

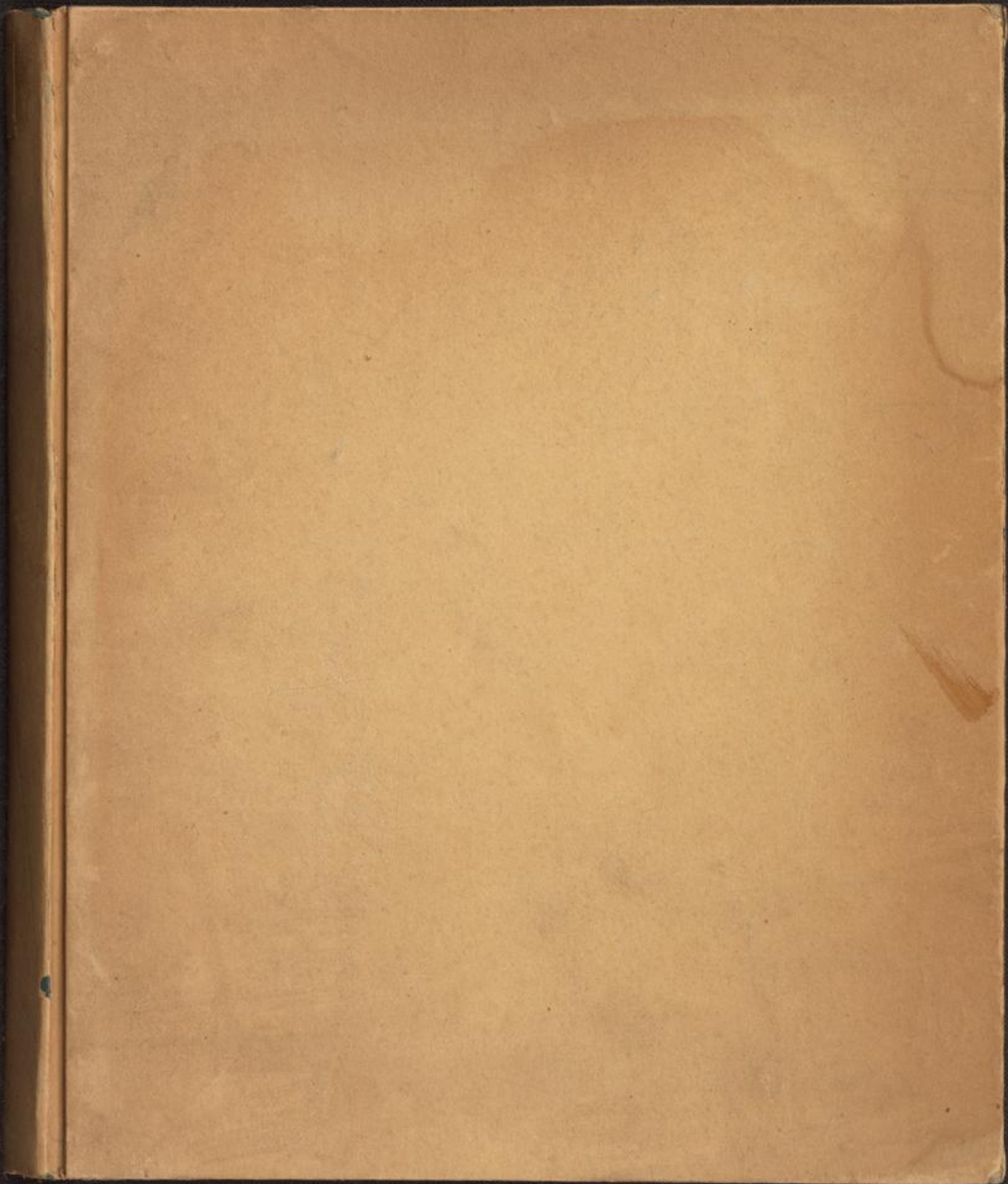
Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia eclectica - Cod. Ettenheim-Münster 298

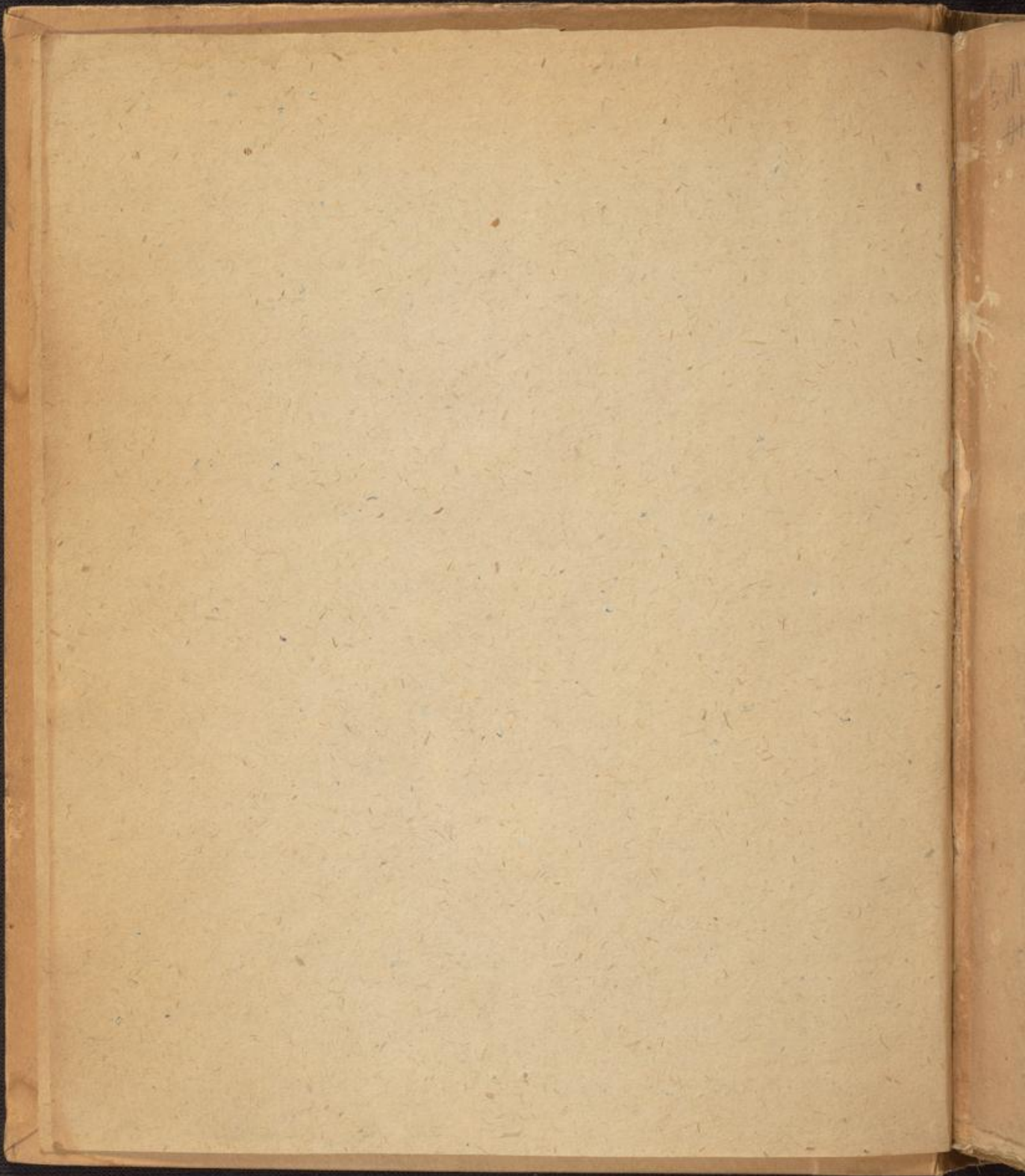
[S.l.], [18. Jahrh.]

[urn:nbn:de:bsz:31-130945](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-130945)

E. M. 298

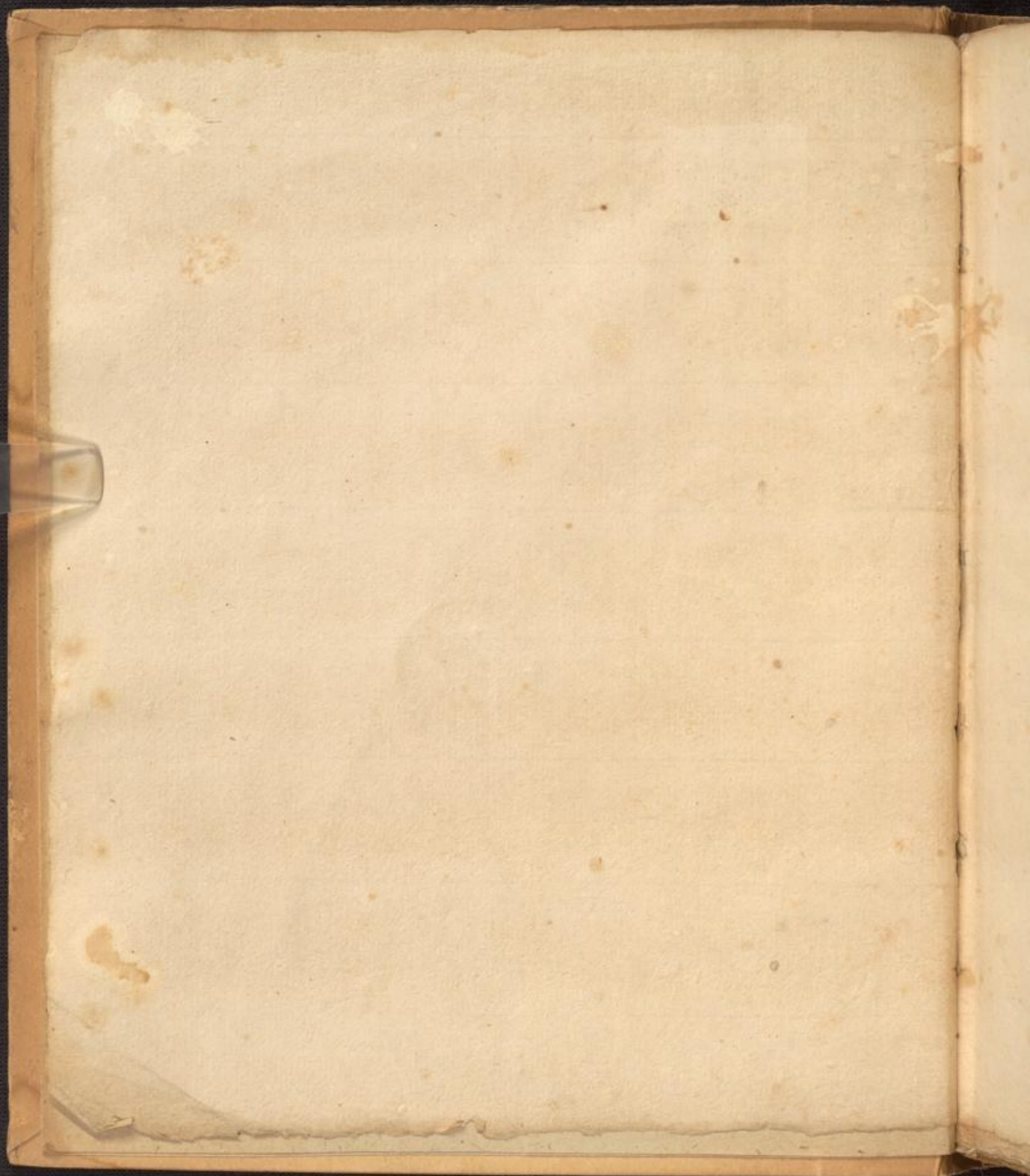

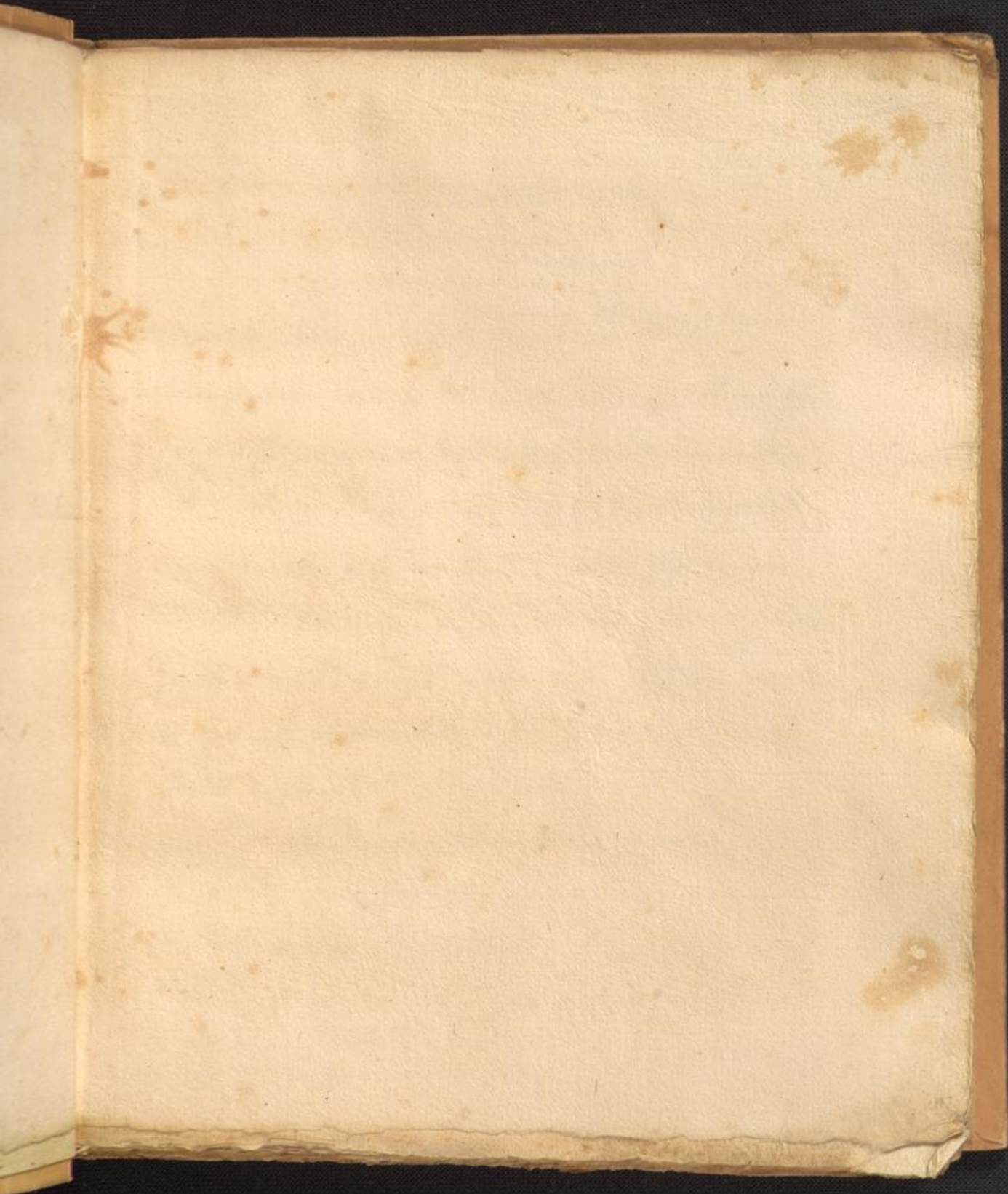
E.M.
040

E.M. 298

E. M.
298

E.M. 297

Philosoph
dum, flu
est esta
dam in o
in oibz
sophia a
to simul
gaule cog
him dua
tuon una
ben disqui
ethica, se
rehabem

Philosophia Eclectica.

Proemium.

In universam Philosophiam.

Philosophia vox græca, idem latine sonat, ac studium seu amor et sapientia; sapientia autem est certa quædam mentis dispositio ad amplectendam in oibus rebus veritatem, et ad sequendam in oibus vitæ actionibus honestatem; ita ut philosophia aliud non sit, quam certa quædam veritatis simul et honestatis disquisitio ac propositio. facile ergo intelligitur, philosophiæ genera = tim duabus duabusque constare partibus, quarum una physica, seu naturalis; quia veritatem disquisit in oibus naturalibus rebus; altera vero Ethica, seu Moralis; quia occupatur circa honestatem in mores introducendam.

Ex utriusque huius philosophia partis coniunctioe ori-
tur virtus illa, quae communiter sapientia vocatur,
id est, consummata sapientia illa summaque mentis per-
fectio, qua ipsius binæ potentia intellectus videli-
cet, et voluntas ita afficiuntur, et comparantur,
ut intellectus veritatem, quantum nempe possibile est,
ad ad veritatem, voluntas vero ad honestatem
inmutabiliter ferantur.

Ex hac eadem coniunctioe seu ⁺concrecione oritur summa,
quae namque virtus obtinetur proinde, felicitas; in eo quod
homo, dum veritatem rem cognoscit, atque probis
moribus formalis est, mente erroneis opinio^{is} ^{is} ^{non}
habeat, = passioibus turbata, sed perfecta fuerit
tranquillitate, qui status omnium felicissimus est.
imo si dolorum immunis, et corporis sanitas ad
hanc vitam felicitatem conferuat, certum est, quod

philosophiaque sobrietatis et continentiae prode, his rāos
 suppeditet, ad adhaerendam hanc felicitatis partem.
 unde satis demerari non valeamus, quid oēs hōs felici-
 ces se cupiant, et bonum adeo pauci, ad philosophiam
 intendant aīo. quae sola hāc verē felices efficiunt.
 ut nunquā dicendi finem faceremus, si prodarōs illos
 leges et sententias, quibus veteres philo: SS: Patres
 et hōlogi significabant, quanto in praxis habenda sit
 religio, et quanta ex ea referant emolumenta illi, qui
 eam diligunt. Sed ne de quō prolixior hūc exeat
 oratio nōa ceteris missis elegantibus Lucetii versibus
 legimus quibus ait, nihil fovius ē, quam habi-
 bere edicta serena et tranquilla sapientiae tem-
 pla, unde velut ex eminenti loco quodam con-
 templari possit ceteros hōs variē a suis cupidita-
 tibus agitata, et excedentes hinc inde errare, qui in-
 sciunt, quid rā velint, aut quid in vita quaerant.

aliquos in gloria certare, nobilitate contendere
alios, diu rotasq; laborare, ut distent, atq;
dignitatibus emineant et.

suave Marti magno turbantibus, & quora ventis,
est terra magnum alterius spectare laborem,
non quia vexari quemquam est invida voluptas,
sed quibus ipse malis Carlas, qui a cernere suave,
suave item belli certamina magna tueri,
per campos instructa tua sine parte periculi,
sed nil suavis est, bene quam munus, bene
~~ad~~ edita doctrina sapienti templa ferrea,
despicere unde queas alios passimq; videre,
Errare, atq; via pallantes quodere villo,
certare in gloria contendere nobilitate,
rotas atq; diu nitenti prestante labore
ad fumos emergere opes resumq; potiri.
O miseris hominum mentibus? o pulchra et ca!

qualibus in tenebris vultu quantisque periculis
 degitur hoc dei quod unquam est, et.
 hinc et alia in phylam a veteribus sapientibus et pa-
 tribus effusa et enormia, quae temporis ratio hic
 attingere non finit, nos, qui aliis ex instilati, quod
 amplexi sumus, munere veram, quae in hac vita
 obtineri potest, felicitatem sectari tenemus, eo indu-
 cere debent, ut in contentione huius felicitatis stu-
 dio incumbamus, atque in edito hoc sapientiae templo
 sedem nostram collocamus, unde miseram mortaliu-
 berorem in hiantium fontem velut ex eminenti loco
 ferunt ac tranquille commiserationis prole quam cupi-
 ditatis affectu contemplari valeamus.
 Non est hic, quod de origine phylae multum disquiramus,
 quippe cum cuiuslibet paulo feriviam attendenti illius
 pateat, illa esse etiam, nec non deo opti-
 mo maximo ortum suum debere, utpote qui illam

protoparenti nostro est daroni fuerit, prout rariis hanc
contemendis probat S: Thom: i par: sume thlgel
q: 92. ar: 3: quodam post peccatis ad ill, alique
dum ad supernaturalem divinamq fuerit a aspira-
nt, naturalem sibi q conveniorem amittit.

Indefatum, ut postea ipsis deinceps ignorantibus
peccato illis contraheret tenebris obvoluti, non nisi lon-
go studio et in probo labore artificum recuperarent
philiam.

Si ergo de philia causis quod sit est, dicendum, in a
phia caa efficientem esse Deum, etiam vero, phios ois
sive antiquos, sive recentiores.

Verum praeter has aliae adhuc numerantur phia caa,
quamvis haec causarum nomen vix promerentur, iam
verae ac propriae caa nomen titulumq sola sibi vin-
dicant caa efficientis, aded ut Deus solus proprie dici
possit phia caa, non thm quia a io parenti ea
influxisse vulgo existimatur, sed etiam maxime

quia singulis hoibz una cum intelli gendi vi etiā=
 num eam tribuit. Aliis tñ ul Digimus, cāz ipis
 vulgo Recensere solent pñti, firalem felid et matten,
 nam nei formalem proprie, seu exemplarem habere
 videtur.

Finis ergo seu cāa finalis pñtd, nempe cuius grāa
 concessa est hoibz pñtd, nihil est aliud, quam dis
 quisitio et profectio veritatis simul et honestatis,
 seu cognitio veritatis, et praxio virtutis, in quibus felid
 tanquam in fine, quem intendit, qui fāt.

Cāa Materialis, sive Māa pñtd eplex vulgo
 assignatur. i. māa ex qua componitur, scli par
 tes ipis, puta phijfica et Ethica. 2. māa in
 qua recipitur, quod dicitur illius subiectum. 3. māa
 māa circa quam versatur, quod ipis obiectum
 vulgò nuncupatur.

Subiectum in quo recipitur pñtd est ipsa mens;

raoibz hāc
 e hēgel
 abque
 ā affia
 .
 mādūcy
 n f lō
 unant
 , mā
 pñtd
 lle cād
 , jam
 e fōi dū
 orie dū
 h. cā
 ayime

in ea enim phia recipitur et collocatur.

Obiectum phid, five maã phid subiecta, fides pla
re ois, quia de rebus plene oibz agit, et agere postulat
phia.

Duplex autem distinguitur obiectum, materiale
fide ut et formale, obiectum materiale definitur
id, circa quod facultas aliqua, et habitus et disci
plina versatur; ut visus circa lumen et colores, Eth
ica circa mores, ac phia circa res ois occupatur.

Obiectum formale est rão et modus, quo facultas
et habitus et disciplina obiectum suum materiale
attingit, et hã partiuntur exprimitur, quatenus pro
ut est. Si phia res ois speculatur, quatenus
lumine naturali cognosci potest.

Ex obiecto materiali et formali simul sumptis
effugit obiectum totum seu totale. si obiectum tota
le phia fides ois prout lumine rãali cognosci

primat
Caa for
plaris
res ois
si fini
apellan
plar p
i makt
qua et
m.
Quia an
his ac f
bonu a m
phia
ul pole
dijcedo
quippe

pōnt.

Caū formālis p̄llid propriā nulla est, neq̄ m̄ exem-
 plaris, prout Dignus: qui a forma propriē ad
 res corporales et sensibiles attinet, quā ad alteris
 rei similitudinem effingi pōnt. p̄llid a neq̄ uil
 appellari res sensibiles nec iuxta propositū exem-
 plar potest effingi, nisi exemplar illud forte
 in mente Divina repositū volueris: quo sensu ali-
 quā eī p̄llid eam exemplarem non inficiabi-
 mus.

Quid autem in p̄cellenti p̄llid disciplina cer-
 tior ac facilius procedere, atq̄ verum à falso, et
 bonū à malo discernere valeamus, more aliorum
 p̄llid tractantium eīdem logica p̄mittimus,
 utpote quā hōis p̄llid organū sit, atq̄ ad alios
 discendos disciplinas maxime necessaria et utilis.
 . quippe nihil in hōe p̄cellenti est bona mente,

la, flos pl
 a postulat
 a materiali
 Definitur
 ab = difi
 a vobis, et
 a p̄llid
 a facultat
 a materiali
 a vobis pro
 a vobis
 a p̄llid
 a vobis
 a p̄llid

quod rerum rāas deligere valis, et à falso verum
~~—~~ à malo autem bonū discernere sola potest
Altera enim ai dicit, limites suos habeat, et non nisi
quibusdam muneribus deputantur, attingere rectitudi-
nem ad se videri non conclusit, et non miris in regulis tra-
ctandis, quam ad adipiscendū scientiis profana est.
hinc logicam, ut diximus, philia rostra praediximus,
quod ars recte utendi rāae diā potest, et quod sola in
docendo occupatur, quo pacto quis de rebus cognosce-
dis ac iudicandis cogitationes suas formare queat.
Porro Philiam rostra athleticā nuncupamus, quod
non condere sententias et opiniones ai, non sibi, sed ex
aliis duabus, quae vobis meliora et venisimi littera-
ria fuerint velut flores excerpimus.

Logica sive ars cogitandi.

Logica à verbo græco λογος dicta 2dum vim orōis

6

disciplinam rationem significat, seu rationis distribucio inde
 cum rationem solummodo ad materiam, cuius utique prout
 suo loco dicemus etiam constitutum sola est cogita
 tio, pertinet, hinc merito logica arte cogitandi cum
 curamus, quod mentis operatioes seu cogitatioes ad verum
 dirigat; unde ab auctore artis cogitandi definitur
 logica, quod sit ars bene studii ratione in rerum cogniti
 oe acquirenda tam ad sui ipsius, quam aliorum
 institutionem. Bene autem ratione in acquirenda
 da rerum cognitiōe est: ubi dicimus, si mentis ratio
 operatioes seu cogitatioes ad verum dirigantur.
 Mentis vero cogitatioes seu operatioes, quae ad verum
 diriguntur logice ratiōis passim numerantur, per
 ceptio nempe seu apprehensio, iudicium, discursus,
 et denique dispositio seu Methodus.
 Apprehensionem dicimus simplicem rerum, quod mentis

esse verum
 la potest
 et non nisi
 in rebus
 regali: hanc
 spina est.
 in rebus
 et sola in
 cognoscen
 queat.
 quod
 sed, sed
 in rebus
 hanc
 in rebus

fistulatur contenta platiōem: sic terra, sole, arbore, rotunda
dum, quadratu, cogitatioem, ens, consideramus, nihil
expressse de iis pronuntiantes. forma autem sub
qua hęc considerantur, ideo dicitur.

Judicium illa mentis operatioem dicimus, per quam
varios ideas copulantes, unam eē alterā affirmamus
et negamus. sic ideo terra, et ideam rotunda
di considerant, et affirmamus, et negamus terra
eē rotunda.

Disiunctum seu rōtationem vocamus illa mentis operatioem
per quam eē pluribus iudiciis aliud eliciamus.
sic cum indicavimus verā virtutē ad Deū referri
debere, ethnicis a illa ad Deū nō derivasse deducimus,
virtutem ethnicorum non fuisse veram.

Dispositioem seu methodū vocamus, illa mentis operatioem
rationem, per quam varios ideas, iudicia rōtationis

quas de uno eodemque subiecto habemus eo ordine differ-
entibus, qui illi exempli modo maxime idoneus est.

Et a operatioes rãa bonum ducere etiam debent, idcirco nun-
quam perfectius ab aliis, qui regularum logicarum rudibus sunt.

quam ab aliis, qui eas didicerunt, adeo ut ut huius artis
opus seu officium non sit modum invenire, quo hanc fi-

ant, hoc enim a sola rãa habemus, quod rãis usu nos
donavit, ita ut citra peregrinam operam aliquam

peripere, indicare, rãocitari et disponere valeamus.
us, sed hoc dumtaxat prestat logica, ut nempe actio-

nes nostras, et operatioes ex animo vel atque circa illa, que
in nobis rãa operatur, atque illius instituta faciemus,

quasdam animadvertiones faciat, que officium utri-
que ad se contineant.

io, quia a hac rãe certitudinem, nos nostra rãe
recte utri, efficiunt enim regulari consideratio, ut

arbor, rãa
De rãa, rãa
autem sub
per, quam
affirmac
Deum volun-
my hãrã
mentis ope
De hãrã
a Defecti
esse datur
erom
mentis ope
Ararum

Denique et maiori attentivè iudicia vestra feramus, at-
que unum ex aliis inferamus et disponamus. 2do. hoc par-
to facilius erroris et defectus in quos discurrere labi-
mur, detegimus ipsimet, detecta quoque aliis manifesta-
mus. sæpi enim accidit, ut solo radè lumine de-
gamus, rãccios vitium et falsitatem, sed in quo vi-
tium illud et falsitas, sita sit non protinus animadver-
tamus et faciamus, quemadmodum illi, qui orbis picto-
ris rudis sit, imaginis vitios, quod in ea est, intendere
offendi possunt, quamvis defectum illam, quo leduntur,
illi non detegere et explicare nequeant. 3tio. in-
genii vestri rãa distinctis nobis innotescunt, dum
ad illas actios, quod illi propriæ sit, attendimus,
et quod illa in finibus modis supra res corporeas ex-
hibet, itaque cum mens humana non nunquam patia-
tur sibi falsis imaginibus inponi, et debita atten-

his defectu in erroris protracti, recessu fuit, quare
 dem Reglas prescribere, quibus in suis operibus in-
 saretur, ad veritatem certam attingendam. hinc, ut
 iam annotavimus totius loci scopus est, ut doceat
 quomodo ratiōe rostris ^{no} uti oporteat, et qua p-
 evidantia ad inveni Debeat, ad affertendum
 aut differtendum rebus, quod menti rostris per
 ideas obiciuntur.
 Si vero eas circa cogitatio rostris mente agitant,
 ad nos solo referri debuisse, falsis profecto
 fuisse illa in semetipsis considerasse, nec verbo-
 rum legumens aliove signorum genere amicta
 exhibuisse; nec autem cum ai rostri sensus alius
 manifestare non possimus, nisi externorum signorum
 beneficio, tantum quod in vallibus hinc consuetudo, ut
 etiam cum soli meditamus et ipsi non nisi una cum

ha ferant
 Lib. Corp
 laudat
 manifesta
 carne Deh
 sed in quo vi
 animo de
 qui ad p
 est, inter
 us de d
 Stia. in
 fuit, dum
 attendim
 oportet
 na p
 abid et alia

verbis et nominibus quibus utimur, dum illos alij mani
festamus, menti rostra offerantur; quaedam necessi
tate impellimur, inde considerare prout ratio quod
vulgo lesi non capatur, et verbis subsunt, verba et
et nomina, quatenus sunt cum ideis, seu perceptionibus
rostris, conegat.

Ex his liquet, loam in 4 partibus dividi oportere pro
considerationum diversitate, quod de 4 hisce mentis
operibus instituat. 1a agit de ideis, seu de simplicibus
reum perceptione. 2da. de iudicio seu propositionibus,
quibus veritas et falsitas inest. 3ta. de distinctis seu filio
gismo. 4ta: denique de Methodo seu de ordinata cogi
tationum rostrum dispositione, quibus veluti tot gra
dibus cognoscendi modum nobis comparamus. quippe
per 1am ab inconsiderantia ad attentionem promo
vemur. per 2da a Dubiis et latoribus liberamur.

Per 3^{iam} rationem affertimus, et per ultimam ubi =
 tatem aliquam infallibiliter probamus, aut illam
 alii demonstrative persuademus. In hoc explorandi
 igitur librum nostrum studium collocabimus; verum
 priusquam ulterius progrediamur, ea etiam circa logi-
 cam generatim videntur emellan^{da}, quae vulgo sub pro-
 lego necorum libri titulo ei praefertur, ac de ea disqui-
 ri solent, nempe quaedam sit illius necessitas et utilitas
 datis scientiis et disciplinis. Quaedam ipsius obje-
 ctum. An scientia sit unum, an utrumque simul,
 et an practica an speculative. Quomodo denique
 in se ipsa distinguatur. Quae singulis paragraphis
 expendimus.

§. I.
 De utilitate et necessitate logicae
 ad alia scientias.

utilitatem et necessitatem loq̄ ex pendentibus, nobis sermo
non est de loq̄ illa, quam rāalem vocant, quodq̄
est vis illa rāōis a rāa nobis infusa, qua mens nostra
cogitōis suas disponit et cogit in ordinem, v̄ sua fron
te rāciatur etiam citra disciplinā aliquam.

Sed de logica illa, quae artificialis nuncupatur,
atq̄ usu et exercitiōe varisq̄ observatiōibz circa
mentis cogitōes seu op̄atōes ex dogmatum p̄ceptis
factis acquiritur.

haec loq̄ intanto apud veteres in p̄ctis fuit, ut
eam v̄ ut divinam quendam ē celo afflatam non
nulli suspexerint, eosq̄ supra humanā fortē
eventus arbitrarentur, qui illis p̄ceptis certim
tuti, aut eis adificandis faātibz se p̄berent. hinc
varia illi indidēe somnia, et dignitatem ab
illis utilitate melioribz modis fūctiori orga-

in modo mentis oculi est: illa appellare.

Porro ad magnam illis ad ceteras facultates in statu
perfecto acquirendam utilitatem, imo quodammodo
necessitate preter ea, quae hae de re supra in
prologo nostro annotata videntur, comproban-
da faciunt scripta.

i. hō constat corpore et aīa, quibus singularem
sunt sibi infirmitates et incommoda: q̄o si aut medicina
corporei studet, et dignitudines q̄, quibus urgetur,

depellit; ita in facultate seu aīa est investigan-
da, quae menti augetur, eius q̄ teretibus dispen-

tiat. solum: atq̄ in illis est loca, hae enim, ut
ex supra memoratis liquet, aīa seu mentis faci-

litate consulit: q̄o si aut medicina ad corporis dētri-

tudinis propulsandam vitam q̄ corporeā est necessa-
ria et ubi illa in loca ad aīa seu mentis dētri-

nes procul arcibus spiritualibus vita ipsius hominis
necessaria videtur: imo illis morbi magis sunt in da
gandi, quanto eius seu mens nobilitate corpus esse
dit illiusque morborum principia magis latent, ultra
ris difanti vultus.

2do. Notum est nullam nobis ab origine inditam esse sci
entiam, sed illam esse nisi magno labore à nobis compra
rari et per magistros nos doceri, nec non à discen
dis variis erroribus esse obnoxiam: ergo methodus aliqua
nobis necessaria videtur cuius ope erroribus nostris
emendare nitamur. Sed sumus atque hæc est loca,
quippe quod Reges tradit, quarum ope mens nostra
veritatem in ceteris scientiis detegit, cogitationes suas
ita dirigendo, ne in illis in dogmatice erret. 3o
2i.

3tio. una est loca, quod aliam disciplinam de

monstratos, prout expendere, eosq; ad dogm. et leges
 demonstrationum, quas ipsa tradit, exigere; ne
 solari quod ad materia sed etia quod ad forma
 demonstrat. pertinent cognoscere Cavillationes de
 mum adversariorum refeller. go loa est necessa
 ria ad huius modi scientias in statu perfecto acqui
 rendo.

Obi: loa naturalis seu vis ratiōis a rāa nobis infusa
 ad id sufficere videtur, quippe cui penitior est
 eorum rāas cognoscere, et verum a falso se cer
 nere. go loa artificialis non videtur necessaria
 ad huiusmodi scientias et disciplinas in statu per
 fecto acqui rendo.

R: loam naturalem seu vim ipsa ratiōis nobis a rāa
 infusam hanc quidem potum ad veritatem affe
 quendam conferre, atq; pro inde loa artificiali

fundamentū eī; ipsa tñ o' sufficiens, nisi proleptis
adinvicem et arte perficiatur. quem ad modum
licet cuiq' hōi innata sit pingendi facultas, tñ ad
imaginis formandę ars requiritur: ita m, licet
rās rāal' rōis oīs sit ingerita, non tñ sufficiens
dici debet actiōib' aī dirigend'is, cum illa sola ducit
in multos ad huc errores labamur, et in falsis pte
indis' laboremur. ab proinde loā artificial' adme-
dendos aī morbos et inbecillitates in rebus peripi-
endis, erroris nimirum, confusions et obscurita-
tes conceptum nostrorum iudicia falsa atq' in-
certa in rebus deniq' argumentaōib' illegitimis
consequentiis non modo uti' ^{sed} et necessaria dici debet
videtur, ut pole cogit quibus cogrosurdis abigen-
dis q' tota occurratur.

In forma igitur R: di: an: loā rāali pte
are est rerum rās cogrosere, et verū a falso

secernere, Ita tñ ut falsis in s̄ cognoscendis et se-
cernendis erret, et a vero defleat, Con: an: Ita ut
nunquā erret, et a vero defleat N: an: et Conf:
Responsio patet ex dictis.

Instrabz: i: Cetero Disciplinā ō est ipsa lōa artifi-
ciali. Difficilis hōrget ab qui tñ sola rāa duce
lōa artificiali comparatur, ne enim datur lōa
lōa. q̄o cetero quoyq; disciplinā sine lōa artifi-
ciali per solā rāalem ingeri vim, quā ē lōa
rāali comparari p̄oūt

N: di: mai: Cetero Disciplinā ō est ipsa lōa arti-
ficiali. Difficilioris, et hoc provenit ab ipsa
lōa artificiali, ut patet quod ipsi principia s̄b-
ministrat, quibz adinventur, ne in s̄is cognitioibz
et demonstratioibz erret falsūq; pro vero amplex-
tantur: Con: mai: et hoc aliunde provenit N: mai:

27.
 Certe si quod sit disciplinae loca ipse facultatis profecto
 suam facultate loca artium dicit, ut pole cuius Algern
 admirabilem facultatem & utilitatem in suis consideratio-
 nibus et operibus sectantur et inveniant.
 Equidem quamvis sola ratio ducit loca artium,
 sed tamen sine maximo labore olim ab antiquis philosophis
 ex variis circa cogitationes et operationes mentis suis confi-
 derationibus sensim comparata fuerit ipsius Aristoteli
 inveni fuerit, qui locum ad certos quosdam Reges et
 precepta reduxit. Nam tamen in vitis videtur, locum
 artium modo sola ratio ducit et sine maximo non
 ad idem profectum a iuventibus admodum discipulis
 quorum mentes variis infartid preiudiciis ad huc
 obfuscata est, prout experientia docet.
 Instat. ad loca artium precepta ab ipsa mente per
 attentionem eorum, quae in se peraguntur confide-

rationem fuerunt inventa; quod in ceteris disciplinis sine
 loā arthi, et per solam loā naturalem comparare
 poterit. &c.

R. Con: an: et dia: Conf: quod etiam ceteras disciplinas
 sine loā arthi et per solam loā naturalem comparare
 poterit ut tunc et inperfecte Con: Conf: plene et per
 fecti. et: Conf:

Non loā arthem ad reliquas scientias et discipli-
 nas in statu perfecto acquirendū et utilem ne dum
 omnino, sed et necessaria duntaxat adstruimus.
 non vero ut ea inperfecti duntaxat et ut tunc ad-
 quirantur, prout antequam precepta logicæ in-
 ventā fuissent ea veteres possidebant, quippe
 qui teste aristoteli, illorum defectu solis in illis
 hallucinati sunt.

Corollarium.

ad solvenda cetera obiectiva, quae hic fieri possunt notandum, quod quidpiam ad aliquid necessarium dici possit immo Metaphysice, ita ut de istud sine illo absolute et quo tunc demum parte et supradicta acquiri non possit, 2do: physice et realiter, ita ut in rebus haberi non possit sine illo, et denique moraliter, ita ut res aliqua absolute et realiter quidem, non tamen sine magna imo maxima difficultate absque alia acquiri valeat. hoc ultimo modo duntaxat legem adfinitivam ad deliquos scientiam et disciplinam in statu perfecto acquirendam duntaxat adstruimus. cum vero, pro ut iam indicavimus, mens humana sine lege huiusmodi admirabilem inter res miranda in variis erroribus et lapsibus impingit, et sine maxima difficultate eos de se genere prodest.

§ 2
Quodram et quatuorplex sit
objektum loq.

In mentem dicitur aliquid, quod supra in phlā nos habet
p̄missis de obiecto illis elocuti sumus, facile inte
ligimus quodram sit loq̄ objectum. Enimvero
cum disciplina alicuius objectum statueretur illud,
circa quod ipsa unice versatur, atq; propter se
ipsū attingit, loq̄ vero magis unice sit menti
cogitatio ad verū dirigere, adeoq; circa eam, prout
ad verū dirigendū unice versatur, hinc patet il
lus objectum eī eādē e2: sit ergo.

Conclusio est hęc menti cogitatio seu operatio
quatenus ad verū dirigendū sit objectum illi seu
adæquatum loq̄.

Probatur conclusio: objectum adæquatum disciplinæ
alicuius est illud, quod proutque a primario

fieri potest
cessariis die
sine illo ad
supernaturali
iter, ita ut
ad designo
trahitur
a difficult:
ultimo modo
quos fuerit
invenit
iam iudic:
modi admini
a leges imp
delegat

re o proprie et ratione sui, non autem alteris, ab
ipsa spectatur: atqui ystus mentis cogationis seu que
rationis qualiter ad verum dirigendae a Logica prae
pue primario re non proprie et ratione sui ystus
non alteris spectatur: ergo est. Mai: est certa,
quippe quae definitionem objecti adaequati seu
totalis Aristoteli disciplinae generatim continet.
Min: prob: in eo hunc instituta est lego id quod uni in
illis mens est, ut de ystus illis mentis operationum seu
cogationum speciebus ad verum dirigendis certis tradat
Logica: go eo prae pue et primario re non proprie
et ratione sui ystus duntaxat o vero alteris spectat
ypter se illis objecti adaequati et totali.
Confirmatur: objecti adaequati seu totali aliarum
disciplinarum e illud quod ei conferatur, id est, quod
tatum patet, quantum illa, quod speciem et distin =

actiōem ei tribuit, et quod oīa deferuntur, quod in ea tractantur. Sed y plus menti cogāo seu opāo ut ad verum dirigenda, tantum valet, quantum loā ysa; hanc ab oībz alijs sciētijs et disciplinis distinguit; eō deniq; deferuntur oīa, quod in loā tractantur; eō tendunt Agle oēs et praecepta loā. qō objectū ad quatuor loā fit y hoc menti opāos seu cogāos ut ad verum dirigendū.

Obiectū: ima menti cogitāo seu opāo, perceptio nempe ā loā ad verum dirigi o pōt, qō nec illis objectū eē valet. Prob: ars: perceptio proprie falsitalis capax eē non pōt prout inferis patet, ergo nec ad verum ā loā dirigi pōt eē.

et A: ars. ad probatiōem Di: ars. perceptio falsitalis capax eē requirit rāoelū Con: ars: rāoelū pōt indicari ne: ars. et conf:

altrijs ad
 cogāos seu
 cogitāo pōt
 sciētijs
 et actū,
 menti seu
 tractant.
 qō nec illis
 rāoem seu
 capax tradit
 non proprie
 hanc pōt
 hanc alij
 rāoelū
 et disti

licet perceptio est seipsa falsa o' sit sit h' e' caa,
s'c' p'ctis occasio' iudic' falsi: unde quo' in evitetur
necesse est, ut et ipsa a' loca ad verum dirigatur.
Ad solvenda' Reliquas objectiones, quae contra con-
clusionem nostram afferri possunt, hoc duntaxat adhiben-
dum, quod oia, quae alii spectantur tanquam ob-
jectum = sunt ipsa' mentis cogitatio ad verum dirigenda
et ad ea, ut ad verum dirigenda, referantur.
Ex dictis patet, in quodam sit obiectum ideale,
et formale loci. immo enim sit ipsa' mentis cogitatio
s'c' operatio, et dum vero: sunt eadem quatenus
nempe ad verum dirigente, ex quibus duobus ob-
iectis resultat et constat obiectum illius ad quod sit
attributio.

§ 13:

An loca ficticia sit speculativa an vero prout =
= ica class.

ut virtus moralis voluntatem sic virtus intellectualis men-
 tem perficit: illa ad bonum, haec ad verum nos ducit, at-
 que vulgo. Siles numeratur, intelligentia, quae est
 in se ipsum principium cognitio cuiusmodi est, impossi-
 bile est idem simul esse et non esse. totum est maius sua
 parte est. Sapientia, quae res altissimè cogno-
 scitur; ut est Deus, Angeli, et ceteri spiritus cre-
 ati. Scientia quae cognoscimus res per causas seu ra-
 ones necessarias. Sicut rotunditas est causa, seu ratio
 necessaria, cur dicatur circulus esse rotundus: sicut
 affirmo me existere dum cogitatur, quia in idea co-
 gitantis necessario comprehenditur idea existen-
 tis. Prudentia, quae est recta ratio rerum agenda-
 rum, ut Domini aut alterius operis. Ars denique,
 quae ab Aristoteli definitur habitus cum vera ratione
effektivus, et ab aliis, cognitio practica eorum,

quæ in dultriè effià pōnūt; ad hoc opus externū
molitur, efficiere enim, sirom in ipſū ſpectet, idem
eſt ac eſtra facere. his prærotab; ponitur.

Concluſio ima.

Loā eſt ſcientia propriè dicta. Probatue Concluſio.
Scientia eſt, quā res cognofcitur, per cāſ, et rōſ
neceſſarij et imutabiles, ſeu quod idem eſt ac
cognitio certa et ſider, per demonſtrāem acquiſi-
ta, atq; cognitio rei utreſſorid per ſuſ cāſ: atqui
taſ e' loā, q̄o loā eſt ſcientia propriè dicta. Mai:
eſt definitio ſcientid: Mi: prob: logica pluroſ habet
et efficit dem onſtrāem. multa n̄ circa definitionē,
diviſionē et argum entationem loā demonſtrat; nec
ſolū tradit dēq; definendi aut dividendi, ſed n̄ rōſ
certi, et legē bonid et amratid definiōis, aut diviōis
afferit et probat: ut quod definitio conſtare debeat
genere et differentia; quod clarior e' d̄bāre de

finitaj quod divisio distincta efficiat rei cognitio-
 nem; quod tunc tantum tōmī debeant ē in syllogismos
 ergo loā est cognitio per demonstrāōem acquisita
 et adeo scientia proprie dicta.

Obi: scientia est de rebus Naturis, sed ea de quibus
 agitur in loā non sūt Naturā, potest enim fieri aut
 o fieri. Ergo loā non est scientia proprie dicta.

Re. di: Mai: scientia est de rebus Naturis, quantum ad
 eētiam seu conregionem sūbti et predicati, Con: quan-
 tum ad existentiam, Si. o: Requiritur ad scientiam, ut
 illius obtinē eētial nēario: cum id sūb. Deo con-
 veniat: sed falsū est, ut sūb conregio necessaria inter sūb-
 tūm et p̄tm quod in scientia considerantur. sic sem-
 per verū est in virtute consistere in medio; nihil con-
 cludi ex duobus negativis. Nam moralis, na loā de huius hōis
 virtute sed de virtute in universū, aut de syllogismo sūb
 demonstrāōis efficiunt: atque ex hys potest quod fiat

scilicet constare debet 3 terminis et 3 propositionibus.

Conclusio 2da:

Loa est scientia practica.

Probat: conclusio. illa est scientia practica, quod per se tendit ad opus, nec quiescit in sui obli contemplatione: sed loa est eius modi: o. r. naturam, leges, et proprietates definitionis, divisionis, et argumentationis tradit, ut in eis fistit, sed eo potissimum tendit, ut Regulae quas tradit ad usum adhibeantur. Neque ulla est pars loa, quod cogitatio seu operatio mentis per certam Regula, aut precepta ad veritatem non dirigat. ergo loa est scientia practica.

Confirmatur: eadem est ratio motus phisicae quod loa; nam sicut illa circa voluntatem, sic loa circa mentis actiones ut dirigendos versatur, sed motus est oio practica, ut fatentur omnes, ergo et loa.

Dices. vos illa scientia practica in mundum est quod ambiguum, et contradictionem non festinat involvit:

18

nam si id obitum, et oio itatum: quod autem sub praes
 g in venit est contingens, idq; pot bene aut male fieri.

R. N. ars itam Aristotelis l: 2: Metaph: c: i:

phiam vocat sua veritatis; tum subicitur specula-
 tive n. finis est veritas, practice autem opus nec oē
 illud quod sub praes in venit, est contingens nisi quod ad
 existentiam, non vero quod ad eētiam praes in deffo:
 ad obitum contra priorem conclusionem ex parati
 est.

oppon: 2do. operāos seu cogāos mentis, et facultatis
 cognoscentis qō speculatives, quōdam atop adēs locā
 circa eos occupatur, est speculatives non practica.

R. N. ars itam operāos seu cogāos mentis, qua
 tenes et dirigibiles per certōs Reges et imutabilia
 principia o. et pure speculatives. sic definitio:
 cognitio quae ad efficienda definitionem tendit,
 o. est pura speculatio nisi rāe rei definitio, quae

tantum cognoscitur. at si Regula ipsa et leges definitio-
nis spectentur, ea quidem ratione definitio practica
dici debet.

Conclusio 3tia.

Loa ars dici non potest.

Probaturs Conclusio: Ars est recta ratio rerum facienda =
cum: sed loa est eius modi: constantis et perpetuas defi-
niendi, dividendi et argumentandi Regula tradit has quo-
quod usum applicat: ergo si nihil deest ei ad rationem artis:
praesertim cum sit practica et praescripta Regulae ex-
quatur: unde etiam ratio optime definita est ars bene
utendi ratione. Artem et dicimus virtutem mentis quae
directrices Regulas et nunquam errantes; quas consulti =
mus, cum agimus. quod ubique loa praecipuo quo-
dam in se consistit, cum rationem ipsam dirigat et pro-
ficiat.

Obiecti: imo. omnis ars versatur circa opus sensibile sed
nullum est opus sensibile, ergo nec ipsa ars est.

*Ar: di: mai: ois ars feruili; et mechanica e2: Con: ois ars libera
 lis unius modi est loã Ar: Mai: e2: et Con mi: Di: conf: gō
 loã non est ars feruili; et mechanica Con: liberali; Ar: Conf:
 obicre: Do: idem habitus sciã et ars eē o pti; sed loã est
 sciã: ergo ars dici non p̄t.*

*Ar: di: mai: idem habitus sciã et ars eē requirit eodem
 respectu, aut sub eadem rōe Con: sub diverso Respe=
 ctu et rōe Ar: e2: si loã, quatenus demonstrat sci
 obiecti proprietate, est scientia theoretica: qua
 tenus vero certis obiectis p̄determinat, eadem est practica,
 atq; ars: in nomine sibi vindicat: nam mentis actio:
 ne artificis se disponit ac perficit. unde fatemur
 eundem habitum q̄ eē simul artem et sciã
 speculatiuã; sed n̄ hic impedit, quominus sit ars
 simul et sciã practica.*

*Obia: 3tio. s̄s dem loã utitur principis; quibus
 scientia speculatiua. quale est illud artificis f̄illo
 gisticū fundamentū; quæ sunt eadem un̄ lectio s̄t*

*legis definitio
 his practica
 ma sciã
 respectus
 tradit
 rōem
 obiecti
 est
 mentis
 confab:
 d̄p̄
 r̄gat
 ible
 ars est*

eadem inter se. modo speculatio procedit, artificiosa
: dispositio illa si logismi extra intellectum non pro-
sumunt, et in sola cognitione consistit: actiones vero intel-
lectus ad praxin non pertinent, seu os scientia est practi-
tica: qd loq non est practica, nec adeo ars dici potest.
d: cte: conf: quaedam a principia ponit ei loci, et sci-
o speculatio communia; sed non idcirco loci inter factis specu-
lative, est numeranda. Sic geometria practica
idem utitur principiis quibus geometria speculativa.
quando autem obicitur modus procedendi locum ei specu-
lativum et actus mentis non est practicas distinguenda
est: actus ut eliciuntur ab intellectu, et tendunt
ad veritatis cognitionem, non est practica, Con: ut certis
preceptis aut regis formantur, o est practica, ut: quod
distinguitio ubiqs poni est adhibenda.

Ex.

Quomodo loci in se ipsa dividatur seu
quotuplex sit.

Coam communiter dividere potest, in docentem et
 utentem. illa precepta et Regla tradit, quibus in
 rebus perspicando indicando et ratiocinando dirigi
 mus: hae Regla istae ad usum applicat. cum ratio
 sui spectatur, ut est ars bene differendi seu utendi ratio
 ut huius definit, ars veri et falsi. disciplinatrix et
 in deo docens numeratur sed et ad alios disciplinas
 differens, quae illis ope indigent, utis appellatur.

Tunc quod dicitur an Coa utens et docens unus et idem
 sit habitus: an ad diversos habitus et species diversos
 utraque pertineat: ut dividatur, sit,

Conclusio i:

Quod si Coa usupatur pro aliis disciplinis, quae Coa
 preceptis utuntur manifestum est, Coam docente
 et utente diversos esse habitus.

Prob: conclusio Coa utens si accepta completit quos
 disciplinas, quae per se diversa obiecta seu rationem
 nisi cuius subiecta inter se differunt: quod Coa utens

comodo accepta non est unq, et idem habitus cum loca do-
cente.

Conclusio 2da.

Cum loca uterq, accipitur pro ea facultate, quae docentis, et
eius ad usum applicat, tum specie non differat a docente,
sed unq, est et idem habitus.

Prob. Collo. ubi est diversa difficultates, ibi nihil
necesse est diversis specie habitus comminisci: sed in
doctrina et usu praecipitorum, quae in loca traduntur, est
diversa difficultates, ut patet, enim vero loca docentis tra-
dit dogmata et praecipita, quibus utitur loca uterq, estq, ea-
dem facultas et intellectus, qui illa praescribit, et
utitur, ergo est diversi specie habitus.

opponi: in omni arte aliud est docere praecipere, aliud esse
qui: sed loca docentis praecipit et dicit, uterq, esse
quibus, ergo loca docentis et uterq, est habitus distincti.

R: di: Mai: cum praecipere et docere pertinet ad distin-
ctas facultates. Con: cum unq, est eiusdem est facultatis

ul loā docens et utens. Et: hoc patet ex dictis.
 Iusta: qui loqz loā sicut optimis, non s' idcirco sem =
 per bene utitur: q' loā docens ab utente diversa est:
 Et: di: aut: non bene utitur loqz propter mām quā ig
 norat, defectu ab aliis fūd. Con: propter loqz ipsas
 quasi difficile est eas ad usū appli. cord. Et: qui in re
 proposita opt loā loqz uti, difficultate, quā
 experitur, non videtur ex ipsa loā, sed ex mām, de
 qua vult differere.

q'p: 2do: loā docens rationem habet fūd, utens vero
 rationem actus: sed fūa et actus s' duo non autē idē et
 unus habitus.

Et: di: mi: non s' unus et idē habitus eodē respectu et
 numero, con: diverso respectu aut numero et: itaqz
 loā docens et utens, s' s' specie diversi habitus, sed
 offis s' s' distincti: ut hoc cum diversa obit mu =
 nera, diversa quoqz fontibus nominata. Et de loā hāc
 generatim dicta sunt, nunc singulas eius partes appen

lib. am. loā
 da.
 quod vocat
 fel a docen
 habet, ibi
 in ista. s' loā
 tradunt, s'
 loā docens
 utens, s' p
 s' s' s' s'
 p' s' s' s'
 q' s' s' s'
 s' s' s' s'
 s' s' s' s'
 s' s' s' s'

Dimy.

Partima Coica.
De Perceptioe & Idea.

Prima cogitatio seu operatio mentis speciei, quam
loa considerat, perceptio, & idea, & etiam apprehensio
in seculo mutatur: ac defini solet: imma cogitatio
seu mentis operatio speciei, qua quidpiam concipitur
Hm nra quid qua de eo affirmatur & negatur.
De ea capitibus disseremus. Primo quidem,
quid sit perceptio & idea, et quomodo sumatur.
2do. De Idearum seu perceptionum veritate ac
falsitate tractabimus. 3tio. De illorum univer-
saliitate, particularitate, ac singularitate: ubi Por-
phyrii doctrina de 8 ideis, aut vocibus universalibus ex-
ponemus. 4to. De claritate et distinctioe Idearum
earumq; obscuritate et confusioe verba faciemus, et
Sapienter. 5to. Aristotelis ac recentiorum Cate-
gorias trademus. 6to. Deniq; de Idearum signis, seu

varis quibus ex primis nominibus sermonem habebimus.

Caput 1m.

Quid sit perceptio & idea et quomodo
modis formatur.

Superius iam in Proömis locis istis annotavimus
Apprehensionem seu perceptionem esse simpliciter quae
menti fit naturae contemplationem, Ideam vero esse
formam illam, sub qua haec considerantur. Idea
igitur est, ac rei speciei intellectui exhibita, et ab eo
percepta, sive est obiectum ipsum mente conceptum.

Perceptio vero est obiecti cognitio, ut scholae
loquuntur, Apprehensio, qua quidpiam concipitur
solum, si huc de eo affirmatur & negatur, utraque
promissae in scholis solet usurpari ad idem
perceptionem dicere, ac ideam etiam.

Perceptio ita expressa 2plex itaque est, intellectus pura
sicut, et imaginativa. Prima est ea, per quam mens seu
intellectus extra phantasiam, aut speciem corpoream se

si dicitur quidpiam cogitavit, cum percipit Deum, se
ipsam suam cogitationem et affectionem, puta gaudium tri-
stitiam, &c. ea a perceptio, qua se ipsam suamque
cogitationem, affectionem, confusa appellatur, quia su-
arum cogitationum, aut affectionum sibi confusa est,
searum quodammodo sibi se cogitare, sive se cogit-
antem intimo sensu, aut sententia percipit.

Altera perceptio speciei eorum robustior, dicitur in agi-
tatione, per quam semper mens phantasma quoddam aut ima-
ginem in phantasia seu facultate imaginativa, & po-
tius in cerebro velut de pictura percipit: ut cum quis
solum circum, arborum, aut aliquid quidpiam corporeum
quasi presens intuetur, cum sapere longissime absit,
imo in eorum ratione nunquam minimè sit.

Sed ut huius intellectus puri & imaginis distinctionem
in una eademque re breviter ostendamus, sit hoc ex-
emplum. Si quis igitur in agitari velit unum hominem & duos
& 3, non de re eundem id assequetur, quia id

phantasia vires non excedit. Verum si per imaginem
 omnem contra hos sibi clare distincte simul repre-
 sentare conetur, aut mille aut decies centies, ac mil-
 le, nunquam eo pervenire poterit imaginis, sed con-
 fusam hanc hominum multitudinem, aut accensam repre-
 sentabit: ita ut discrimen, quod inter novem ac
 decem hominum millia intercedit, nec clare nec distin-
 ctè potest esse volub. Intellectus tamen per auralem
 sine discrimen illud novit. Nam si per comitibus
 exercituum profectus sit, et ubi a hinc in quindecim
 cum hominum millia ad certum tempus comparaverit:
 accedentibus ad huc aliquod millibus, & decedenti-
 bus, repente in illo calculo comparare poterit, quan-
 ta sibi comitum accessio, & diminutio fieri de-
 beat: nec timendum ipsi erit, ne hinc in se & mini-
 mū hanc inveniat.
 Quis circa intellectus clare distincte percipit

quod phantasia cor fuisse illa, obfcurèq; potest ex
hiberi. unde inter purā intellectivē et ipsā
imaginatōē in figuris eluatur differentia: tūc hęc
simulacra quodā aut figurę corporeā spectan-
tur, illa non item. Utraq; tñ perceptivis nomen
obtinere, quippe quā utraq; meę cogitativę
prosequitur.

Unde patet ineptū eē vulgare axioma istud:
nihil est in intellectu, quod non prius fuerit in
sensu. vicinè contendunt aliqui, oīs oīs ideas, quę
in mente sūt, ortū ducere à sensibus, ita ut nec
alia Deū ipsiſ ideas habere possit, nisi eam, quę
quę imaginatōis venerandis figuris aliis figurā
ei exhibet; digna sane ontroponitur phibit; senten-
tia, quam referre profecto refellere est. Et,
ad cetera hancq; quid claris peripere possumus

quare quid cogitemus? quod si cogitatio nostra fit
 eam in cerebrum usque penetrasse atque menti nostra
 intrasse dicamus, profecto oportebit declarare
 per quam rem sensum postea in menti vere
 sit: non utique per visum, quonia re laida est
 nec colorata. Non per auditum, quia nec gravis
 nec acuta, adeoque nec sonora est. Non per odoran-
 tum, nec enim bene aut male olet. Non per
 gustum, cum sapore sit destituta. Non per
 tactum, Neque enim frigida aut calida nec molis
 aut dura est. ergo ista cogitatio per nullum sen-
 sum aut in agnoscere menti penetrare potest.
 Et si de ceteris istis meri spiritualibus dicen-
 dum.

Ex his infert Chalesius splen a istarum spirituum;
 semper alios esse ideas innatas, alios adventitios

alias op falsitas. Jurata vocat illa, quae menti
 non stringit, talis est fides mentis cogitatio veritatis,
 atque bonitatis Dei, quae ut et plures aliae à noua rebus
 sunt in dicit. Adventitia est quae occasione variis
 rerum exhaerente posteriori in advenit, quae sunt
 fides coloris, soni, odoris, saporis etc. Transitiva est
 denique, quae ex his, quibus mens iam informata est
 componitur; ut tunc ex fidei motu et auri, quae
 mens iam habet auri mente effingit, etc.

Caput 2um.

De veritate et falsitate fidearum.

Notandum veritatem generaliter dici potest conveni-
 entiam rei et modi cum suo Regula aut mensura.
 Veritas fit definita alia est entis et modi, quae
 transcendentalis et Metaphisica vulgo dicitur, per
 quam necesse est et modi entis cum suo exemplari congru-
 it.

Alia est veritas signi, quae est illius confessio cum re

significat
 by quos f
 ex prim
 illa deni
 potissim
 verba cog
 ita et in
 fides hab
 in qua con
 unde a
 fides et fi
 fides veri
 Simplex
 beliquas
 habet et
 sed cum al
 qualitate

significata, quales est veritas semoris tam cum re =
 bus quos significat, quam cum cogitationibus, quos
 exprimit congruentibus.

Alia denique veritas cognitiois vocatur, quam huius
 potissimum spectamus, et quae defini solet conve-
 nientia cognitiois rei cum re cognita. At cognitio
 ista in idea sola consistit in relatione quam
 idea habet in se sicut coniungatur et separatur;
 in qua coniunctio et separatio iudicii ratio sita est.
 unde alia est idea, alia iudicii veritas; cumque
 idea et simplex sit et complexa, alia rursus est
 idea veritas simplex alia complexa.

Simplex est ea, quae rei unita, et modum unum est hi-
 bet; quales est idea mortis, idea auri, idea rotundi-
 tatis. et . Complexa idea est ea, quae rem est hi-
 bet cum alio attributo, aut modo, sive cum aliqua
 qualitate affinitus: huiusmodi est idea mortis auri

basili fracti, lapidis angulati 22.

Qualis unquam fuerit *idea* five *simplex* five *complexa*, illius veritas in sola confessione cum se percepta citra affirmacionem aut negacionem consistit. Sed veritas *judicii* quae *compositio* dicitur, in affirmacione aut negacione, five in *idea* omnimodis *et* *spira*-*rae* *fita* est 22.

veritati opponitur falsitas, quae *despectus* *signi* *et* *cognitio* dicitur *discrepancia* *cognitio* *et* *signi* *et* *cognita* *et* *significata*. cum veritas *transcendentalis* *opposita* non habet falsitatem. his *prohibitis* *po*-*ritur*

Conclusio prima.

Perceptio seu *idea* five *simplex* five *complexa* vera esse potest.

Solutio. hinc Perceptio *idea* dicitur vera, quando est obiecto suo *consonantia*. Aliqui perceptio five *simplex* five *complexa* potest esse obiecto suo *consonantia*, ut: perceptio mundi, quae est *simplex*, est perceptio

mentis præcepti, quæ est complexa consentire potest
cum obliis suis, seu rebus præceptis, ut a patet est. 2o
Præceptis = Idea siue simplex siue complexa potest
vera.

Conclusio 2da.

Præceptis siue simplex siue complexa proprie
loquendo falsa magna dici potest.

Solutio. Præceptis falsa proprie loquendo ea di-
centur, quæ obliis præcepto eest dissentanea. aliquid

Præceptis siue simplex siue complexa dici non
potest obliis præcepto dissentanea: Nam si quis habet
rem præceptam si ubi est v.g. annu præ sente anno,
tunc obliis est consentanea. quod si obliis præ
sente non exhibeat, sed aliquod aliud: v.g. si præ
sente oritatis annu exhibeat, vera quidem est
annu præceptis minimè oritatis: adeoq. est falsa
oritatis præceptis sed nulla; seu minimè est

Calcti perceptio. q̄o perceptio five simplex five com-
plexa proprie loquendo dicitur p̄ falsa.
Conclusio 3ta.

Perceptio aut Idea five simplex five complexa
dicitur p̄ falsa materialiter, ut aiunt, et occasio est
sequenti iudicio.

Solutio. ad Perceptio = Idea dicitur p̄ falsa materialiter
et occasione sequenti iudicio, falsus est, et a p̄o nōam
et occasione falsi iudicii. Atqui Perceptio = Idea
five simplex five complexa maxime autem comple-
xa est p̄ nōa et occasio sequenti falsi iudicii; v̄g
Perceptio autem p̄fecte uti Calctus est p̄ occasio, ut
atq̄ iudicat autem est id, quod b̄n est uti Calctus:
si perceptio vacat fracti, dum media sui parte in
aquam demergitur, aut b̄n vultu sit, in ea est, cur
vacat, qui vultu est indicatur fracti, aut in fl̄s q̄o
Perceptio = Idea five simplex = complexa dicitur p̄ falsa
materialiter et occasione sequenti iudicio.

Corrollariū.

Præquam Judiciū vere aliqua feratur, hæc Regla
 Constantè est tenenda, ut Perceptio quam Dilige
 tissimè expendatur, ne unquā ulli rei præbeatur
 assensus, nisi clarè et distinctè fuerit percepta.

Objectiones.

Obicitur imo. Contra imam Conclufionem: Perceptio
 five simplex five complexa nihil affirmat & negat:
 quò proinde vera est.

R: Di: confus. Perceptio five simplex five complexa
 est vera veritate compositionis, quæ ad Judiciū
 pertinet quæque in affirmatōe & negatōe, five in
 Judicium conjunctivè & divisivè consistit, con: uton
 est vera veritate simplex aut complexa, quæ est veri
 tas perceptio, cum obto percepto conveniat: ut:
confus: Reppo: patet ex dictis.

Obi: 2do contra 2da conclusioē. si simplex perceptio fal
sa cē requirit, nec vera quoque erit nā utroque par est raso.
gō est.

R: St: ans. quavis n perceptio i idea aliquando non fit
obto presentis, et quod ex hiberi dberet, consentanea,
non dico dici p̄t falsa, sed potius, dissoluta sui l' est
obti illius, quod ex hiberi dberet, nullam, prout iam
diximus. at verò consentanea est semper obtō ex hiberi
et perceptio: quare h̄c vera est, nunquā autem fal
sa raso sui videbitur.

Obi: 3. illa idea n proprie et raso sui falsa dici
p̄t, quod o ex hiberi obtōm fuerit est, atqui idea
auri presentis otichalis non ex hiberi obtōm fua
ti est, gō est falsa n raso sui.

R: Cor: mai: et di: mi: o ex hiberi, fuerit est, obtōm
quod est presentis, et quod ex hiberi fuerit, con:
o ex hiberi obtōm perceptio fuerit est St: mi: et consq:

qdca quidem anni praesente ori Chalis, o ex hibet
 obitum quod praesens est, et quod ex hibet dberet;
 nempe o ex hibet ori Chalen sed anni quod perijit
 ut: obit idcirco falsa dicitur proprietas et ratio sui.
 nam veri anni iptio est falsa ori Chali iptio
 sed mihi me est ori Chali iptio. atq; in iptio anni
 est vera anni iptio, qd mihi me est perceptio ^{ori}
 Chali: adeoq; o est falsa, falte ratio sui, licet
 falsa sit ratio subseq; iudicij: quia iudicij fal
 so praebet occasionem.

obit: iptio complexa aequivalat funditio siue est ve
 rum iudicium. sed iudicium est falsum: siquidem
 affirmat et negat. ergo iptio complexa est
 falsa.

R. n. mai: iptio quippe nihil affirmat neq; negat,
 siue simplex sit siue complexa. qd o aequivalat in
 dicio.

fracti: imo illa p[ro]p[ri]et[is] sp[eci]es æquivalens iudicio,
 sive est verum iudicium, quod quid p[ro]p[ri]a aliam p[ro]p[ri]etate tri-
 buit, aut ab eis detrahit. atq[ue] p[ro]p[ri]et[is] complexa
 v[er]g[er]e mont[is] auri, v[er]g[er]e baculi fracti tribuit aliq[ui]d iud[ic]i-
 ti, v[er]g[er]e e[ss]e aureum, et detrahit baculo v[er]g[er]e iud[ic]i-
 re dum ip[s]i fractura tribuit. q[ui] p[ro]p[ri]et[is] complexa
 æquivalens iudicio.

St. di. mai.: illa p[ro]p[ri]et[is] sp[eci]es æquivalens iudicio,
 seu est verum iudicium, quod quid p[ro]p[ri]a aliam p[ro]p[ri]etate
 tribuit, aut ab eis detrahit per affirmat[i]o[n]em aut nega-
 t[i]o[n]em, Co. mai.: per conceptio[n]em p[ro]p[ri]et[is] cum attri-
 buto sine affirmat[i]o[n]e aut negat[i]o[n]e, St. mai.: simi-
 li modo D. mi. et N. c[on]f[er]r[er]: p[ro]p[ri]et[is] complexa tribuit
 p[ro]p[ri]etate aliq[ui]d aliam p[ro]p[ri]etate, quatenus p[ro]p[ri]etate una cum
 attributo conceptus, p[ro]p[ri]etate cum conceptus non au-
 reus, v[er]g[er]e baculi fracti. mixta a. tribuit uni alteri
 per affirmat[i]o[n]em aut negat[i]o[n]em, quia re affirmat[i]o[n]em,

29

ne regat, & morte aliqui esse autem & bonum
 esse fractum: quod ad iudicium requiritur.

Propo: 2. Propter Deum crudelis est falsa, atque hinc
 est idea complexa: quia idea complexa potest esse fal-
 sa.

Ob: ne: subpositum. Deus enim est ens perfectissimum
 cui depergitur idea crudelitatis: sed dabo
 concesso dari potest idea Dei crudelis, quod inde
 sequitur & nempe potest aliquem cogitare Deum
 esse crudeliter & minime profecto. Nihil enim hic
 Deus affirmatur scilicet cum falsitas aut veri-
 tas iudicium in affirmacione & negacione consistat hic au-
 tem de Deo nihil affirmatur, nec hinc idea fal-
 sa esse potest.

Caput 3^{ium}.

De universalitate, Particularitate
 et singularitate Idearum: ubi de S

quinq; Ideis univ. lib; Porphyrii.
Oia quaecumq; in reb; existunt singularia s; et q; univ.
v; com; uniter peripatetici p; Aristotelem tenent
Platonem adstruere quosdam separatos univ.
sals; substantias, in quib; etiam oia s; sunt et habi-
rent, quas q; etiam in Ideis generalib; vocaverit, arbi-
tramus hanc inceptam hanc doctrinam eidem Platoni
ab Aristotele affictam fuisse, qui, prout Chartes

oper. s; memorat, cum antiquorum philo;ophorum qui
Chil. non s; solide refutare non valeret, alios quosdam
Cartes, pag. 800. absurdissimos, quos is affingeret, ex cogitare
edit.

Francos. solemne habuit. et vero gravium virorum testi-
monio conceptu; ab eis, Platonem per suos
Ideas, quos nullo nunquam, nihil aliud in-
tellexisse, quam abrog. et increatas Ideas in-
mente Divina existentes, et quae rerum fienda-
rum aut creatorum causa s; et non diversimode

a creaturis imitabili les.
 igitur utriam diximus, oia quae in rebus existunt seu
 quocumque demum modo in rerum natura inseri videntur,
 sunt singularia. nihil enim abstractivum esse, qui
 bus ut se ipsum ab attributo, etiam si attributum
 a se ipso profundius, ut modo a se, aut a modo, et
 modo a modo per mentem separatur, et seorsum con
 cipitur. non vero per abstractionem hanc aliud est inte
 lligimus, quam quod in re a se unum sine alio
 concipitur potest, quia in re a se concipitur, quia dum
 concipitur unum sine alio, ostendit indicat id sine
 alio consistere.
 Singularium, quae modo memoravimus, abstrac
 tionum exempla hic adducimus. Quando ut se ipsum
 non ut se ipsum se ipsum concipitur, sed hoc
 attributum seu praedicatum concipitur, sicut hinc quod
 oia se ipsum concipitur, sive actu existant, sive possi

alij sunt, comune; tum solum ab attributo, et sic
in attributo a sibi suo proficere dicitur. —
Item quando consideratur dulcedo, candor sine
corte, quod dulce et candidum est, tum modus finire,
cuius est modus, spectatur, et ab eo proficere dicitur. Et
denique, cum consideratur longitudo corporis, sine la-
titudine, aut longitudo et latitudo sine profundi-
tate, tum modus a modo abstracti dicitur.
Opere quo abstractio, tum varia speciei genera
conspere volumus, quarum unum, aliud particularis
aliud denique singulare, enumerantur.
Ideam unam con dicimus, quod quamvis in se
singularis sit, multa tamen simul et simul rebus
exhibet singularia; sic cum conipis generatim
locum, nec aliud in illis considero, quam quod sit
solum ex mente et corpore physici universis con-
stant, hęc idea, cum menti meę simul et simul

oēs et singulas hōis et libeal, ut hōi dicitur.
 Particularem Ideam vocamus eam, quae sem in
 se q̄ in dā singularē, multi rōe et libel, sed hō
 velut in certa et in determinatā: ut cum au-
 dio vocē confusā et genitū hōis, Idea quidē
 alicuius hōis loquentis et dolentis in me existat,
 sed q̄ illa sit, mihi ō constat.

Singularis Idea illa est, quae rē aliquā singu-
 larem certā et determinatā v.g. Solē, gessū
 dum, aut Charthefiū exprimit.

Circa Ideas abstractas et hōis duo sūt diligenter obser-
 vanda, scilicet illarum comprehensio et extensio.
 Comprehensio Ideae alicuius sūt ea attributa, quae in
 rei cuiusdam Idea sūt continetur, ut sine illis gla-
 re ō pōt illis rei Idea: v.g. eē compositū ex mente
 et corpore sic continetur in hōis Idea, ut aliter hōis in
 telligi ō pōt. Sed extensivam Ideam intelli-

quatuor genera, quibus ista species convenire potest, ut si
eo loco impetitur Sororali, plebei, et ceteris; hinc alio
roce apud philosophos inferiora dicuntur. Sed et istis
quoniam differentia eorum ipsa est superior, ut potest
generica.

Notandum, quod ad hoc, ut species aliqua tantum
impetatur, sufficit, si communis sit pluribus inferiori-
bus, et actu existentibus, et saltem possibili bus,
aut separatis, ut illa actu existant, unde si quis
in toto mundo unicus ista homo est existens, species
ea in hoc mundo est generalis et generica, quam
si totus homo existens, a defectu existens.

Huiusmodi a species communis, quae dicitur ali-
quod nomen comprehendit quatuor duplices extrinsecas.
nam et genus exhibet, et speciem et differentiam
et propriam, et denique accidentem.

Genus definitur per aliter nomen, quod multis

Graeci convenit ad quodvis facta q̄ videtur est
 tanquam pars ecclie communior. v̄g aīal convenit
 hīs et bellū, ad quodvis facta q̄ videtur est,
 nam si quod raris quid sit hōi, respondetur t̄ aīal
 quod est illius gens et pars ecclie communior, qua cum
 bellū a convenit: bellūa quippe oīes ac hōi est aīal.
 ut aīa tota rariōis ecclie sui rōa expl̄atur,
 v̄g illū pars illius communior offerenda est, per
 quam cum multis convenit, sed in pars illius spe
 cialior per quam pars dīsp̄at: v̄g ut expl̄atur
 rōa hōi oīum dīcī dīcī aīal in quo cum bellū con
 venit, sed ad dendum rōis partīq̄, in quo ab illis
 dīsp̄at.
 hinc liquet, gens continere s̄ se specīes, ī q̄ p̄
 attribui. v̄g aīal continet s̄ se hōim leonē et:
 ita ut illis attribui possit. Quod a multa s̄ se

continet, ut genus multos species, et species multa sin-
gularia, in istam potentia seu in se habet vo-
catur, et a Platone dicitur ol. parte vero sub eo con-
tinetur et species diffinitio generis et singularia de-
scriptio speciei dicitur parte subiectiva seu inferiori
ra.

hinc modi a generis et species numeratur, sub premi-
o que quod nullum habet generis supra se vel sub eo vo-
ca substantia, quod nulla habet supra se genera.

Et substantia: quod quidem est generis diffinitio in-
ferioris, sed species diffinitio superioris. si spiritus et
corpus sub genera, illud quidem diffinitio angelicus
et hominis, istud diffinitio hominis et bellua: ad diffini-
tionem substantia omnium, sub specie.

Species est abstractum quod multis individuis seu finger-
antibus convenit ad quod est facta quod est lingua
Platonis essentia. si vero est abstractum quod est forma
Platonis et abstractum singularibus seu individuis loci

bus convenit, si n. quodam qd fit Socratis. Diffin-
 detur quod fit hoc id est compositum quoddam ex
 mente et corpore phy sic coniuuntis, ex prout vulgo
 definitur, ad rationis particeps, in quo videlicet tota
 ipsius essentia consistit.

Ista quid an speciei ratione sumitur in scholis philo-
 sophis: ad multum ex ista ratione speciem rationem, quod
 n. se continet in dividua, generis potius quam
 speciei habere rationem, nam quid quid inferioribus
 se continet attribuitur, id genus est intelligi
 tur. hinc furis interpretatur speciem illam appellat
 genus, et in dividua speciem: ut canem d. canem, bo-
 vem, dicunt et genera; Aristoteles vero et concepu-
 lum vocat speciem. unde individua vocari possunt
 speciei phy, id est, non complete quoddam ex genere
 et differentia constans, sed in dia neque non
 speciei loci et vobis, quae a iuris consultis apellatur

huc generis, quod quod nihil aliud est, nisi idem
quoddam generale, multis individuis commune,
Individuum seu singulare dicitur, quod se specie con-
tentum dividere quod in plura talia quale ipsum est. ut
Plato est in duo platonis species, licet dividitur in
partes, quae est in individuum seu singulare, & indivisi-
bile.

Dividitua potest species in se habere aliam et
infimam. illa idem est ac genus se habet cum supra
applicata. hae a ea est, quae immediate se se indi-
vidua continet: sui hae est species infima, seu, ut se habet
loqui placet, ultima quoniam immediate se se con-
tinet in individua, qualia sunt Petrus, Paulus, et
ceteri hae.

Obi: Definitio species modo data est bona: genera
admittenda. Probatur enim. in ea species dicitur esse attributa,
quod multis individuis convenit, aliquid autem species, quae
se se aliquid dualiter species est in individua, continet.

gō male definitur species, quod sit altitudo mul-
tis individuis seu singularibus conveniens.

Ar. i: d: cōs. ad Propositionē D: m: et hae species, quas sibi
se dicit illa species, quam vocant sibi alteram sibi
despectu illius, ^{est} individua con: m: plur: d: m:
et cognita. Species illa, quos sibi se dicit species

sibi altera sibi esse in dividua, quatenus concipi-
untur eidem subiecto, sibi in dividibilibus in plurali-
ta qualia ipsa sibi: sicut hō contineat sibi aal: ab
indivisibilibus in pluribus hōi species, ad eorum in plurali aut
dem solum rōis, quod est de vera rōe indivi-
dui.

Ar. 2do. nos illa divisionem species in sibi alteram et
infimā ad maiorem duabus altorum, quae vulgo in
sibus traduntur, sicut, ^{ut huius} quod ei rō sibi fieri videtur;
nos quippe sibi alteram ~~speciem~~ speciem vere genus sibi
alteram dicimus, respulta, si proprie loquamur,

alia species admittimus, propter hoc, quod in se habet in
fina seu ab omni dicitur, atque vera individua in-
diale se se continet.

Differentia generatur ab id, cum quo una differat
ab alio dicitur a uno, ab alio petitur, et ab attri-
buto esset. et primario, quod differentia esset et
specifica vocatur: et ab alio et illi quidem, sed
et dicitur, quod dicitur proprio, et dicitur ab alio quo
accidentario. unde 3^{plex} est differentia dicitur: una
dicitur esset, 2da: proprio, 3^{ia}: accidentalis.
Differentia accidentalis et specifica de qua huiusmodi defi-
nitur attritu esset et primario quo una species ab alia
seu ingitur; si quod respondetur ad questionem factam
quale est quod esset. ut si quod dicitur quale sit hoc
esset, dicitur: cum et rationem, quod est et differentia,
quod a esset specifica distinguuntur, nam in o quod
est quod sit hoc et respondetur et aial, quod genus est

hinc ipsi hinc bellua conuenit. Deinde quodam modo
 aial, et de se: rāole, quae est differentia, per qua
 a bellis, et hinc distinguitur.

Differentia igitur specifica dicitur, quod alteri
 alteri quidem ad genus, quod dividit alteri ad speciem
 quam constituit, si rāole et irāole dividunt
 aal: hinc rāole constituit hōem, irāole vero bel
 luam. unde differentia specifica in fctis dicitur

divisiva generis, et constitutiva speciei.

Hinc patet quod differentia addere ^{aliquid} generi five
 positivum, five negativum ac dici potest id, quod spec
 superat glo. nam rāole est aliquid positivum ad
 dit aali, estque id, quod hō aal superat. sed irāole
 ad dit hō negativum rāole in bellua; ita ut aal
 generationem non excludat rāolem, sed bellua ea exclu
 dat: p̄ hō aal generationem est rāole, et rāole est p̄ hō

sed bellua est aial rōe deftitubū.
Observandū ē, omnia sepe sufficere differentia, ut una
species ab alia seceretur; sed aliquando plus eī conge-
rendas: ut lincū dicitur figura plana et rotunda: si rōm
rotunda diceretur, mirum discreparet a sphaera quae
rotunda est. sed cum ista plana et rotunda ab oibz alijs
figuris seceretur. In rebus phisicis multo plus ad
libendū est diffidū, ut fere locū in dēbīs: v.g. figura
vultus quā sit autē definitū aut metallū gravissi-
mū, durissimū, quod in fūctū febrias deliquorū
metallorū more o facit, quod lydū, lapide p̄
explorari.

Propriū istū altitū cūle dōriū, quod alijs se-
cū oī et soli sepe convenit: ut hūc ferno arandi
facultate est altitū hōj optimū quod sitūel
proprie dicitur cūle vocatur, sed dōriū. Siquidē
hūc ferno arandi facultate o inanis in idē con-

plura huius concipiuntur, sed idcirco non, quatenus in
 et foliis humore speciei et speciei convenit.
 Proximè huius species affigatur: imò quod foliis
 alieni speciei accidit ovis: ut foliis huius accidit ei medi-
 cum, ovis. 2do. quod ovis speciei accidit ovis fo-
 liis: ut ovis huius convenit habere duos pedes, ovis fo-
 liis, cum id in avibus sit commune. 3tio. quod ovis et
 foliis speciei convenit, sed ovis semper: sic utrum sermo circa
 vi seu differere ovis et foliis huius convenit, ovis speciei
 sed aliquid quando dicitur ab. 4to. denique quod con-
 venit ovis et foliis alieni speciei. et semper: sic utrum
 sermo circa vi seu differendi facultate ovis et foliis
 huius, et speciei convenit.
 Accidens definitur, id quod ad est, vel abest sine
 substantiis, quod officium, et cui in heret, corruptio est. ut
 figura rotunda potest adesse vel abesse sine

illis corruptiva. Et cordatis p̄t ad eē menti aut ab
 ea ab eē sine ipsis intentu, similiter et alid cogita
 oēs menti. Corp⁹ quidem consistere requirit sine aliqua
 figura generativā, ut mens, absq; aliqua cogitōe
 stare p̄t o videtur: sed q̄m ad modū corp⁹ sine
 hoc & illa figura, ita mens absq; hoc & illa cogitōe
 nullo consistit.

Subt̄ aliqua accidentia corpora, quae p̄t p̄t
 nisi per mentem a suo s̄bto separari, cuiusmodi
 s̄t color despectu igni, et igne despectu v̄vi
 & ethiopi. haec a accidentia quae inseparabilia
 vocantur, in hoc a proprietate distinguuntur,
 quod o n̄ separari p̄t per mentem a suo s̄bto,
 sed n̄ de s̄ negari. salva ipsorū s̄bstaā seu eētia,
 propriū a separari p̄t n̄ o negari. v̄g. et igne
 de separari p̄t per mentem ab hoc ethiopi, et de

est huiusmodi salva illius essentia: quoniam enim dicitur
 credo ab eo abesse, et tamen definitur eum habere, sed ser-
 mouandi vis, quae est huiusmodi proprietatis separari
 non potest ab huiusmodi mente, dum tamen huiusmodi fine
 huiusmodi facultate intelligitur, sed o potest de eo
 negari, cum nullus sit huiusmodi, cui sermouandi
 facultas necessario conveniat.

Dividitur in super accidentem, in extrinsecam et intrinsecam,
 illud est quod extrinsecam solum de ratione, et
 ideo in solum de ratione extrinsecam vocatur;
 ut patet dicitur visus a visione quod est ipsi extrinsecam
 et huiusmodi dicitur amor a amore, qui ipsi extrinsecam
 est. Intrinsecam illud dicitur, quod in ipsa se
 solum intelligitur; illudque est physium, sicut solum
 patet afficit, cuiusmodi sunt periodatio, amor, et:
 despectus mentis; certa magnitudo, motus, quies

sub et figura diffinitio corporis: v est metaphisicum
si subter denominat sub, o pte affiunt, qualis
est relatio, oppositio est.

Dividitur designo accidentis in absolute, quod pertinet
ad subter aliq, quod absolute spectatur, sive
quatenus ab aliis solutum est, qualis est motus v figura,
diffinitio corporis: et in relative, quod ad subter
quidam pertinet comparate ad aliud, ut similitudo
aequalitas est. nam aliq, quod est simile alteri aequalitas
alteri est.

Nota r, substantiam alteri circumposita dici potest
accidentaria diffinitio illius, o tunc accidentis aut
modi: ut vestis est tunc accidentaria, nam ad illius
nam aut electionem o pertinet, o tunc est modus huius. sed
statu huius vestis dicitur illius modus, nam diversis
modo se habet cum modo est, et cum vestis est in

Dub.
Ex his oibz constat, acide, & modum ee altitu ali
quod tale quod multz flbz contingenter convenire
pnt & necessario: ut solitudinis, marmoris ligno,
Cere, alijsqz corporibz accidit contingenter Iron
statio, adeoqz hoc altitu merito in his casibz
pdes manifestur.

Caput 2um.

De Idearum claritate et distinctio-
ne, earumqz obscuritate et con-
fusione.

Nil profecto magis utile et necessarium in ca circa I-
deas videtur, quam in illarum claritatem et distinc-
tionem inquirere, utpote sine qua iudicia nra v.oci-
tas, et spiritus ois adhibere nullo est, ne si obscuras
nt, confusasqz rerum Ideas habuerim, quomodo a
falsis Iudicijs cavere valebim, hoc est, a coniungendis
simul dissentaneis Ideis, et is, quae consentaneae snt,

separandis; unde in cura et diligentia *Idea clara*
et distincta ab obscuris et confusis *se* fecerunt.
quod presentia capite prestare conamus.
Cartesius part. i: princip. phil: 11: 25. *Ideam clarā* vo-
cat illam quae menti attendenti praesens est et *per*ta,
quaeque hinc per se se, ac sola mentis attentione in re
resistit. sicut ea clara nos videre dicimus, quae oculis
nos intendenti praesentia factis fortiter et aperte illu-
munt: quales *se* *Idea* entis generationis praecipue
illis attributorum, *Idea* esterioris etc.
Distincta vero *Ideam* vocat eam, quae cum clara
iam fit, ita ab omnibus aliis *se* *Idea* est et *per*ta,
ut nihil plane aliud quam quod in se clarum est
ostendat; adeoque quae quidem ab omnibus aliis ita *se* *Idea*
hinc est, ut mirum non sit confundi potest. huius
modi *Idea* clara et distincta est *Idea* mentis *se*
se *Idea* cogitantis, ut *per*ta, quae cum alia *se* *Idea*

Corporis seu substantiae in organo latente et profunde est
 se minimè confundi potest.
 Ideo et obscura ea dicuntur, quae menti attendentur.
 non statim liquido apparent: sed idea modi, quo
 corpus et mens inter se in hoc coniunguntur, et statim
 menti non conspicua est: tam et statim percipiuntur,
 quo pacto fieri possit, ut occasione motuum corporis
 sumantur, quaedam in mente cogitationes accidentales et
 vicissim ab eis uas mentis cogitationes certis corporis motibus
 excipiant. hanc huius coniunctionem Deo possibilem
 fuisse facile intelligitur, et ab eis facta esse expe-
 rientia quodidiana habemus.
 Confusa denique idea in ista charta est,
 quae multas similes per se habet: cuius modi sunt ideae
 seu perceptiones qualitates sensibiles iuxta caloris,
 frigoris et. cum eas percipiuntur ois similes in se sunt

Des clare
 leuandae
 an clare
 et el p...
 hinc in
 quod uel
 p... illi
 in p...
 an clare
 p...
 hinc in
 in p...
 in p...
 in p...

fiat illi ubi ubi est pulchrum, quamvis utrobique fiat
in ordinibus.

Ergo in ista mente certum est alia est idea clara alia
distincta, alia obscura, et confusa alia; confusa
distincte opposita, obscura vero clara. Et quam
vis vis distincta idea visio clara sit, et tamen propter
ita vis clara idea distincta dici debet: et visio
idea illa quae confusa est, simul et obscura esse
habetur, et tamen quae obscura est, semper confusa est.
Hae exempla illustrantur: sic ergo doloris idea semper
ceptio, quae ex manuum laesione mentem nostram affi-
cit, quia fortiter et aperte nos ferit, clara dicitur,
confusa tamen est, ut proinde minime distincta, quia do-
lorem nos ex libet, tanquam manum in haerente,
quae diversa in mente nostra est.

Sic in idea seu perceptio modi quo corpus est motus, inder se

in hoc fungatur obscura dicitur, & tunc confusa,
quia in his simul permiscet; ad vero Ideam seu
ipsum Doloris longuam in manu, qui diversa in ma-
nu tua est confusa mancipatur, quia Dolorem
illum mentis cum manu permiscet: quomodo
in obscura fit prout patet. unde si aut Ideam disti-
ncta simul clara est, & tunc vicissim omnia clara Idea
videtur esse distincta. sic in omnia Idea seu ipsum con-
fusa simul obscura dicitur dicitur, & tunc vicissim ob-
scura fit est confusa.

hac eadem instrumentum Cartesii Ideam seu
ipsum distinctio. alii ipse dicitur per
piscendi rationem distinguunt: sicut per Ideam et per
se ipsum intus seu confusio. Altera ratio, inquit, est,
per Ideam cognoscit, quod utroque clare et distincte ipse et
hibentur: qua ratione cognoscit Deus, quod utroque ipse

presens est, igitur illuminat, et hanc generationem
 et illius affectus, puta figuram, motum, et. et per
 seipsum duntaxat intimum ac confusum ^{sed} et suam modifica-
 tionem, puta, dolori, gaudium sunt et. percipit. et
 non ignorat, aut certe clare quid et, quo pacto in se
 ipsa disponi debet, ut hoc et illo modo, puta dolor et
 gaudium afficiatur: sed non intimo sensu sibi confi-
 a est se dolere, gaudere et. quomodo rem instigare
 sententia et. sed clara est et distincta, nulla confu-
 sa aut obscura: clare et. et. sed convenit, et oritur
 ab illius distinctivis: obscuris, vero in sensu confuso
 deperitur.

Quod res sunt, arbitramur, omnem fidem per prop-
 riorum formalem sunt et distincta ad seipsum clara.
 Si dum percipitur calor, per aptis formales, sunt
 sunt et sensus caloris clara est, quia distincta est ab

oib; alijs sensatiõib; segenta: pphicem v. obiali
 ram pvi ee confusa, ad corp obscura. Nam
 cum quid piam in igne coni pitur eiq; dem rãois
 ac in sensu rãois id obscuru est, quia confusum.
 Nulla qo videtur collocanda distinctio inter f-
 dea clara et distincta, sicut et neq; inter obscu-
 ra et confusa: nam quæ clara, ipsa et distincta,
 et quæ obscura simul in confusa ee dignositas.
 Hui qo quærendu, quæra fidea seu pphicem
 sint clara et distincta quæram vero obscu-
 ra et confusa. quod ex pph; facilius quam alia
 quavis rãoe assequi poterimus.
 Primum igitur maxime clara est fidea, quæ
 mens libet sui ipsi; languan sibile cogit
 ant; item fidea oium cogitãois spai orum,
 pultã pphicis, iudicã, rãocã, desiderii, amoris et.
 Similiter asterosiven, seu corp generatim langua

genera
 m, et obs
 sed
 pphicem
 perijit et
 u pado in p
 pphicem
 fu fidi cog
 rem ingre
 a, nulla cog
 et, et orid
 pphicem
 to seu prep
 cog clara
 ab, seu fu
 ita et ab

Substantia, rationales, extrinsecas, ipsius, passivitas, rationi
in dicitur, motus, quidem, futurum, et figuram omni clare
percipiunt.

Clara in ipsis, ergo generationem, etiam, existentiam,
duracionem, ordinem, relationem, numerum, et alia
in tum entis, tum modi entis attributa generalia:

Dumodo duracionem, seu hanc, ordinem, relationem et
numerum, quasi quendam entis, et habitus a
rebus ipsis et distinguamus: duracio quippe nihil
est aliud quam res ipsa, que per manet et durat.
sicut de cetero.

Potimus in dicitur fides dei clara esse uno sensu, quam
vis alio obscura sit et inperfectissima. clare
est, quia sufficit ad magnum aliorum numerum
dehinc, que certissime fuerit, nulli alio quam
deus convenire. sed obscura est respectu illius fides,

quam beati in celo de se habent. imperfecta
 v, quia mens nra finita cum sit, non nisi im-
 perfectissime est in finibus concipit.

Quod Ideo obscuras et confusas attinet, illae
 dicuntur, quos habemus qualitates sensibiles
 scilicet colorum, sonorum, odorum, saporis, frigo-
 ris, et caloris, gravitatis; uti et appetitus nri,
 ut famis, sitis, doloris, et.

Haec Ideo obscuritas ea merito dici-
 possunt praedicta, quibus ab infantia nra im-
 buti sumus.

Cum et in factis prius fuerimus quam viri, resque
 exteriores in nos agentes, vix in mente nra
 Ideo et Ideo impressionum, quibus corpora nra
 afficiuntur, ope excitantur, mens nra ad verum
 hoc in se sensu potest sua voluntate excitari

idq̄ a quibusdam corporibus, ut ferè caloribus ab igne,
omodo confuit, et quidem optimè, hoc ff̄ ab ex-
teris quibusdam rebus efficit, sed ullis progres-
sa, arbitrata est quidpiã in s̄ similia eẽ ff̄atio-
ibus = sed ff̄as inde oritur, unde fabricata est
sibi ff̄as, ipsũq̄ caloribus et ff̄um transtulit
in rebus, quæ extra se medietate ff̄.

hujusmodi a obscurè et confusè qualitatibus
ff̄abilibus ff̄as oritur inde deducuntur, quod
mens falsa sua præiudicia in rebus, quas à reã
vidit, admiscuit. Unde in futurum, quod
quomodo calore igni attribuerimus, in eũ gustus
e, sive dolore, quo potius ad ignem accendentes
torqueretur, præverimus, negantes, ignem dolore
affici; cum in vestro ab ipso calore proveniat,
ne ab illo distinguatur, nisi quod ipso sit assuet.

Verum quomodo recte intelligatur, Dolorem igni
 manum adveniēti quē attribuendū, in alio tū ver
 famur errore, atq; illū manū, quā ignis
 urit, in eī arbitramur, cum tū orisi in mente sit.
 Equidem verū est, illum in mente existari, per
 ea, quā in manu fiunt, quia dolor carnis, est
 aliud, quam concepta mentis offerens obiecta
 hō quosdā rē motus, rēali corporis operamen
 to contrarios. Ad dolorem, inquit S: Augu: quidē lib. 14. de
 "autem carnis ad sit in carne et in carne. Nam de civit. Dei
 " hoc carnis tantummodo offerens est ad et quod
 " idem ab eis passioe differens; sicut ad dolor
 " qui in tristitia nunquatur differens est ab eis.
 " rebus quod nobis dolentibus accidunt. * Et alibi lib. 7. sup.
 " cum aia afflictivis corporis molestis sentit, aut hōe genes. ad
 " fram, quā illi regendo adest, sub alio eiusdem hōe. lit. c. 19.

11 plera mentis in pediri offenditur; et hęc offenditio

11 Dolor dicitur.

Dolorem ę qui dolor corporis minus patitur, ad animam
pertinere ę ad corpus, patet ex eo, quod illa que
vobis cogitantibus dolorem inferunt, ne cedant
quidem, tunc magis vehementer apli alicui alio di
stra hitur, prout quod id iara dicitur de periculis.
Notandum patet in debita nam affectionem seu
dispositiolem motumq; abstractione in illa excitatum,
proprie et immediate dolorem alicui inferre, sed quate
re hunc motu cerebro communicari per filamenta
quoddam nervi figura tubulę inclusa, que fidem
sive funiculorum instar a cerebro usque ad manus et
terras corporis membra extenduntur; ita ut moveri
possint, nisi in partem illa cerebri a qua oriuntur firmel
moveatur. Quapropter siquid obest, quominus hęc
nervorum filamenta motu sui cerebro communi

cent, ut fit in Paralyfi, fit oī doloris ffu, quō
 ferrū patitur et ignē; cum contra, quod tri mi
 rum videri pōt, nō illi dolori pōtērit, qui manibz
 carē: quē ad modū fēpif, i me iis accidit, quibus
 manus apulata est, qui a fi. Nervorū fēllumen
 ta a nam ad cerebrū protēsa prope ambitū, ubi
 abfissa & rēpe namq; terminantur, moveri con
 tingat, pōnt illū cerebri partē aīalligantur,
 eodem modo moveri, quō moveretur, si ad monū
 usq; descendere; si autē una funiculi alteriusq;
 extremitas pōt eodem modo moveri, si per mediū
 trahatur, ac si per alterā extremitatē trahere
 tur siq; aīa aīandē dolore sentiret perinde ac
 si ad huc nam haberet: at hī r. lōū aīa atten
 tionē dirigūt, a quo illi cerebri volū aīam ffu doloris
 afficiēz profififū solitab. inde n. intelligimz,

fieri potest ut a corpore separata igne inferi
 purgatori: turquetur, imo unde dolor fen-
 tial, quo quis afficitur cum a toto igne uritur.
 quia in hunc quando corpori coniuncta erat ipsa
 cruci abatur, o a corpore, doloris in se aliud erat,
 quam quaedam in tristitia, qua affligebatur
 ob ea, quae in corpore, cum a Deo colligata erat,
 agebantur. Quid ergo obest, quo minus conipi-
 amus divinam tristitiam potest aliquam materiae
 parte a se separata ita acci modum, ut illius mo-
 tus in ea molestus cogitatio excitare possit, quem ad
 modum in debili motu corporis seu partibus a corpore
 est, qui in hac vita coniuncta est, huiusmodi molestia
 et tristitia cogitatio in ea excitat et procreat.
 Sed ut de Confusis Ideis adhuc aliqua differantia,
 Pea gravitatis, quae a deo clara a parte, non minus

confusa est et obscura ac ed, quod dixerimus.
 Cum a ab infantia nostra viderimus lapides aliq[ue] si-
 milia corpora, quam primū a nobis dimissa deor-
 sum verso terra ferri et cadere, in hijs cluere
 nos, quod ea propelleret, indicavimus ipsa vi pro-
 pria, et in hijs deorsū ferri et ab alijs pro-
 pelli, hincq[ue] confusa fides, quā sola praeiudi-
 cia efformaverunt, gravitatis nomen affi-
 vimus. Ad contra cum videremus paleā verso
 succinū et ferrū calybeus verso magneti ferri,
 aliter iudicia nostra, quam de ijs quā verso terra
 feruntur, hinc efformavimus, succinū et ma-
 gneti qualitatis ignota, deputavimus, quā nō ope
 paleam et ferrū aut calybe ad se trahebant, quā
 ideo attractiva, non a se placuit, an hinc eodem
 in se pariq[ue] rāte afferere posse mus, et paleā et

ferri propria et intrinseca vi ad succinum et ma-
gnetem ferri, et quem admodum lapis in terra fertur,
et hoc est vim lapidis attractivam in esse, quem ad mo-
dum succinum et magnetem in se desuperat, paleam et fer-
ri indicavimus, cum utrobique nihil videmus, quod
paleam versus succinum, ferri versus magnetem, et
lapidem versus terram propellat.

Hinc in infantibus non perindidem acceptos debemus
videre, quod robore graves et dures exhibent, leri-
bus et variis solidioribus, nec non plus corporis et valde
continentibus: hinc vas auro plenum credimus plus
aeris habere, quam si aëre opelleretur. Ideo ali-
unde non provenerunt, quam quod solidi fue-
runt de oib. rebus extrinsecis, et illarum in-
nos virtutibus indicare: hinc cum corporatura et gravitate
fortiori nos egerint, quam levia et rasa, illa his

ply, nãd continere Judicamus, sed falsũ n̄ vero
 fãs vas tubicum pedale vq̄ op̄s nãd continet om̄so
 deplebit, quam si alio depleatur. latius hui in
 am̄ merandis fideam̄ confusari quod in x̄pto m̄
 iudicis n̄ s̄t occasiõs variis sp̄ciõs legere p̄õem̄,
 sed hæc sufficere debet, ut pote quibus cetera faci-
 le digrosi p̄õant, ut pote quod similes casus et p̄ri-
 gines habeant.

Nunc a malo usi n̄ est remediũ, si nempe oia
 oia in factis nãd p̄iudicia deponit in p̄stam̄
 n̄ hãt asseramus, n̄ hãt quod p̄d̄ n̄isso exami-
 ne clare et distincte percipimus in rei alii casus
 fideam̄ contineri. sic n̄ illa duntaxat habebit
 nãd fideam̄, quos rãõs nobis impressit, n̄ fãlta
 fãlta et confusis casus, quod clare n̄ hãt in rãõs
 n̄ fãlta servabimus, uti eẽ aliquid in igne quod

causa est, quod colore statim in oia, quod gravia
nunciantur, ab aliquo deorsum propelluntur
hic afferunt de eo, quod igitur inest re de ea
gravia descendunt prout aliquod clari ex
quod de illis rebus considerantur. hinc deservit ^{ponat} post de
hoc Chalkoriam, ut pote quod, ut aiunt, ad clarita-
tem et distinctioe fideam sunt instituta re
filiatibus cum modo eatis confundentur, et
mensura rebus spiritualibus imaginarentur, et rebus
corporis ^{re} affectibus spiritualibus perperam tribuere-
mus.
Curiaque 2 ples fit Chalkoriam hujus, Aristoteli
videlicet, et aliorum philosophorum praesertim de
centis sumis, utrum quod brevisse exponendum puta-
mus. diligenter.

Capitulum 1°

De Categorijs tum Aristotelis
tum aliorum philoſophorum

Categoriarum vocem à foro in lycæum infecta
fuisse plerique opinantur. nam ex voce græca
κατηγορέω, quod est accuso ducta est. hinc Categori
goria accusativam proprie significat. id nomen ad
certam finem generum et specierum, quod solum
supremo genere continentur, designanda falsè
modè translatum putant, quod predicata super
riora eorum, quæ illis subiacent, eam quæri
ant et delectant. hinc Categoria apud ipsos logi
cos est ipsa predicatio seu attributio, et ut verbi
gratia, predicamentum.

Categoria igitur vulgè definitur suprema
quædam genera seu classes aut copula in

quibus oia substantia singularis attributa seu predicata
continentur, et ad quod proinde, quodcumque Verbe
concipi aut verbis exprimi possunt referuntur.
in enumerat Aristoteles, ad quam in ois substantias
refertur, ad reliquos vero quod oia accidentia, hoc
ordine.

ima. igitur est substantia, quae dicitur ens per se sub-
sistens, corpore est in corporea vel corporea; corpo-
rea constituit corpus, in corporea separatur corpus
hum corpus, animatum est et inanimatum est.

2. quantitas, quae definitur mensura substantiae seu
modus magnitudinis sive id, quod despondetur
ad quaestionem facta quantitas, et quadruplex fit.
dividi dividi solet generali divisione in continua,
cuius partes sunt continuatae, quae est ex tenore; et dis-
creta, cuius partes sunt separatae, quae est numerus seu
multitudo.

Autem continua dividitur in successivam et per

ronebent. Successiva vocatur lam, cuius partes
 sunt in perpetuo fluxu, eaque fluctat, non in mo-
 tu tam in spore, permanens ea est, cuius partes
 simul existunt, successive: 3plex est linea
 scilicet, superficialis, et solida. linea est exten-
 sio in longum solum, et quod extendit, quae longitudo
 sine latitudine et profunditate: ut metiri quis
 potest altitudinem turris alicuius, nulla habita
 ratione ipsius latitudinis, aut profunditatis.
 Superficialis est extensio in longum et latum solum:
 nam spectari potest longitudo, et latitudo corpo-
 ris separatim a profunditate, ut agri
 metrorum longitudo et latitudinem agri con-
 siderari, profunditatem negligi.
 Solida est extensio in longum latum et pro-
 fundum nulla habita ratione qualitatum physica-
 rum et sensibilium, quae corpori insunt, ut cum

quis doli capacitatem videtur nulla habita
 ratione mod. sensibilis in eo contenta, ita ut mini-
 me curat aere ^{or} aqua or oleo ^{or} vino sit ph-
 m.
3tia. est qualitas, quae definitur, id quo denomi-
 namus qualis, et suo ambitu continet se id,
 quod respondetur, ad quaestione facta quibus
 sit, siue sit id, quo res quae libet est talis aut
 ether aut accidentalis ^{or} mens dicitur spiritualis
 per spiritualitatem, nisi alba per albedinem. et
 Qualitas igitur ~~est~~ ^{est} accidentia sunt
 modos, nisi forte quantitates permanentes
 et operis, et plures, sed ad certam quo
 quae spiritualis. non si quae talis ^{or} qualis sit deus?
 respondetur oportet necessario existens. Si
 quod talis quibus sit hoc, respondet ratio participis i
 qualis circumstantia? Respondetur: quae sit alba buta deo,

hinc, simul cetera.

hinc ab arte sumitur qualitas aliquid rei
 ac in dicitur in significat: ea quae ratione continentur in
 se relativam, activam, passivam, futuram, motum,
 et si quis fiat aliquid in genere modi; ea quae in se sunt
 species bimembres distribuit: scilicet in habi-
 tum et dispositionem: rationem potentiam et
 impotentiam: passibilem qualitatem et passivam:
 formam et figuram.

Habitus est facultas quaedam seu propensio
 ad aliquid agendum usum et operationem compa-
 rata: unde illud effatur: habitus est altera
ratio: huiusmodi: a se habet, virtutes, vitia, ar-
 tes etc. Si habitus parum est confirmatus

dispositio dicitur ab arte vocatur.

2do: dividitur qualitas in rationem potentiam,
 et impotentiam: illa estis a ratione rebus infla

ad agendū & patiendū & ad intelligendū & vo-
lendū est. Si potentia fuerit infirma ab eodē
Arto. In potentia, id est in beillibz; ubi
fuit, quonia in fuisse vegetus est, vocatur po-
tentia; quia vero debilius est in fene, impo-
tentia idem ipse appellari debet, id est, minor
potentia seu imbecillitas. Fals itaq; voca-
les potentia et in potentia est facultas, ac et
corporis, ut intellectus, voluntas, memoria,
Sensus, facultas, am balandi, sedendi est.
Dividitur 3. in patibile qualitate et passivē,
illa est dispositio in re qualibet, quod fuit
aliqua affiure p. tales est duritias, molitias,
gravitas, frigus, calor, coloris, soni, odoris, saporis
res est. Passiv est affectus & dispositio, qua
patibilis qualitas in nobis efficit: cuius modi est

Dolor est intus, pallor est intus, rubor est ~~intus~~ est.
pudore est.

2to deniq. Distribuitur qualitas ab arte
in figuram et formam. Figura est exterioris corpo-
ris terminus, ut de humido, respectu globi.

In hoc a scholasticis distinguitur a forma.
quod figura ad res artificiales pertinet, ut ad
pileum, forma vero ad reales, puta ad hunc arbu-
rem est. Sed cavendum, ne discrimen istud per-

peram ac adiuncti adhibeatur: cum saepe figura
de rebus realibus, forma de arte factis dicatur,
ut forma pilei. Itaque habenda hic est usque ratio,
et cum peritis loquendum, ac modis, forma, mo-
do fig. utd. romine cum ceteris utendum.

2ta. Categoria 2ta est relatio, atq. dicitur
ordo, seu respectus unus ad aliud, ut patris ad

filium, heri ad servum, deus ad subditum, potentia
ad obdum, visus, ad visibile, quibus ad di ponunt
oia, que comparationem ad se se invicem deo-
bant, ut ei similia, aequali, majori, minori, &c.

Cum a et aliter deo, neq; modo eatis, inveniri possunt,
in quo o fil, autem possunt, aliquid ordi, & Respe-
ctus ad aliquid unum aliud, hinc Relatio est, potius
transiens, quam categoria quod-
dam, a ceteris distincta, ut sola quos ois per
vagetur et transcendat.

Ha categoria est actus, quae in se habet de actus agentis,
quatenus est agens. expliciter spectatur, & in se, ut ambu-
lare, saltare, scire, amare, &c. & extra se, ut per, autem,
scire, frangere, manifestare, calidum.

Ha est passio, de quo actus agentis in patiente receptus,
ut percuti, frangi, manifestari, calidum in se autem
hinc categoriam unius concludamus exemplo, ut calidum
Respectu in se calidum est actus, et respectu in se

cali facti, passio, quae passio vit discrepat ab ea, quae
inter species, quibus istis locis dicitur Aristoteles.

7ma. De ubi, quae est relatio rei locata ad locum,
et quae respondens ad questionem de loco: ut est
romae, viennae, parisi, in museo, ludo etc.

octava De quando, quae est ^{relatio} durans
ad tempus; cum scilicet respondens quae estis ibi
de tempore, ut, quando vigilat? clarum ab hinc ante,
quando hoc factum est? hinc.

9ma. De ubi, quae est de dispositione partium corporis, ut
sedere, stare, dormire, in orbe, a tergo, a dexte-
ris, a sinistris.

10ma. Denique nuncupatur habitus, estque corpus quo
dom alteri corpori circumpositum: ut toga, pileus,
calceus, omniaque vestimenta aut ornamenta; quae qui-
dem, quamvis in seipsis substantia, quae de se sunt
esse substantia corporis, cum circumposita sunt, accidentia

una a pari pōunt.
hæc sūt Arith. categoriæ, quæ sequenti distinctio
pōte solent vulgari phl.

Arbor sēs seros ardore defrigerat ustos.
Auri Gas flabo re hincal, ero.
Verum hæc tior phl. is contempit, vulgose qua
ex viri alius imaginatiue peris quem in nulli
fuit ad leges abis præscribendas, prodierit, alio
numero qm dubitat coninfantur, quæ oia
fivē alia fivē modos contineri hentur. quæ duo
his hisa vesibz compre hnduntur.

Mens mensura quis rebus possitusa figura,
Sunt cum mea curatorem exordia rerum.
Itam, inquirat, quid quid ais percipimus, id est
est, et modo seu qualitate, aut affectu entis.
Ergo a fivē fivē phl. tam hæc videm ois
ad quid ipis significat, et est cogitatio, et dicitur
hæc rebus seu spiritibus, et est exterior, et corporea

hinc.

Quasi unus seu spiritus, et est forme perfectus, et
 proinde increatus, et est Deus; et est creatus, seu for-
 mae perfectus: hinc et aut corpori et est destitutus,
 et est Angelus; aut corpori destitutus, et est ratio
 humana; quae et est inuncta corpori; ut aia
 post mortem; et inuncta corpori, et hominem constituit.
 Item corpus, et videtur esse, ut etiam ele-
 menta; et est vita praeditum; quod iterum et vim
 progrediendi habet, ut aial, et ea creant, ut planta.
 aial et est vitae praeditum et efficit hominem, et ea
 privata est, et deo bellua.

Quod modis aliquibus, et similibus et spiritibus, et
 corpori: illi ad substantiam spiritalem, hinc ad cor-
 poream referuntur.

modi substantia spiritualis est, variis cogitationibus, et
 variis passionibus, et intimis sensationibus, et

non variat in dicitur hinc, voluntatis, ut amor, odium etc.
 Modi corporis sicut Spiritus generis, scilicet per quanti-
 tatem, seu determinatam magnitudinem, figuram, mo-
 dum, et situm partium, et quies.

in o. Quantitas, seu determinata magnitudo
 corporis et modus, seu mensura, ipsius substantiae
 corporalis: quia remanente eadem illis specie
 aut ratione mutari potest quantitas illius, sive ma-
 gnitudinis modus, et eadem aequa ratione remanet,
 sive spectetur in oculo, sive in palato, aut
 in stagno, et in aëre, et vase.

Ad figuram, sive exterior corporis hinc va-
 riarum potest, falsa est in volumine remanente rei
 essentia, ut patet in aqua, quod sive est in multitudine
 hinc variis induere potest figuram. intima tamen
 remanet similitudo corporis partium eorum dispo-
 sitionis, quod in figuram dicitur, ad corporum rationem

senſuatum reale ſubſtat: vñ ſua realiter
quandam requirit ultimã particularem conſi-
gnerationem ut cere ſpice hincatur.

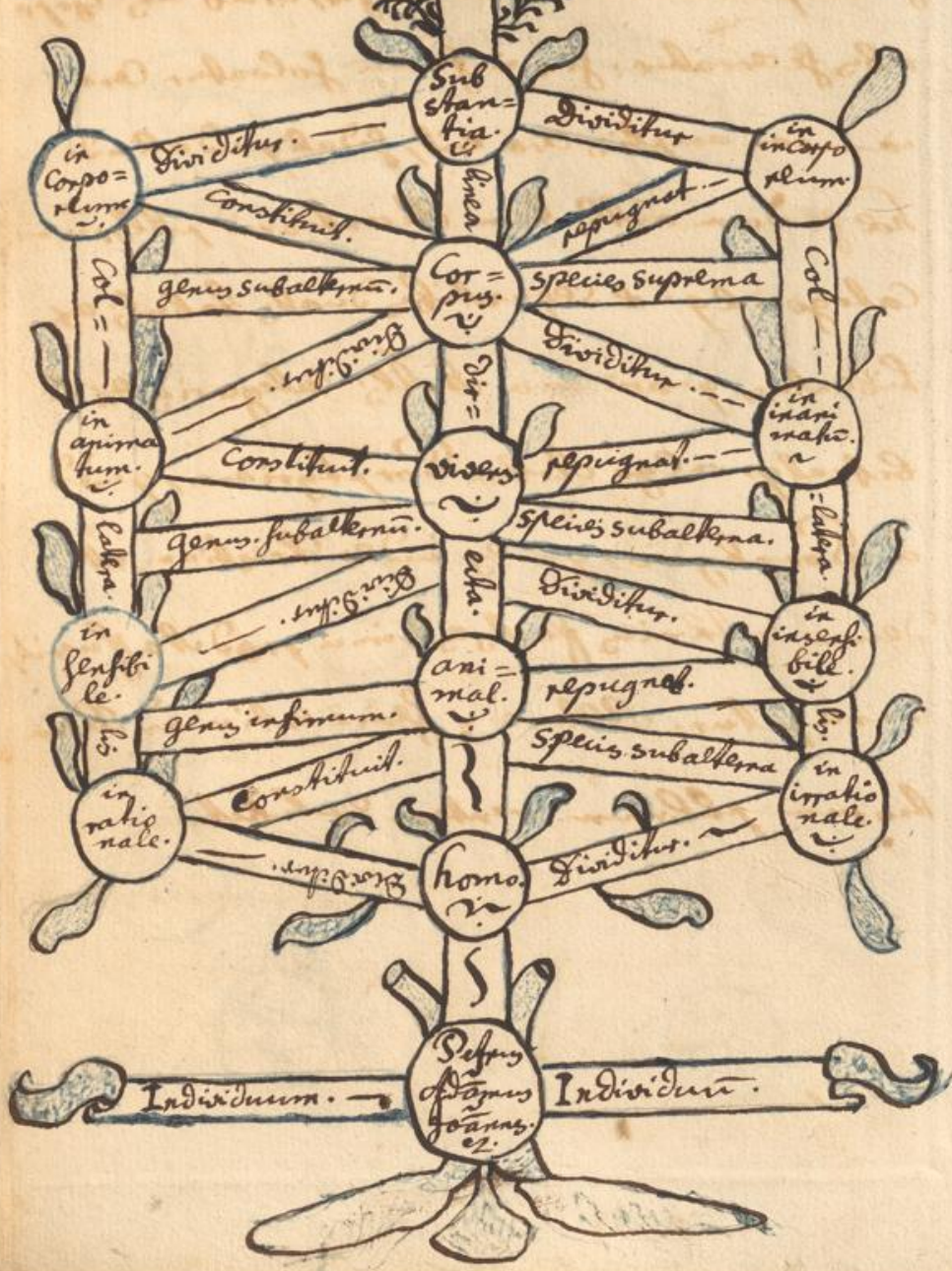
3tio. motus, ſeu tranſlatis corporis, à loco in lo-
cum, eſt accidentis & motus corporis ſine quo remanere
põſſit. eſt tñ aliquis motus certis quibusdã cor-
poribus cõllis vñ ignis: tam ignis ſine partiũ motu
eẽ põſſit.

4to. quietas, ſive quies, p̄manſio in eodẽ loco eſt
corpori accidentalis: quia quies, quod quiescit p̄
ad motum excitari.

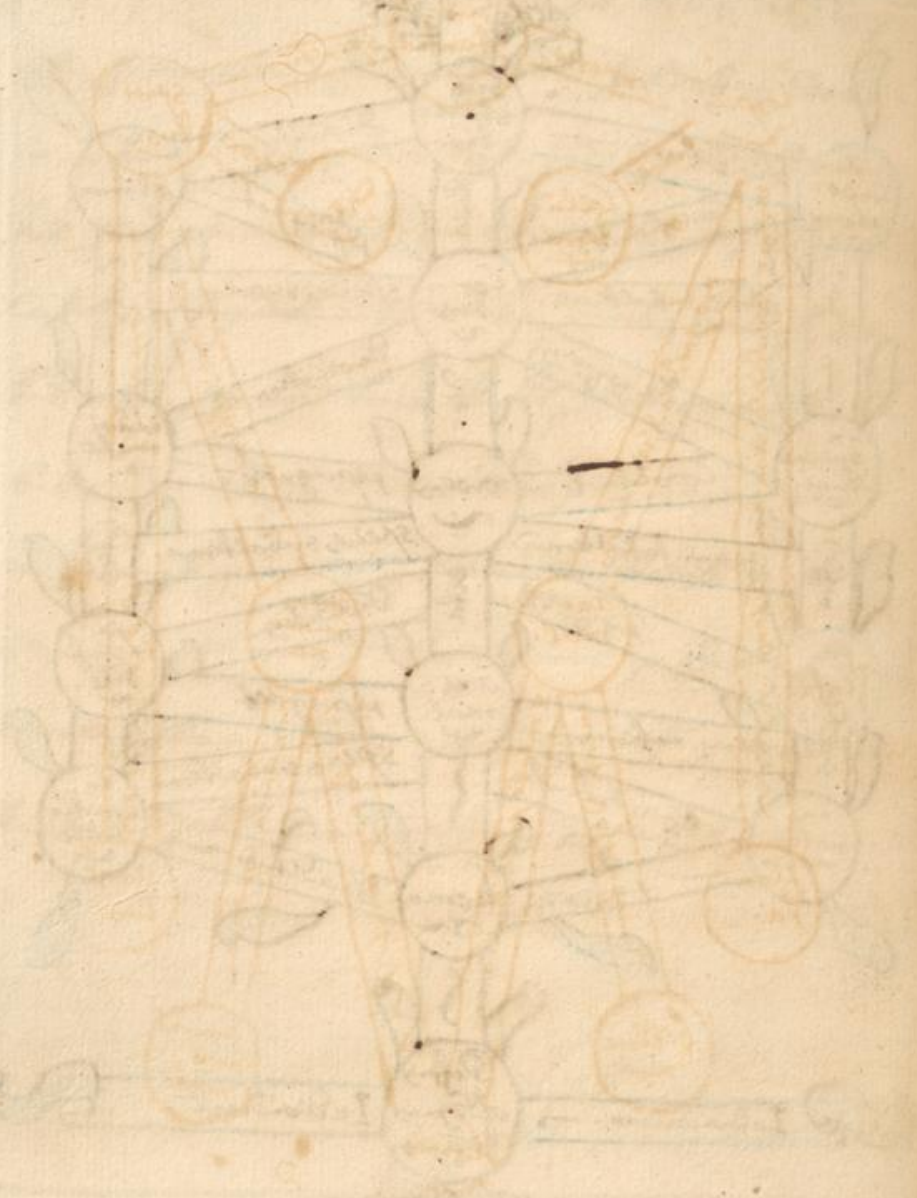
5to. Denique ſitus aliquis partiũ eſt corpori acci-
dentarius, prout accidentarium eſt aali. iacere, flare
et. nihilominus tenuiſſimam particularem ſubſ-
tantiam, ſive intem a diſpoſitione certo eſt
Determinatio corpori eſt cõllis: vñ: certis partiũ

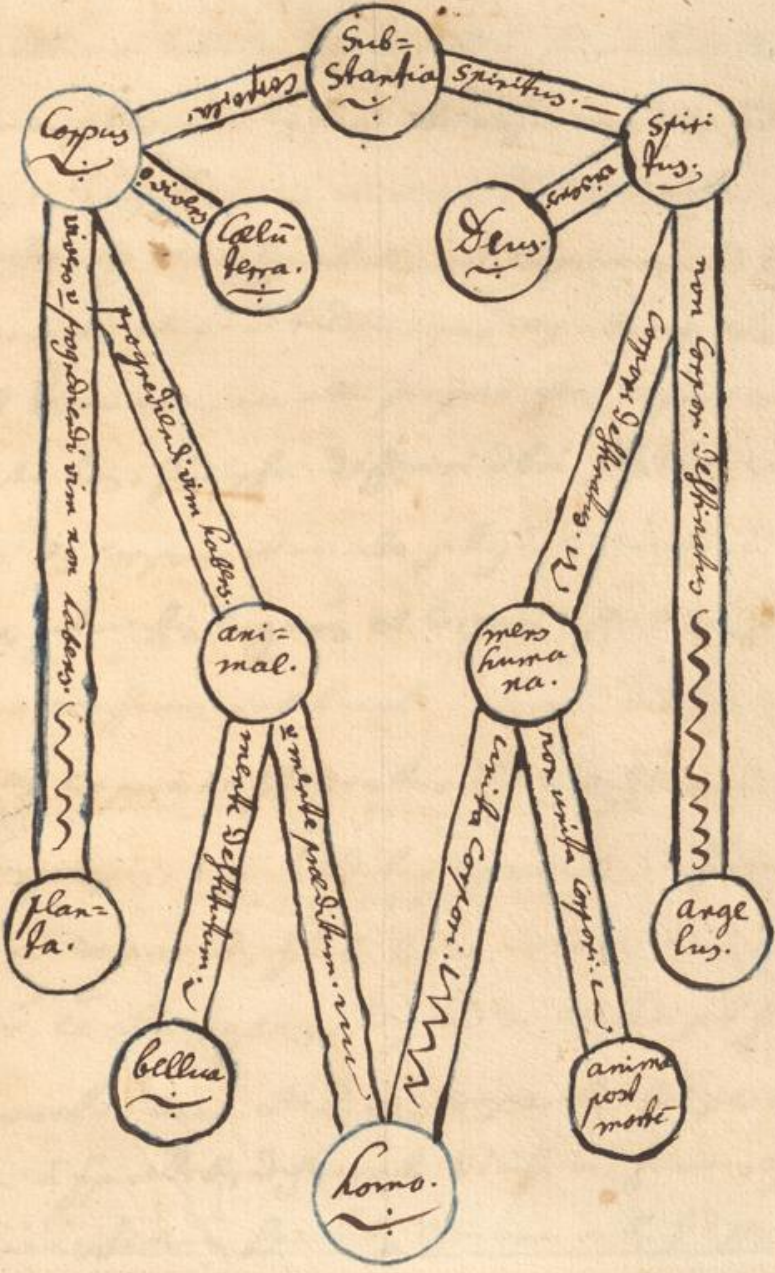
fit, requiritur in cera, ut cera fit, et ab alijs corpo-
ribus seorratur: fit in furno solvatur cera,
iam non amplius cera erit, sed aliquid aliud.
haec est dum artibus tum Scientiarum plurimum
Categorid quae sequuntibus duabus tabulis ex-
hibentur, quarum una ab illis categoriis exhi-
bit, atque vulgo Arbor Soporhyriana, quod
a Soporhyris, qui ex iudeis Christianus, et
denum ethnicus factus est, in unum proditum fuerit,
nuncupatur. Altera vero serie continet ad Scien-
tiarum plurimum mentem exhibet.

GENERALISSIMUNGES

CELESTIA: QUINQUE

[Faint handwritten text in a historical script, possibly Latin or German, with several words circled in blue ink. The text is mostly illegible due to fading.]

[Marginal notes in the right margin, written in the same script as the main text. Some legible words include:]

- forlar
- antio
- in arbo
- fabred
- haager
- constat
- despe
- stook
- la lege
- mitu
- stang
- abdr
- istis
- pa do
- com pa
- ijfma
- latur

In hac ultima tabula seriem eorum ad mentem de
 certissima plurimum ex libere observandum, quod
 in arbore Porphyriana minime se exprimitur,
 sicut utramque rem spiritalem et corpoream ad hoc
 haecquam ad aliquod medium, quod ex utraque
 constat terminari, nec ulli proprie generi esse profertur
 Respondeo hoc, sed ipsum definiendum esse substantiam con-
 stantem ex corpore et mente physice coniunctis, id est
 ea lege, ut mens cogitans et corporis affectioes, sibi
 mutuo occasione praebent. Cum dicitur con-
 stans ex corpore, affigatur illi differentia
 ab Angelicis, cum additur ex mente discrimen
 ipsius a corporibus flabit. Nam cum cor-
 pus de se illius generi, id quidem concedi potest si
 comparatur cum reliquis corporibus, sed per hoc
 ipsum a spiritibus differat. Vt si quis, sicut quod
 dicitur, id ipsi autem spiritibus commune est, sed per hoc

differt à rebz, plarè corporis. unde nulli ge-
nè ipsi proprie attribui potest substantiam, quia
cum oibz ois entibz convenit, nulla quoye
assignari potest completa differentia, quia ab oibz
proptè entibz tum corporis tum spiritualibus
separatur, nisi utraqz eam tum spiritualitè tum
corporea participare affirmetur. ut optime sul-
ling, Serpentinè est, aut, hominè ex corpore et animo
constare, cum inde fiat ài partibz 2 dicitur.
In hoc igitur Tomphicis merito corrigendus,
ò Nam quod nulla res spiritualitè in se
sehemata seu orbore, meritis facial, ac
differentia, ex una Nam parte positivè, ex al-
tera vero et negativè, et inde determinatè, afferat
at, cuius modus est in capite inferi hinc et 2.
ut à n. maxime, quod hominè sub genere ha-

quam sub genere collocat, cum prinde conti
neri possit sub rebus, et a ministro iure dicitur
magis quam ego. hinc est, quod Socrates apud
Platonem dicit, hominem nihil aliud esse quam
animam, qui corpore utitur.

Caput Octimum.

De Idearum figuris.

Signum à S. Augu. definitur, res præter
speciem quam ingerit sensibus, aliud aliquid ex
se faciens in cogitacionem venire. ad hoc illud signum
dicitur, quod in alterius rei cogitacione res du
cit.

Generativum 2plex est primum seu reale, et
alterum ^{seu} arbitrarium. illud est, quod realiter
et à se voluntate humana quod in signum signifi
ficat; si fumus est signum ignis, lamina alio
doloris. istud vero est quod significat ali quid

ex hōm dunta sal instillato, ul hēdera adfors
 apensa vīm fācile venale denotat: v̄ ul egen
 plum Arguēto, quo traham, accomodatū ad hi
 beatur, vocē sine fīphā sine ore prolata cogita
 oīs rās et rō yfz ex instillato significat.
 nos igitur quatenus fūitur pro vocabulo seu di
 ctione, quā ab locū ad significandā suā cogiti
 profertur, definiti solent forā articulatus ab hō
 prolatus ad exprimēdas aī cogitōes institutus.
 Dē forā articulatus, id est per syllabas, quasi
 per articulos distinctus, ut ā confusi aīalium
 vocibz v̄q̄ mugitu boum ballatu ovium, latratu
 canum et distinguatur. additur ad exprimē
 das aī cogitōes institutus, iul ā vocibz p̄ffitatorū
 v̄ p̄carū tenere vocabulo seu dictioē effund
 entium feceratur. quo
 Grammatici cōto vocabulorū v̄ dictioem

genera distinguit, quibus humana locutio seu
sermo circū continetur; scilicet, nomen, pronomen,
verbum, participium, adverbium, prepositivum,
coniunctivum interiectivum. sed vocatur nomen
nec est verbum proprie ex primis, nomen qui-
dem proprius, verbum vero iudicia.

Nomen igitur est dictio instituta ad ex-
primendū quod est, seu quodatum est proprium obla-
cuiusmodi est, Deus, angelus,elum, et. et. Nomen
hoc sepe est usurpatum pro nomine, ut ego tu et.
quod in eadem significat. idem de participio
quod verum est nomen, ut amans amans: id
enim pariter de adverbis sentiendum: nam
hoc adverbium prudenter significat cum pruden-
tia sobrie cum sobrietate et.

verbum est vocabulum ad exprimenda iudicia sive ad
significanda affirmatorem in se instituta, ut

ultra
enclitica
accusativa
prole
significat
vocabula
inde
substantiva
quod
glabro
fusi
vini
ad
vini
dubium

ans, videtur dicatur in aris in tribu. Nam cum
verbum variis libet modis in solo in dictivo pro
prie affirmacione seu iudicio exprimitur. In
alijs vero modis variis mentis affectibus in dictivo, ut
in imperativo imperium, in optativo seu voto seu
desiderio, in subjunctivo quidem affirmacionem
hypotheticam, sed conditionalem, et aliter subjunctiva
vero felicem et absolutam prout in dictivo.
Infinitivus modus est utitur affirmacionem, ut
cum dicitur, scio male esse fugiendum; tunc quod est
verum verbum; est utitur affirmacionem, et vocatur
verum: ut cum dicitur, scire tunc nihil est. Gloran
dia est romana substantiva, quae nihil addunt
infinitivus, nisi necessitate aliquid gerendi,
unde gerendi romana dicitur: ut tunc dicitur amari
dum est, idem prout est ac dicitur, oportet ama
re. Supra quoque est romana substantiva, quae

loco infinitivi ponuntur, ut veni prorsum idē
est ac veni prorsus: mirum dicitur idē, ac mi-
rum dicitur.

Cetera quoque oratio, nempe propositio, coniunctio, et
interiectio cogatio, potis, accidentia seu modos, quā
cogatio exprimitur.

hic sola nomina spectamus, quoniam is solis ad-
verbis, ut verbis judicia, exprimuntur.

Nomen igitur, prout hic exprimuntur, illud, ad subst-
ivum est seu absolutum aut adiectivum seu concretivum.

Quidem nomen et substivum proprie dicitur
fore, quod res seu substivum sola significat:
ut Deus, Angelus, homo, lapis. sed in ipsis autem seu
substivum modi non substivum exprimuntur, ut
prudens, justus, robustus, et. idcirco nom-
inibus substivis proprie est, quod comparati-
vi et superlativi gradum et assumunt: unde

Abstr. effatu: substā o fusi pil magis et min.
Nomen adiectivū seu connotativū est, quod sub-
stantiā significat ut modo seu qualitate af-
fecta: sive quod substā significat in re, seu
connotativo casu, modū vero v. qualitate conno-
tat in obliquo: v. g. Albū idem est ac substā, seu
substantiā Albū, albedinem.

Quamvis a solis nominibus adiectivis id conveni-
at, ut substantiā simul et modū significat, ple-
rumque tamen verba nomina et substantiva spulan-
tur, quasi substantiā et modū aliquē esse fac-
tū substantiā significantiā: ut hō significat vide-
tur substantiā hō, humanitatem. hinc videtur
divisio nominis in abstractū et concretū.
Concretū illud dicitur, quod rem significat aut
aliquo adiectivo fusi, ut hō vel hō hō,
quod significat substantiā aut formā seu qua-

litali adiectiva; et proprie est nomen adiectivum:
 de Robur significat fortitudinem et
 argenti cum forma et qualitate, tempore cum
Robur adiectiva. nihilominus fortitudo
 vocem dicit aliquando concretam; ut hoc concipi
 in lingua fortitudo humana.
 Abstractum est illud, quod sola qualitate aut
modi aut forma significat, cuius modi est Al-
bedo, humana. et ex quo intelligi potest, in id,
 quod abstracto nomine exprimitur, inesse dicitur
fortitudo, quod et concretis nomine profertur, de fortitudo
 predicatur, et dum illud adiectiva fortitudo a se
 mo, abstractorum est inesse, concretorum predi-
 cari: nam modi aut qualitas est in fortitudo; ergo
humana est in ligno, sed fortitudo de se ipso dicitur;
ergo lignum est robur, id est, fortitudo
robur: humana est in placenta, et placenta

ho est hō, id est, solum hō, humanitate; o quod
humanitas solum hō, hō proprie dicitur, tunc solum
hō, et hō, et o accidens: sed quod istas modi con-
cipiatur.

Illud o discrimen est inter, unum modum solum accidens,
et id, quod solum istas modi concipiatur; quod solum
concipi o potest sicut hō, quod istas modi solum in-
telligitur; ut spiritus concipi o potest sicut spiritali-
tate, hō sicut humanitate: sed solum hō clare
et distincte concipi potest sicut uno modo solum accidens:
ut clare et distincte concipi potest lignum sicut solum
dicitur per se sicut Albedine est. modus solum intelli-
gi o potest sicut quodam ordine aut relatione ad aliquod
solum: ut rotunditas intelligi requirit sicut aliquo
solum ordine sicut relative ad solum lignum et aliquod
aliud solum, quod per ea afficiatur et de
vni vni.

Ita o solum sicut concretum sicut albedine et con-

numere est, et particulari, et singulari.

Comune dicitur, quod multa significat; sicut homo omnes
hominum significat, sive de oibus simul et collecti-
ve sive sumpti; dicitur in plurali numero, et de sin-
gulis sive sive in distributive acceptis; in nume-
ro singulari.

Particulare est, quod aliquid unum significat, sed inde
determinatur, nempe cum tunc communi potest ponitur
pronomen in definitio aliquis; et quis dicitur homo.

Singulari est, quod aliquid unum significat et
determinatur; sive nomen proprium sicut, ut Salvo
sive nomen commune, sed demonstrativo adiectivo
affectum, ut hic homo; sive aliam individuum per
adjectivum nomen, ut Salvo homo, salvus, nomen com-
mune tribuitur, ut cum Christiani Apulum
nominantur, S: Paulus intelliguntur.

Ubi. Nomen commune et signum unum sive univocum est

v. homonymi seu equivoci et Arabum.
 Synonymi seu univoci est illud, quod ea de re
 significatio in multis, et eodem loco si-
 gnificatio in Socrate, Platone, Aristotele, Car-
 teo et.

Synonymi univoci est substantivum, hinc genus
 specie et prima, ut homo animal est. Si adiectivum
 fuerit, differentia, proprium, et accidens denotat,
 ut raonale, album. Nam ex Socrate ^{est} albus
 Porphyrii duo prima genera sunt et species
 nominibus substantivis et primis; et poste-
 riora, differentia, specie, proprium, et acciden-
tibus adiectivis.

homonymi sive equivoci aut ambigui est illud,
 quod diversa res significati in multis, ut ros ista
laurus, Asperrus quadrupes, syderis, et montis: nam
 de iis oibus dicitur, sed diversim significat.

Ambiguitas a vocabuli est a casu, et a consilio.
 Equivocum a casu dicitur, cum infra ulla rationem idem vo-
 cabulum diversis plane rebus inpositum est, ut regium aale,
 sydeni, et monti idem lauri romen filii inditum est.
 Equivocum et a consilio fit, cum idem vocabulum aliqua
 de causa multis inpositum; cuiusmodi gloria nomina
 metaphorica, seu translativa: ardens dicitur de igne
 et de homine irato, propter agitationem aliquam que
 in irato homine fieri ut in auro igne creditur.
 hanc et de nominibus univocis et equivocis Sylvanus se-
 vare oportet: univocum vocem prius definiendam, quam
 dividendam: equivocum prius dividendum, quam de-
 finire.

Analogum, ab analogia quod est nomine, quod
 proportionem significat, latine velut proportionale
 redditur. In scholis et plerisque generis distinguitur de-
 analogia, sicut Analogia attributiva, et Analogia
 proportionalis.

Analogia Attributivis dicuntur ea, quae idem habent
vel attributum, sed diverso modo illud participiant, ut
vel aer, color, quia vultu apparent, ac omnibus
dicuntur forma: sed similitudine diversa ratione participiant.

Sic in definitur ea, quae diversa habent rationem
deinde formae, sicut ad finem Attributum,
puta ad similitudinem rationem aerem habet relationem ad
similitudinem hanc flumen illius; color vultus hanc
quam ipsius figuram; ambulatio hanc illius
in causa. ad, ut verum fatear, hoc romae formam,
dicitur per equivocum respectum aeris, ambulatio-
nis, et coloris: quoniam diversa quidem sunt figurae,
videtur ergo magis proprie causa dici analogum
quod respectu dei est hoc ergo: quia solus deus vere
est, dicitur per hoc, et causa creata in propria forma,
est participativum.

Analogia proportionis, dicuntur ea, quae eandem
 habent relationem ad diversos terminos, ut per hoc,
 per mortem, per sciam, eodem modo referuntur
 ad hominem, mortem, et sciam, tanquam ad diversos
 terminos: siquidem ut si habet per hoc ad hominem, ita per
 mortem aut sciam ad mortem aut sciam: et
 quem ad modum per hoc sustinetur hominem, ita per mo-
 rtem aut sciam, mortem aut sciam sustinetur.
 Ut si dicitur est categoriam seu predicabile
 et sic categoriam seu comparabile.

Categoriam dicitur, quod solum est sine addito potest
 de alio predicari; ut hoc de Platone, figura de
 triangulo, infinitum de Deo, et Plato est homo, trian-
 gulum est figura, Deus est infinitus.
 Synecogoniam dicitur, quod solum est sine aliquo
 addito potest de alio denuntiar; cuius modi sunt, omni-
 bus, aliquid, nam dicitur negant sine aliquo non
 addito. Similiter modo non infinitum solum tunc sum-
 ptum dicitur potest de numero, et de ulla re creata:

non dici o pōd spūter, numerus est infinitus, sed non
aliquid addendo, scilicet, est infinitus, potestale, dō
augeri pōt sine fine; quia nullus numerus tantus est,
qui nisi spū aliquid addi pōt. hinc est hōd
loquendi in scolis usitatum: Deus solus est infinitus
categoryatiōis; & hōra non sūm categoryatiōis
dici pōt infinita, scilicet numerus est divisibilis
hōr mal apud peripateticos.

Sto. aliquid nomen dō categoryatiōis, aliud tra-
scendentale.

Categoryatiō illud est, quod significat aliquid ens,
aut modū entis in aliqua categorya duntaxat
contentū. cuius modi sūt, strigē, lo, lapis et.

Transcendentale significat aliquid transcendens oīs
categoryas, siue quod hūm ad ens, hūm ad modū
entis generatim pertinet, ne in una magis, quam
in alia categorya consistat: ut sūt actio, existen-

ria, veritas, veritas, bonitas, duratio, ordo, relatio, quo
 fitus, aliquid in seipsum, tum entis, tum entis modo, tum
 vel. Nomen est absolute et si fuerit aliter est egrediens
 nam, verum, bonum, durans, et. Relativum est
 ordinatum, relatum, oppositum et. Similitudo est
 modus entis, est egrediens, unum, verum, bonum, et. Re
 latum, oppositum est.

Pro. Hinc sequitur alia divisio Nominis in absolute, quod
 rem aliquam absolute sine alio absolute
 significat, ad id vel sine relatione aut ordine, ad aliam
 aliam rem spectat, cuiusmodi sunt Deus, Dominus,
 Franciscus; etiam Relationem, quod ipse se exprimit
 cum alio ordine ad aliud; quia sunt haec nomina, Pa
 ter, filius, Dominus, servus; Pater est filii Pater,
 Dominus est servi Dominus, et vicissim.

Primo: alia propria in se, alia ad aliter
 ad id in se in se dicuntur, quae sunt ad id in se

figuras, tum ad primarias, tum ad secundarias
quibuslibet, quales sunt istae, Dicitur, Angli, Latini, etc.
et.

Nota 2da intentionis vocatur ea, quae est ipsa rem
non est cogitatio, sed dicitur, et refertur, figurat.

Quod ubi dicitur, propter aliam, et ostendit intentionis
notionem, quod ab intendendo dicitur, nihil aliud
hoc loco figurat, quam mentis ad aliquid propter
intentionem et cogitationem. unde illud

Pluribus intentionibus non est ad singula sibi.

Intentionis a hoc 2da est ima sibi et ada.

Intentionis imae sibi, quae est ipsa propter: ut si
quis dicit, Ambo Scipiones fuisse duo belli
fulmina, intelligat statim, utriusque Romanos
hoc exitum hostibus intulisse.

Intentionis 2da, est secundaria velut et deflecta
cognitio, quae in priori cogitatione videtur, non est
in verbis, quibus haec cognitio expressa est, sed sibi
ut in illa propter sibi spectare possunt ambo

Sapientia quasi fulmen propositio et fulmina belli
 loquum attulit: et Sapientia linguam rorant fulmen
 tivum, Ambo lingua adverbium: et attulit belli
 fulmina velut tropi seu metaphora, o quasi propri
 am et ralem quellacum.

Quis igitur quod per in a intulit e cogrosentur, di
 cultas in felicitate, imo intulit oliter cogit de cogros
 et Stoia, quod deflexa et ad daria cogit de ppi
 vider, et do intulit on a lter cogrosi perhibetur.
 ac se ipse ad daria pphios, in mente inultis pma
 reent, inultis floris ali quod, seu dphid instru
 mentis, quod Stoia in imponerent; pnta gra
 matica, Rhetorica, et loyica. et tan gramatica
 pntidit noa delinosis, con gosis generis, ca
 sis, et. Rhetorica Stoia tropi, figura, oratio,
 exordii et. loa noa flit attulit definitio demon
 stratio et. quibus oibz gramatica congruè, et
 thorica orate, loa ruti loquendi; pntapla tradit;

apparent
 loquum
 et ipse
 loquum
 in hie ali
 quod ppi
 ha ppi
 et daria
 et daria
 et daria
 et daria
 et daria
 et daria
 et daria

omnesque simul ad clericali disciplinam adhibentem
quasi ministris quaedam inserviant.

Stomen igitur, ut patet, oia dicuntur, in intentione
rati sumitur pro eo, ad quod in animo fuit insti-
tutum, ut cum reg. Stomen hoo sumitur pro aati-
rati, de sumi in intentione rati.

2do intentione rati est, quod sumitur pro eo,
ad quod fuit institutum est 2da hunc intentione
re, sive per mentis operationem: ut cum Stomen
hoo de ee spiritus, in proposito solum aut
predicatum est. hactenus de fide.

Pars 2da Logics.
De iudicio.

Quando plures ideas seu phisice affirmando conim-
gimus, & secundo seposamus, tum iudicare dicimus;
sive huiusmodi phisice cogatio iudicium appellatur.
Iudicium a verbis expressu demonstratio seu propo-
sitio dicitur.

Ea igitur, que ad eandem hanc mentis operationem,
iudicium rite spectant, executioni, & capitula pluri-
bus Paragraphis instinble influemus.

Primum de iudicio, prout in mente existit, spec-
talo agit.

2dum. de iudicio extra mentem prolato, sive
de eandem alio tractabit.

Caput unum.
De iudicio prout in mente
existit spectato.

Tria circa iudicium prout in mente existit in-
quirendus. unum que sit illius ratio; 2dum;
qui sint prolati illius defectus; 3tium que sit

adhibenda remedia.

Si:

De Natura Judicii:

Judiciū vulgo definitur 2da cogitō, seu mens.
operatō, scilicet, qua consentiens fidei, seu ipsius
per affirmatōem coniungimus, seu negantibus, per
negatōem se iungimus, i seu qua unū de aliis, affir-
mans, et negans: sicut ipsum id, quod istis voca-
bis spiritibus, et sp̄s sagabur, et quod illis cogitans, et
exterioris, et interioris cogitacōem de spiritu et exte-
riorem de corpore affirmare; vnde istiusmodi exte-
riorem de spiritu, et cogitacōem de corpore negare;
affirmando spiritū cogitantē et sp̄s exteriorē;
negando spiritū cō exte-riorem, et sp̄s cogitantē.
Quod istis porro hinc, cum Judiciū illa definitur
sicut scilicet mens, aut, con, et quiddam ex pluribus
fidei, con, posibile, qua de re fit.

67

Conclusio

Judiciu est species mentis actus, & vero quiddam ex
pluribus fideis compositu.

Problema. Judiciu proprie est assensu, & dissen-
su mentis ideis, per affirmacionem coniuventis &
per negacionem diff. dividendis. alij huiusmodi
disassensu species est, & vero quiddam ex pluri-
bus fideis compositu. qd est.

Problema. 2°. Si huiusmodi assensu, & dissen-
su est species mentis actus, tunc ubi erunt multa pp-
thio, subj., attrib., et copula, tunc ibi necario re-
perietur huiusmodi assensu & dissen-
su: alij pout dicit multa pp-
thio, attrib., et copula, quia in illis interuenit assen-
su & dissen-
su seu judiciu: qd huiusmodi assen-
su & dissen-
su est species mentis actus.

Problema. 3°. ppter possumus hanc propositione

autem non solum per alia in se ostendi non dis-
solvitur, sed iudicium suum sustinere, et sic de
multis alijs. go. ponitur dari multa ipsius, sicut
alibi, et copula, quia est ulla, interverbalis asser-
tio, et dicitur. Sicut iudicium est duplex, nempe
verum, et quiddam ex pluribus fides compositum.

Desponsio ad obla.

Obiisimo. quod compositum ex pluribus fides est
compositum. aliter iudicium ex pluribus fides, com-
positum nimirum ex idem sicut alibi, et copula go
est compositum.

Obiisimo: aliter enim verum affirmantem, et negan-
tem, sicut fides coniungentem, et dividens ex fide
fides ^{non} compositum aliter iudicium est obla
nempe compositum et dividens fides, ut modo
dictum est go iudicium ex fides non compositum.

Instabi. o. sicut iudicium nisi ex fides, go iudicium
compositum ex fides.

Obiisimo: dicitur. iudicium o. sicut nisi ex fides, prosequitur,

ut magis ea composita, v. dividat, Co: an: ut ex q:
 Judicium ipsu componatur, ut: an, unde ut: co: q:
Instituti. 2. una quatuor filia sua ma, atq:
 sed st ma Judicium, go Judicium filia q:
St: d: mi: sed st ma Judicium, ma circa
 quam versatur Judicium Co: id est, ex qua compo
 nitur ut: mi: et copulati: sed igitur proprie est
 ma circa quam Judicium versatur, o ma
 ex qua componitur, nam Judicium est autz mens
 affirmans v. negans: sed autz illa mens: o com
 ponitur ex p: tam est, cum ea omnia
 genda, vel separanda, ou go Judicium ex p: o
 componitur.

Obi: 2. ut aliu Judicium fieri pot si iustitiae est
 alibi et copulati, go Judicium o est quid
 spali.
St: ut: copulati: quia magis v: iudicium exigat p: h: est.
 alibi, et copulati o h: est: componitur sed

etiam compositio, divisio, sine affirmatio aut
negatio ablati de sebo.

Instans: Idea quaedam est composita. go a
fortiori iudicium est compositum.

Ad alio ante eandem: ob. ob. ob. Idea n. multo
plurimul est libere, pulta rem cum modo su
affativis: unde dici potest complexus aut si. nam
composita ratio oblati, quod est libel: Ita effi
ratio sui sui hylis, sic de Idea formali: su
meritum pphive sui formo. sed iudicium est hyl
aut meritum a pphicis et dissentientibus; deoq
Sper hylis est, quam in circa multo plerumq
suo.

ob. ob. ob. pphio exterior est quod compositum est rei
ob. ob. ob. go iudicium constat ex pph.

Ad. ob. ob. ob. iudicium quippe in rebus hylatis
aff. = diffu sui affirmatio aut negatio contin
suo, quibus n. h. est hylis: sed ista affirmatio

aut negas non esse spales o pñ nisi pluribus voca
 bulis exprimi, unde licet affirmas et negas qd
 est nñ sibi et alibi posibile, utiq; componant
 et dividant, et utiq; proprie dicitur se esse inclu-
 dant; profutis in o nñ in clu dicit verbum est quo
 affirmas exprimitur, aut in negas cum ei pñ
 ponitur particula non sciam in sibi et alibi
 dum completitur: et quo fit, ut par utrobique
 o fit rās.

§ 222.

De præiudicij errorum in iudicijs
 occurrentium fontibus.

De iudiciorum errorum defectus est duobus præsertim
 capitulis oriuntur: imò et præiudicatis infantibus opinio-
 nibus 2do et nimium propalata a præiudicatis se
 skiraōe, qua res o factis ex pleratis iudiciū temere
 interponimus. his addi pñ prava et ambigua hominum
 loquendi rās, indecoras rās vocabulis, quasi res ali-

gondi confortudo: quae singula breviter exponemus.

Solitudinē.

Solitudinē seu praedicta quae dicitur, ostendit
lunam quaedam iudicium et sensuum praesentium in
praesentibus ostendit.

Sive dicitur quod ea, quae supra parte i: c: 2: de
confusione et obscuritate dicitur et locuti sumus:
ubi ostendimus, dicitur obscurum, quibus ne ista
afficitur, praecipua eorum et origines et praedicta
quibus ab infanzia imbuti sumus. Cum et prout
ibi dicitur, prius factis fuerimus, quam in visis
perfectis factis conformati, mirum, quam mul-
tis variisq; modis estera obta in se visis, et
debilitatis sensuum organa in aeternitate, mensi-
bus et illis. Nam ea Solitudinē et tale
corporis motibus afficitur humana mens, cum
nempe et dicitur est corpus, et a circumstantiis

70

his alijs corporibus et leviter agitatae valde circum
 sa quoque percellitur. quo circa mensuram temporis
 ad nullas vere species attendere potest, praeter eas, quae
 ipsi oblo in sensibiliu occasione adveniunt, hinc
 in varijs erroribus abduitur, tum etiam est, hinc
 vero et de curis, quibus, spiritum raris hinc ipse.
 Prout de igne seu flama, calore, frigore, gra
 vibus, levibus quibus, et lo: et: exempla addux
 timus.

Imò sunt, quibus hinc in factis praedictis arbitri
 trahi tenuia raroque genera longe puriora et,
 et ad spiritalem naturam magis accedere, menti
 nam si hinc aliud contulerit, quam spiritalem
 quondam substantiam, puta et tenuissimam et
 attenuatam aërem et flammam, et ventum spiritalem, quae
 sua subtilitate et tenuitate in spiritalem naturam
 esse convertat, et spiritalem functionem cogant

scilicet potius effusa, atque in rem cogitantem
rare facta. n. v. utull, eorum sibi inquam profra
sib cogitantium pot cadere in lapides, ligna, vlu
hum. hinc la huiusmodi quanda substam gora
am h effingere. qua in opinione ni hil abso
dis cogitari aut fieri pot. qm n. fore ma ra
tis est, nisi quod in minoris magisq cogitatio
partibus divisu fit: atq sui evidenti ab qo
ribz nris obstat, et si agitatū est, alioquin po
ros facilis ingreditur. verum, siue divisum fit
nec ne, siue quiescat siue moveatur, o in mi
to maale, nris qore in magisq raris capax
erit. cum impossibile fit, ut modis, aut figu
ra maale siue solubis fit, siue coacta, qui d quam
libeat cum cogitōe communi; v. ut q uel dam mal
pors, qud rem hquam cogitat, cum terra instar
quiescit, v. velut aqua leni motu cictas, ad sui

ipsis cognitivem pervenire pot, si velle utique &
 maxime, illi qd 3 aut 4 tuor habitatio gradus
 abiciantur.

hinc longis ex unere potius, sed hinc etia, que
 lo: supra cit: attulimus, i preiudicio tu rorum
 exempla sufficiunt.

Preiudicio mentis.

Preiudicio mentis est preceptum, et in considerate de
 se ignota & falsi explorata iudicia: quo mentis
 vitio melius frequentis apud hoes omnib, prout
 innumera iudicia hmerari a fove in humanis
 dyblis fove in vit a civili persuadere facile potuit.
 quantum ad ea, que in humanis dyblis vigent,
 sufficiat hic in mente revocasse exempla illa
 que supra cit: Ca: 2to: Sa: i: rde huius cad
 adducimus, et quamvis et hinc attentio me non
 ter in dyblis humanis, multo hi graviora est
 in vita civili, in qua de fortuna homin de vita
 et morte agitur, agitur, in hie a frequentis.

quam ex levi et ambiguo plerumque indicio hōs
accusare et accusare; laudibus et tollere, et
vituperare. horū exempla o defuncti sive infa-
cti sive profari scripturā. Sic Chrō Dō, cum
apud Simonē pharisēū aliquando o vescebat,
mulier quaedam peccatrix ad eum accersisse dī,
quae et lacrimis pedes illius cepit irrigare, et lapi-
lis suis eos abstrigere, a ^{urgu} ~~conspicuo~~ ijsu ^{urgu} ~~urgu~~,
quod cum vidisset pharisēus, temerario o quid se
iudicio pronuntiasse festinat, = hic si est Doothe
= ha si est utiqs, quae et qualis est mulier, quae
= tangit eū, quia peccatrix est. Sed si Sha-
ripho isle ad sumā Chri pietate aiūm intendit et
cumq; languam mediū confidat, o ad sanā
sed ad aegrotos infirmos ad salvandos aīas, quae per-
ex domo Israel nunquam tale iudiciū de il-
lo hūc est.

Eadem iniquitate utimur aduerso hōs plurimos, dum

eosque verbo, & facto aliquo quasi in probis, aut pro
 vis quibus similes, aut probos contemplatos, fidi ca
 mus, licet dicta illa aut facta in vobis et in leges me
 vras fulvis, quos de quibus cadere possunt, et sic pissimi
 in bona partem ab aequis et in aestimatoribus acci
 piantur.

Aliud est precipatoris iudicii genus, dum ex uno aut
 altero facto propositionem usum adferimus. Sic quo
 niam si uel aut idem casu aliquo lapsus est qui
 danus, & in re aliqua singulari et infelicitate peritum felici
 ter se gessit, hunc ad id & instituti & artis aut negotii
 genus tractandum ineptissimum pronuntiamus. Contrario
 a pluri modo, si quid tale facti sit & remissis, id dux
 to saluti mentis quandoque intendimus, esset & ipsorum
 ad utrumque. hinc est, quod multi pauci quaedam ab il
 lorum casu praesumpta admittuntur; quod & falsa
 praedicta sunt, dissimulant, ut ex eis laudandae et artificiose
 sicut accipiant.

prolixius iudicium adscribendum est in iis illis
videlicet quos ille, quo velut p[ro]p[ri]a gratia re
ludicta in illis iacimus, qui forte de nobis fuisse
predicaverunt; acbitantibus, melius nos contra ipso
famam nostram huiusmodi calumniarum fide
oblitiscere oportet, quam si vitia repudians veris
in iudicio coram alijs afficiamus, cum tunc istae agen
di ratione p[ro]p[ri]a adhuc opud alijs audiamus, nec o
velut maledicti reputemur.

Denique si quis attento animo iudicia hominum consideraverit
velit, ea, magna ex parte et ex parte ipsorum mentibus
et diversis generis p[re]iudicijs, quae sunt ex filantia,
ut aiunt, sive propriis aut libellicis ipsius auctoritate,
hinc ex cupiditate atque avaritia, hinc ex par
tum quaedam studio et utilitate facta, et amice
tunc gratia, et stultitia iudicij aut fortitatis inanis
duntaxat, et clara distinctaque p[ro]p[ri]a et p[ro]p[ri]a

ratis utriusque rationis momenti, omnia comprehendit. Quod
 domum in ex vitiosa loquendi ratione manant, et ex gra-
 va fides, vocabulis tanquam rebus affirmandi con-
 futebuntur, de qua postea in manu subiiciemus.

vitiosa huius locutionis et sermonis am-
 biguitas.

Non Num sermo et imago, affectibus seu in piter
 calisum profunditatis, ac rebus profunditas in variis
 erroribus inducuntur, sed ipsa in, quod in usum
 vocabula, sive quod equivoca sunt, seu diversa et
 significatio, sive quod in loquuntur rebus fides, sive ad im-
 gene consuetudinis. Sed per amorem et odium sicut res
 quocumque affectibus tribuitur; sed per vitia, non so-
 ss, saltem, aquosus locis delectari; et dem vitia ul-
 nis, amicitia, in rebus in rebus et reduntur: si igne
 votum, mare candidum, praevidentia, vultu filia
 tam, hinc hinc vocantur. Sic Deus vivente, hinc

aequa, et planta vivat; flamma aut aqua viva
 appellari solent; non est inter haec omnia vivat
 nihil aut vere in his conveniat. quia in oib;
 modo vivatib; sed in alijs quosdam sensu et
 vita destitutis et opulenti aliqum, et in se haqua
 entitati guarda, seu vim rationem et ratione ple
 runq; occasio fingunt aliquid: puta, si flama
 sua cludari dicitur, lapsi de se moveri,
 hinc prope se ad partem inferiorem, illi ad supre
 mam concessa est auras.

Ad idem et perum dicitur aniles, nutrum nupte, eligenti
 potantem fabula: Num echo et quasi virgurela in
 rupibus latente, et in se ad se voces regente et hinc
 cum fortuna, invidiam, famem, occasionem velut demon
 talibus amicis, aut inversis fabam quasi quoddam vir
 tute insuperabilem numerum d'scribant. Refert Clauben
 gis novisse se adolentes, qui cum inna et hali Eusopi
 fabula trivissent, persuasum inde habuerant, multos,

aiantes olim rãos fuisse participes, et sermoneis exarces,
 quore sapienter quidem à Domulo promissa fuerat, ne
 quis ridulus græcorum fabulis, de rãa et q̄s h̄s Deorum
 in suam civitate in se heret; quid ee, tam et si ad delu-
 bandũ utilibz, et ad docendũ q̄dã indicare possit, sed indi-
 calam in opinione rãe divine plane discorant in mente
 rãa querent, et quo p̄teritum erat, ne, aut Deo, quod
 in p̄m est, ois existeret regeretur; aut in deo ra et abfur-
 da specie, quod indignũ est et blasphemũ, fingeretur.
 Nam, ut rãe admodũ Cicero, quæ p̄teritũ rãis
 fusa, ipsa fœditate rãuunt, qui et ira inflame-
 tos, et libidine fœrentes in duxerunt Deos.

Ex q̄bz ois intelligẽ qui libet p̄t, nos cum lacte simul
 exorã suggere et p̄teritũ eundẽ rãis in inter nutritũ
 et materiam completis adolevisse; ac tandem
 intra homin fœditate agẽdĩ et loquendi rãem
 fuisse confirmatũ.

Sed indicat; p̄teritũ; aprom fœntibz ad opũ remedia
 rãe viciãdũ.

83.
Quæ sint iudiciorum nostrorum erroribus
adhibenda remedia.

Iudicialibus ut diximus, iudiciorum nostrorum erroribus, oportet
hinc ad illa remedia singulis præceptis præscribere.

Præceptum inuicem.

Præiudicialibus quibus inuicem afferri potest videtur remedium,
flet, si magis illis equatur, ne ulla dicitur, quoniam hanc
quam veram admittat, quæ omnia præ examini in fine
sunt soluta. Quamdiu & anticipata quæ exigent, hanc
diu iudicia nostra ab omni erroris periculo libera esse requireunt.
hinc est, quod Cartesius à dubitatione seu iudicio suspen-
sione inchoandum esse publicè studium voluit. ne in erro-
ram ubi magis ab præiudiciis soluta est, nulla præiudice,
nisi clara distinctio in bincus; nihil operante afficit
magis nisi quod præiudice rectè intellegit, qui a quod novit
legitimus, indeq; instituta est inquit sapiens.
Quomodo obrem in id totis viribus incumbendum, ut ab omni quæ,
quælibet in ista rationem hanc firmus, magis pergeretur; id quod
equaliter fieri potest videtur, quam si absque nostrum circa

oia, de quibus minime dubitari potest, tandem sustineamus, donec
 illa reseruo veritas, et auribus et fidei impudenter. Neque
 Probare poterit, quod illa Academiae micorum et Syro-
 nicorum dubitationem, quae sine consilio fiebat, et emen-
 datiorum de oibus plani rebus dubitabant, suu illis alio
 fine aut conato ad dubitandum mouebantur, quam ut
 perpetuo dubitarent, et assensum circa res ois cohiberent.
 Sed alia est dubitatio utilis, per quam longidius in hi-
 betur assensu, donec id, de quo iudicandum est, aequa lan-
 ce fuerit examinatum, longaque et attenta meditatione
 inspectum: ex quo fit, ut iudicium, quod deinde interuenit,
 maxime feratur, et ab ois errore, quantum humana dili-
 gentia finit, vindicetur.

Nota in hoc Syllogismo ad praesens resum, quae ueluti
 postulant, et ee produenda: sed in his, quae ad uita-
 em aut negotiorum gestione pertinent, sola uia fini libere
 ne contenti ee debent, in rationes ad amplexum fieri flexigen-
 dae, nisi ubi agitur de rebus speculatiui philosophandi,
 et mora dilacionis patientibus: in alijs: multa sunt

cum essetū pmissenda, dum odotri temeritate et proli-
pitate nihil debet:

Præceptū 2dū.

Præcipiū iudiciū cunctative et diligenti ad idem al-
tentive videndū: si n̄ contraria contrarij cupantur,
pro ut aiunt iudici, nihil efficacis sibi et in consi-
desata affirmandi aut negandi proclivitate emenda-
re p̄t, quam longa, circum spectato cunctatis, per quā
affo justitatur, donec res que sibi iudiciū cadit, dili-
genti examine fuerit explorata:

Cum a diversi sint certitudinis et evidentie gradus, pro
diversa rerum de quibus iudicandū est, conditio, eis
habenda est rōo mād, que tractatur. Si in rebus, que
fidei divina sibi iudicantur, minime postulanda est eviden-
tia, nec demonstratio per argumenta rōalia quærenda.
Cum n̄ rōam intelligendivim longo intervallō fuerent,
Dei Revelantib; auctoritati parendū, qui plura long-
ge p̄ficere p̄t, quam n̄ rōa capere valeat. In talibus
igitur rebus, ait S. Augu; tota rōo facti et potentia

fontibus.

Similiter in quæstionibus factis, et quæ ad historiam pertinent, sola
moralis certitudo sufficit, id est, ea, quæ dùm vivendi morem
in Publica hominum societate usurpata admitti solet. eaque
per se, aut ex possibilitate huius rei aliam, et
ex una aut altera quæ huius assertus, ratio, sed ex oibus
circumstantiis, aut ex oibus rationibus simul sumptis, est di-
indicanda.

Quæritur utrum in historia imperatoris constantini, quæ de
S. Silvestro Papa baptizatus fit, vera et affirmata
baronius vult, auctoritate auctoris, auctorem S. Silvestri,
falsam et cardinalis Peronius, spondanus, Schaphius,
Morinus, et hinc scriptores quidam, et eusebio Cæsa-
riensi. Si facti huius possibilitatem solum consideremus,
est, cur reici dicitur. Nihil enim continet, quod
absolute sit impossibile, imò absolute loquendo possibile
omnis est, potest dici, quod Eusebius, qui contrarium
asserit in gratiam Arianorum mentibus fuerit, quodque il-
li, qui cum hac re facti sunt, illius testimonio decipi
possint. Si hanc Regula, quæ tradidimus, servare,

atopós, quae occurrunt, baptismi Constantini circumstan-
tias, ferre, pendere velimus, Depre hendens profecto,
vitali magis conforma esse ea, quae de eo Refert Eusebius,
quam quaedam auctore atheniensi S: Silvestri memoratur.
Idem est, cur multo fidamus, quae huiusmodi
fidei scriptor asserit, unicus Sors inter veteres, qui Con-
stantinum non a baptis dato fuisse Refert. Contra
verisimile est, Eusebiu, ut pote non gravi et dacti
ausu fuisse mentiri in sui celeberrima, quae fuit bap-
tismi imperatoris, qui ecclesia in libertate asse-
ruit. Hoc, et universo orbi esse debuit ille baptismus, in-
tum, cum scriberet Eusebius, utpote 313. et 314 post
huius Imperatoris mortem anno.

In physica quoque seu reru realium et huiusmodi fidei verisimilitudine non est probabilitate plerumque duimus: ne
mali nobis in atheniensi pulamus, si probabiliter eundem effatum
caam affigere voleamus.

At in Metaphysicis, et in quae in hac fidei rearia habet

consequens, a curatis evidentibusq; demonst'raoib; est
opus, ut mentis nrae aspectus obli'neatur; summasq; ad hi-
benda est cautio, ne forte rob'is vlti speciez et umbra pro
veridale obrepat.

In moralibus v' etis, que vitam humane vite fouetate
spulant, id in primis rob'is cavendu, ne ullis temerariis
iudiciis mentem nram confusoremus. que eos q; spulant,
v' nra q; inter sunt, ne disquiramus, v' ad censuram nra
tribunal vocemus, facta alioquin quamvis q; adis recta
ne reprehendamus, nisi ubi officii nri ratio id postulat,
atq; hinc cum moderatioe fiant oia. Stultum ob
ferel aut itronum male rem gestant iniquum aut inie-
ptum ad alia reputemus. Et sicut a vituperis et in-
ris nobis ois abstinendu, ita ne in aliostru effusa
laudes es curendu, ne adulari velle videamur. Calum-
nis et iniuris nunquam depreciamur vicem, sed potius
eos, qui illis nos afficiunt benevolentia complata-
mur, ne non coram alijs de ipsis sicut bene prediicimus.
Iac v' rade q; modo ewangelii monito parerimus, q; m

efficiens, ut auditoris tibi nos velut in legem, ut videt nos
 calumniatores, nos velut mendaces, malidicos, intuean-
 tur, neque enim nobis bona quaeque de ipsis eloquentibus
 fidem habeant, prout olim Libanius Aristotelis
 scribebat in haec verba, tu de nobis quidem narra-
 re loqueris, nos autem de vobis bene predicamus, et neque tibi
 nulli quis neque mihi fidem adhibebit, vale.
 Prolegomena 3ta.

ut ferros et vitiosa hominum locutione exortis occurramus,
 singula verba, quibus utimur, sunt definienda, est ab eis quibus
 ut agimus, ut idem praestent et ignota. etiam si semel
 constet, quid qualibet voce intelligi oporteat, et nulla am-
 plius in illis usu errandi suggerit occasio. ut Philo¹ vulgo
 nihil credunt claris, certis, quam quid igitur calidus sit
 lapidis gravis, adeo ut qui haec negaverit, inf. piente arbit-
 ratur, idque profecto unumque ipsorum potest, quam diu
 a nominibus definiendis abstinerebunt. at quam primum
 hoc fecerint, statim patebit, quid circa haec obscurum sit
 et clausum. Porro hanc rem ab illis, quid in haec nota calidum

et grave intelligant. si. Respondent se per calidum in solū
 intelligere, quod in nobis caloris sensum exhalat, per grave
 a. id quod a multis suffultū deorsum fertur; in merito
 dicere potum in sapientia illi. et, qui negat ignē eū calidū
 et lapidē gravem. sed si calidū illi intelligant glubate
 simili illi, quam nobis inuē in aqua amur, quōvis calō
 res sentimus; et per grave id quod hōi potu inuē in
 aqua, quod deorsum fertur, quāuis a multis alio propella
 tur, facile ostendi potest eū rem clarā duntaxat ab, sed
 obscurissimā, in o falsissimā negare, qui ignē hōi
 sensu calidū, et lapidē grave negaverit. nō equidē cla
 rū est ignē in nobis calorissimū in ferre actiōe illa
 qua in igne agitur, sed nullo modo clarū est, eū
 aliquid in igne simile illi, quod ad ignem accedens fa
 timus. Eodem modo clarū est, lapidē, quam primi
 coloro sublimi emittuntur, descendere vsq; terram, sed clarū
 clarū, illos ex se, nullo modo alio protudente, deorsum
 ferri.

Caput 2da.

De enuntiatione.

Quemadmodum Idem verbis, ita judicia verbis In qua
signis exprimentur, Idem verba, enuntios aut propo-
sitiones quae judicium sunt interpretibus continentur.
Utrum a circum enuntiationem verbis sunt applicanda,
1° quae enuntiationis seu propositionis ratio. 2do quae sunt
illis proprietas. 3^{tio} quae species. 4to denique agen-
da de definitione et divisione, quae pro quae sunt
enuntiationis species.

Si:

De vera enuntiationis seu propositionis.

Enuntiation seu propositio est oratio ab hominibus instituta
ad exprimentum judicium, in qua definitio orationis
est gens: altera differentia locum obtinent.
oratio quippe est quae libet vocabulorum seu divisionum
compositio ad significanda quandam ai cogitationem,
aut cogitationis modi instituta. In cogitatione quippe, isti
in personal hinc ipsa cogitatio, hinc cogitationis modus.

74

Cogatio est in jphio, et iudicium. utriusque ab his phrasibus
 et rem modi, seu ab h. l. Nam jphio est iudicium circa
 res duabus ab et rem modis accipitur, cum eo d. f. i.
 mire, quod mens jphio cogitatio Nam obta, indican
 dos alterum de altero affirmet et negat. hic jphio o. i.
 b. iudicium vobis exprimitur. Modus cogationis ad quod
 libet multo affectus quod cogationem jphioem nempe et iudicium
 comitatur. q. l. admirationis, iussio, exortatio, alia affectus
 es, quod tunc variis verborum inflexionibus, tum coniunctionibus
 et interiectionibus exprimitur, unde alia oratio admirativa
 et truncata, ut Deo bonum ? alia imperativa, ut sta
sol; alia optativa ut salvo sis et. Præcipua autem ora
 o. s. f. i. et enuntiatio seu propositio, quod ab h. i. b. i. n. g.
 tuba est ad significandum iudicium.
 Cum autem iudicium in compositione et divisione phrasum, sive
 in affirmatione aut negatione aut phra. de altera consistat;
 phra. quod illius interpretis est, et phra. completitur ratio,
 quorum unum de altero affirmatur aut negatur; phra. il
 lius phra. et ab h. l. quod illius ratio seu termini

vocantur.

Terminus seu materia propria definitur id, ex quo propria constat
aliquid resoluitur, inquam in substantiam & attributum
seu predicatum.

Substantiam propriam est terminus, de quo alio affirmatur aut
negatur. attributum est terminus, qui de alio affirmatur
aut negatur: ut in ista propria: terra est rotunda; do-

mine terra est substantiam; rotunda: est attributum; et
ambo simul vocantur termini seu extrema propria;

Quoniae ex utraque parte proprie terminatur: verbum
& substantivum est, & de utraque copula & vinculo,
sive quod est nullum foret iudicium. etiam solum verbum
est dicitur ab hominibus instituta ad exprimendum iudicium:

sive sit verbum substantivum sive adiectivum.

verbum sum est, de verbum substantivum, quatenus
solum iudicium, sive sola conjugationem attributi cum substantio
concreta veluti existentia significat, ac vocatur copula
causali et attributi, ut cum de virgilio est poeta, sum

est, virgilius est poeta est poeta, sed sum hoc attributum
virgilio convenit.

verbu adiectivum est illud, quod praeter iudicium, seu praeter
 consuetudinem attributi cum solo seculo persona, numero,
 ac hinc et insuper autum, v. modum, v. aliquid aliud, quod
 vocatur aliquo exprimi potest, v. g. cum dico scribo, o. Nam
 seculo iudicium meum, mea persona, Numerum singulari,
 et hinc praesens, insuper quando a descriptionem,
 qua caracters in charta delinet.

omnia igitur verba, excepto verbo sum et est, qualiter
 solum iudicium seculi; et adiectiva: imo ipsum verbum
sum et est qualiter actu alicui existenti a exprimit,
 dici potest adiectivum: nam cum dico sum, idem est ac si
 dicerem, ego sum existens.

hinc ostendit quod est, ubi in proprio seculo attributi
 et copula hinc exprimitur; sed satis est, si verbo
 contenta intellectu gantur:

Observandum in attributum proprio affirmantis idem
 significari, ut animal, cum seculo: sive fieri idem ac seculum.
 ut cum dicitur, Socrates est homo, est philosophus et. seculo est Socrati
 esse hunc hominem, hunc philosophum, et. o. in idcirco o. proprio
 affirmantis, diu id est identica, sed ea Nam, in qua attributum

est id idem, ac solum, quamvis in illis *idea* praesens
contineatur. ut cum dicitur, misericordia est Dei quidem
eius in *libris*: sed *proprio* identica: quia misericordia Dei
est eius *libris* quid idem ac eius *libris*, cum utraque
sit ipse Deus. *idea* in *libris* in *idea* misericordia
praesens contineatur. sed cum dicitur *circulus* est *figura*,
idea attributi in *idea* solum dicitur et distincte compre-
henditur, unde identificatur quidem attributum in
solum, sed in *proprio* est identica.
Admiratur in super *proprio* identica *Angaloria*, et
in quidem de se ipso affirmatur eodem modo, ut
cum dicitur, *hoc est hoc est*.

§ 2:

De proprietatibus *ambitionis* seu *propo-*
sitionis.

Proprietates *ambitionis* vocantur *attributa* quaedam *ambitionis*,
quae ipsi conveniunt, et ex ipsis *ambitionis* seu *ambitionis* *ambitionis* *ambitionis*
ambitionis: promeretur *ambitionis* *ambitionis* *ambitionis* *ambitionis*, *ambitionis*
nimirum et *ambitionis* *ambitionis* *ambitionis*, quae uni soli *ambitionis*
seorsim *ambitionis* conveniunt, sed ex ipsis *ambitionis* et *ambitionis*.

complexus est, quae opponit nisi pluribus simul sumptis con-
petere: sed oppositio aequivalentia et univocis.

Quantitas propria, est ipsa univocis, particularitas, et
singularitas, quae est propria solum per seipsum.

univocis propria est, cuius solum univocis sumitur, hoc est,
et dicitur Nam sua essentia: quod fit, cum ei praefigitur
una ex his particulis, ois = nullo: ut ois homo est morba

lis. Nulla res creata est infinita.

Particularis propria est, cuius solum est partiale, seu
limitatur his particulis: aliquis quidam, et similibus.

ut aliquis homo est dives: quidam homo est sapiens.

Singularis propria est ea, cuius solum est singulare: hoc
est ad unum solum determinatum individuum pertinet:

ut cum dicitur, Cicero est Oratorum Princeps.

his autem illa propria indefinita, quae ipse solum habet univocis,
sed nulla univocis, particularitatis, aut singulari-

tatis nota & affecta: quae est ista: homo rarus est ad
laborem: o n dicitur, = ois homo, = aliquis homo = hic homo,
sed indefinite dicitur homo.

Disciplantur hic loci, circa propria singularis, et inde

finit & o flet, ad uel, an & ad partem revocari debeant.
 qui singulari ad uel revocant, hoc ritibus funda-
 mento, quod illis solum sumatur & dum hanc suam
 extensionem, quod de ratione uel prioris e dignosibus,
 prout a nobis alibi dicitur est; an, o potest latius accipi
 quam pro uo. sed qui ad partem revocant ea, hoc
 ratione uentur, quod maiorem affinitate habet cum pro
 uel, quod ut singularis de uo est, quam cum uel, que
 de pluribus dicitur.

verum est, quod huic quæstioni multum ignoramus,
 quippe quod ad se potest fieri. sicut pro uel sufficit
 ab, quo ratione prioris singularis nuncupatur, potest quoque uel
 nunc ea ad uel uel an & partem sit referenda.
 quia potest nobis videtur, quod ab utraque specialiter
 distinguatur, ab uel quidem, quod hoc de pluribus uel
 lo excepto amantibus; a partem quod ista de aliquo
 dicitur ab, indeterminate pro uel ab singularis de
 uo dicitur ab, et quidem determinate dicitur, prout
 iam apponimus.
 quod indeterminate dicitur ab, quidam loci contendunt, ea

in maū scaria, Desd. in alt. hū scario convenit f. llo, eī
 vlt. ~~ppio~~ maū v. contingenti p. lli.

Alii v. afferunt, eā in maū contingenti dicitur dicitur vlt.
 f. llo moraliter, nisi in denariāse facti alii v. agitur.

~~Desd.~~ quod sic p. bant.

Si p. p. in definita in maū contingenti vlt. vlt., tunc
 vlt. vlt. ista v. p. p. o. s. hōis f. l. rigri, v. f. l. albi. Solo
 ni f. l. f. o. i. r. i. a. n. i, Argl. f. l. h. r. e. m. u. l. i. e. n. t. i. f. a. s. t. e. . Nam ali
 qui hōis f. l. rigri, f. l. e. l. i. t. in Ethiopia; aliqui v. f. l. albi;
 ubi nova Zembra; aliqui Solo f. o. i. r. i. a. n. i, et qui
 Dam Argl. h. r. e. m. u. l. i, apta ista p. p. o. s. ab oib. vul
 go pro falsis habentur, quamvis f. i. a. l. in maū contingenti;
 seu quamvis eam alt. hūm contingenti vlt. f. l. llo con
 veniat, qd p. p. o. s. in definita in maū contingenti f. l.
 vlt.

Disiimo. saltem moraliter. n. v. p. p. o. s. in definita in maū
 contingenti f. i. a. l. vlt. moralis: quae quamvis except
 ionem aliqua patiatur, pro more tū et consuetudine
 hōm ut talis ab oib. admitti solet. . nam in moralibus
 requiritur vlt. q. u. d. v. s. ut plurimum ita se habent, f. i. a. l.
 enuntiantur. unde ista p. p. o. s. pro veris habentur, f. u. s. e. n. s.

Et inconstans, mulier, et garula, fens et gauduli; quia
Iuvenis et plerumque Et inconstans, mulier, et garula, fens
et gauduli.

Disiunctio nisi cum denotatio facultatis agitur: licet
et prois in definita parte esse prohibetur. quod exempli
illustrat pl. sic quando Math: 17 de militibus dicitur:
et pluteatis corona de spiritibus posuerunt super caput eius:
ipse Chi dicitur, clarum est, id esse omnibus, sed de quibusdam
Nisi militibus referri, adeoque et intelligi oportet. hinc
quantitas prois dicta sufficiat.

Quibus prois est affirmatio, et negatio, veritas et falsitas.
Prois affirmatio est, quae unum de aliis enumerat: esse
genus, quae unum ab aliis demovet.

Et quantitate et qualitate prois duplex reperitur
illarum generum: scilicet verbis affirmatio, quae exprimitur
per litteram A; verbis negatio, quae exprimitur per litteram

E; Partibus affirmatio, quam denotat littera G et
Partibus negatio, quam littera O exhibet; in ista sequen-
tis versus.

Asserit A Negat C, verū generaliter ambo:

Asserit J: Negat O, sed p̄stuler ambo.

A. ois hōo est iustus.

C. Nullus hōo est iustus.

J. aliquis hōo est iustus.

O. aliquis hōo e est iustus.

Atq̄ hinc oritur p̄p̄ositiō, quæ imā est in
ter p̄p̄os. Completo.

Oppositiō igitur p̄p̄ositiō est eam p̄p̄os. & adū quon
libate solam, & adū q̄libatam solam, & adū utraq̄
simul, modo item p̄p̄os. habeant, et alt̄erum.

Quæ p̄p̄os. adū quantitate solā, dicuntur p̄p̄os.
leand: ut A: et J: & C: et O:

Quæ adū q̄libatam solā opponuntur, & ambo p̄p̄os.
vales, et dicuntur contrariā, ut A et C: & ambo
p̄p̄os. et dicuntur p̄p̄os. contrariā, ut J: et O:

Deniq̄ quæ p̄p̄os. adū quantitate et q̄libate diuin
tur contradictoriā; ut A et O, & C: et J.

Contradictoriā dicuntur quoq̄ p̄p̄os. singulārs, quæ
in una negat, quod affirmat altera, et q̄libatam, est p̄p̄os.

Sapientia princeps dicitur et philosophia princeps. Contradictio
n. ut vulgo definiunt, est affirmatio et negatio eius de de
eodem 2da eadem via.

Equivalencia proiorum est reduntis oppositum proi
am ad eundem ssum, que particula non quod prepo
nitur scto contra dicitur id; pre et postpositus scto
sbalterat 2da hunc versiculum:

Pre contra dicit, post contra: pre postq; sbalterat.
Itaq; de, siue ois hoo est iustus, reduntur ad ssum
contra dicitur id, siue aliquis hoo est iustus, si pre po
nitur particula non, illius scto hoc modo: ois hoo est
iustus: si n. o. hoo est iustus, certe aliquis hoo o
est iustus.

Simili modo e, siue nullos hoo est iustus. Reduntur
aut ad de ois hoo est iustus: postponendo particula
non ysis scto: ut nullos hoo o est iustus, id est, ois
hoo est iustus.

Pariter quantum ad sbalterat de reduntur ad f,
si scto eius pre et postponatur particula non: ut
ois hoo o est iustus, idem est ac aliquis hoo est iustus.

idem dicendum de C et O.

Conversio proprie ad mutatio sibi in alio, et alio in se
remanente sicut proprie veritate, sed mutata non nun-
quam illius asserione. hinc duplex ad proprie conversio:
una simplex, altera per accidens.

Conversio simplex est ea, in qua remanet eadem proprie qu-
antitas sicut est ratio: ut accidit, quando proprie est unum
negans, et pariter affirmans; C: v. g.

C: ... Nulla mea est res cogitans.

Nulla res cogitans est mea.

J: ... aliquis homo est iustus.
aliquis iustus est homo.

Conversio per accidens est ea, in qua non remanet eadem
proprie quantitas; ut fit, cum proprie est al, sive unum
affirmans: quamvis hanc conversio in proprie C, sive
unum negans non convertitur per se.

Al ... omnis homo est animal.

aliquid animal est homo.

Differencia est illud, quod intercedit inter conversioem pro-
prie unum affirmantis, et conversioem proprie unum negan-
tis, et ex patitur, quod attributum proprie unum affirmantis

particulariter huius sumatur; ad illud & negantis & dū tota
suam extensione negatur: ergo cum dicitur, omnis homo est animal
falsum est, omni homini est omne animal, sed aliquod animal, unde
conversio per hanc in positionem partem, scilicet, aliquod animal
est homo. sed cum dicitur, nullus homo est lapis, sicut dicitur per,
nullus homo est nullus lapis; unde in seipsum conversio
per, nullus lapis est homo.

Et haec conversio species, quod ad modum impropria est,
dicitur per contra positionem. Cuius ratio homini et finitum finitum
infinitum: sive potius in definitum, scilicet per adiectionem par
ticulari non. Haec conversio species conversio positionis par
ticulari negantis, & in tali affirmanti.

O. Aliquis homo est in istis.
aliquis in istis est non homo.

Haec conversio legis hoc disticho comprehenditur:

E, J, simpliciter convertitur: E, et per accidens.

A, O, per contrarium: si fit conversio tota.

ultimum et principium positionum proprietatum, scilicet, verum
et falsitas.

vera dicitur propositio, quae dicitur quidpiam esse, quod est, aut

negat ee, quod non est. falsa v, quod dicitur aliquid ee quod non est; u negat ee, quod est.

ut a veritas u falsitas, prois accurate percipiatur, in vestigandis est illius sffs, qui partim ex termino sffs sibiue, ut loqui solent, seu acceptione, partim in ex eorum conuisione desumitur. Aliquando u termino

supponit, siue accipitur materialiter, id est, pro sffs.

nam huius supponere in sffs sibiue rebus passiva barbaro scholasticis sffs, idem est, ac poni seu accipi, ut cum dicitur, Deus est vocabuli dissilabum: vos Deus supponit materialiter, id est pro se ipsa usurpatur.

Sapientia huius sumitur formaliter, sffs pro forma a se concepta, seu pro rebus sffs et mente percipit, in quibus

his evenit modis.

imo u prois intelligi potest literaliter, ut vocant, et obvio sffs; quem sffs verba siue proprie, siue metaphorice, et per translationem usurpata pro se formaliter proprie

quidem, ut cum dicitur Christus, ego et pater unum sumus: metaphorice, ut cum dicitur idem salvator, ego sum vitis, vos palmites.

Dicitur tamen per sensum mysticum et spirituale, praesertim in
 scripturis sacris, ut cum dicitur in deuteronomio. o ligabis et bovis
terrentis in area fange huc. Sp et litteralis et obscurus
 est, quoniam verba exprimit. Sp et mistic sive spiri-
tualis est ille, quia a spiritu S: et praeiudicium intenditur,
 quo scilicet pastoribus, et S: Evangelii praedicatoribus, rea-
 xium victis et praebendum, ubi interpretatur S: Paulus.
 hic Sp spiritualis maxime spectandus est in scripturis
 sacris, praesertim veteris testamenti, nam proprie et
 primario Sp typis et figuris, a spiritu S: nobis inge-
 nitus.

Est et allegoria, u tropologia, u anagogia:
imago sp typat Christum et ecclesiam militantem: 2da mor-
tes: 3tia: et teste poteria. Si u im est de rebus crea-
dis, 2da de agendis, 3tia: de sperandis. sed de his plu-
 ra in theologia.

Sp litteralis proprie et reals, sp h ad huc dividi-
tur in cum, qui vocatur reals, aut identis, et in ei,
qui sp h ad huc modo formals: apellatur.

v.g. hęc p[ro]p[ri]o: uisibilia Dei est eius misericordia. vera est
 in s[en]su reali et identico, quia vera uisibilia Dei est
 quid idem ac ipsius misericordia, ip[s]e est Deus ip[s]e.
 S[ed] vera 0 est in s[en]su formali p[re]cise et s[tr]icte ac
 cepto. et in uisibilia, p[re]cise et formaliter, sive 2 di
 conceptum ipsius p[re]cise, et separatum, ubi alibi
 forma, seu conceptus s[tr]uctura: 0 ut alibi loquuntur,
 ut sic, sive ut est talis: sive uisibilia induplicative sum
 ptas, ip[s]e induplicative et negativa uoce uisibilia p[ro]por
 tiuncula quatenus hoc modo: uisibilia quatenus uisibilia
 sive uisibilia quatenus p[ro]p[ri]o infligit, sive accipitur
 uisibilia Divina, cum p[ro]p[ri]o infligit, uisibilia, in qua,
 s[ed] hac r[ati]one considerata, 0 est misericordia p[re]cise for
 maliter induplicative accepta, quatenus ip[s]e p[ro]p[ri]o
 alibi est 0 conceptus Dei p[re]sentialis, alibi Dei miseren
 tis, et p[re]sentialis.
 Aliquando vera est p[ro]p[ri]o in s[en]su composito, et falsa in
 s[en]su diuiso, ut uoce u[er]ba. v.g. hęc p[ro]p[ri]o: qui loquitur
 non potest 0 loqui, qui amat, 0 p[ro]p[ri]o ad se. s[ed] uerum in s[en]su

composito, quia o p[er] final[em] componi aut[em] loquent[ur] cum ac
g[ra]ve combis: v[el] aut[em] amoris, cum alit[er] odii opposito, v[el] de-
num una hypotesis, cum alia hypotesis p[ro]p[ri]a contra-
ria. Sed falsu[m] p[er] in s[er]p[ente] divisio, quo[m]o[di]o sic dividit[ur] reg[is]
aut[em] ab aut[em] i[tem] v[el] unus aut[em] ab aut[em] opposito, aut[em] hypotesis
ab alia hypotesis contraria: nam qui loquitur, v[el] dum loquitur
retinet potentia[m] loquendi, qui odit, v[el] dum odit amandi
potentia[m] conservat unde aut[em] aliquid p[ro]p[ri]e p[er] cum potentia
ad aliquid oppositu[m]: sic v[el] ad sui negationem, v[el] ad actu[m] con-
trariu[m], licet simul cum sui negatione v[el] cum actu contrariis
poni queat.

Sic pertinet destructio hominum, per qua[m] vivu[m] refer-
untur homin[um] ad aliud h[ab]itu[m], qua[m] quod per verbu[m] imp[er]a-
tur: v[el] in hac tristi p[ro]p[ri]e: qui vident, solum qui distri-
bitur a h[ab]itu p[ro]p[ri]e ad p[ro]p[ri]e. nam h[ab]itu[m] est
p[ro]p[ri]e, qui modo qui erant, nunc vident.

Sp[eci]es vera in s[er]p[ente] collectivo, et falsa in s[er]p[ente] distri-
butivo, v[el] via s[er]p[enti]. v[el] quod dicit orealis v[el] numer[us] s[er]p[enti]

mō, id est in sūffu duntaxat collectivō: id est, oēs
 simul et collective sumpti, o singulis personis et distribu-
 tione accepti sumus, numerō, seu verba. (Contrario, quod
 ait Dido apud virgilium, oib^{us} umbralōis adero, intelli-
 gi debet in sūffu distributivo, scilicet singulis locis personis et di-
 stributivē, in quibus futur^{us} est dūca; o de oib^{us} locis
 simul et collective spectatis: nā umbra oib^{us} simul locis
 adē o p^{er}.
 Cūm tōmō in p^{ro}poie sumitur uollet, seu distributivē,
 necesse est aliquandō ad veritatem p^{ro}poie, ut adūm distribu-
 tōem cōmōdam, sive rei, de qua sermo fit accommodata,
 et cōveniente accipiatur: o adūm distributōem integrā
 et perfectam, quae oēm ^{limi} p^{ro}portōem, aut restrictiōem excludit.
 Dat. hui^{us} rei exēpl^{us} offert S. Aug^{ustinus}: his verbis. // De ali-
 = quo litterarū magistro, qui in civitate sol^{us} est, dicimus
 = oēs istae hui^{us} litterae docti, o quia aēs disunt, sed quia
 = unus, nisi ab aliō discit, qui anteq^{uam} ibi litteras discit.
 Similiter aut oia per verba facta dicuntur, intelligenda
 sūt oia, quae facta sūt, o usū verbi, quod factū o est.

ut applicat idem S. Augustinus.
Item necesse est quandoque, ut terminus communis intelligatur
hinc illi de generibus singulorum, et de singulis generibus,
ut quando Christus ad pharisaeos ait: dicimatis mentham et
sutham, et cetera alia: et plures singula omni generis alia
in individua dicimatis fides in oblati genere dicimatis
perseverabant.

Haec et alia huiusmodi observanda, si aliter, et de proprio
veritate et falsitate fuerint iudicia.

De terminorum consuetudine, ex qua in proprio veritate aut
falsitate pendet agens sequenti Paragrapho.
et nec a quibuslibet, utrum omni plane proprio sit vera et falsa,
quod de re sit.

Conclusio.

omni proprio loca, scilicet, quod iudicium aliquod est primum
vera est aut falsa.

Solutio: omni proprio loca, et consuetudine est oblati, quod falsum, et co
gitationi, cuius est interpretis, et ubique est dissimulata. aliquid
si oblati et cogitationi est consuetudine, vera et dignoscitur; si
dissimulata est tunc falsa erit. quod omni proprio loca vera est

aut falsa.

Obi: 1: p[ro]p[ri]os, p[ro]p[ri]os, quia sicut id f[aci]m[us], quod s[ic] f[aci]t, cuius mod[us] s[ic] s[er]vatur, ne vera ne falsa s[ic] g[er]it.

Solutio: a[ut]em. i[tem]: o[mn]i s[er]vatur, quia nullu[m], antequa[m] p[ro]ferantur, h[ab]et ob[er]u[m]. 2do: o[mn]i s[ic] falsa, quia ob[er]u[m] s[er]vatur operantur: g[er]it.

R: p[ro]p[ri]os, p[ro]p[ri]os, e[st] vera: quia o[mn]i p[ri]o s[ic] p[ro]p[ri]os, p[ro]p[ri]e dicitur, qua[m] cum s[ic] p[ro]batur, ne p[ri]o, ultima con[tra] s[er]vatur p[ro]bata est, quam veritate s[er]vatur consequuntur, et cum re s[er]vatur congruunt.

Obi: 2: p[ro]p[ri]os, quia dicuntur insolubilib[us], ne vera s[ic] ne falsa: nam s[ic] e[st] mod[us], ut s[er]vatur veritate falsitas consequuntur, et vicissim: unde vocantur p[ro]p[ri]os s[ic] s[er]vatur falsitates; s[ic] s[er]vatur dicitur, mentior, cum ita con[tra] s[er]vatur o[mn]i fuerit: si vera est ista p[ro]p[ri]o, tunc s[er]vatur est falsa; o[mn]i mentior, cum veru[m] dicitur: si falsa est, tunc s[er]vatur est vera; nam veru[m] est me mentiri.

R: hanc v[er]o s[ic] p[ro]p[ri]os aut aliquid s[er]vatur, tunc s[ic] s[er]vatur aut falsa: hanc est: nemo definire potest, cum vera s[er]vatur an falsa: v[er]o s[ic] s[er]vatur, ut probabilis nobis videtur

Cum nulli proferantur obitum, o. p. p. o. i. o. s. l. e. d. i. q. u. a. s. e. l. l. e. d.
fuit rem aliquam figuram, sed grammati ce duntaxat, que
sillabz et dicitioibz constat, sed nullu proprie iudicium
expressunt. n. v. quis p. l. e. i. s. s. i. s. t. i. s. p. p. o. i. o. s. , m. e. n. t. i. o. , n. i. s. i.
p. r. i. s. a. l. i. q. u. a. v. e. r. b. a. p. r. o. b. u. l. e. r. i. m. . I. d. e. m. d. e. a. l. i. q. u. i. b. z. a. l. i. s.
quas vulgo circa ferunt, o. m. a. g. n. i. c. e. m. e. n. t. i. b. z. p. p. o. i. o. i. b. z.
sentendi.

Sed maior occurrit difficultas circa p. p. o. i. o. s. s. i. n. g. u. l. a. r. e. s. s. i. b. i.
c. o. n. t. r. a. d. i. c. a. n. t. e. s. d. e. f. u. t. u. r. o. c. o. n. t. i. n. g. e. n. t. i. ; q. u. e. s. t. i. o. n. e. , S. e. c. u. n. d. u. m
d. i. s. p. u. t. a. b. i. l. i. t. e. m. S. e. c. u. n. d. u. m o. d. i. s. p. u. t. a. b. i. l. i. t. e. m. u. t. r. u. m. s. e. l. l. e. d. e. a. r. u. m.
a. l. t. e. r. a. s. i. t. d. e. f. i. n. i. t. e. s. s. u. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. i. o. n. e. v. e. r. a. , a. l. t. e. r. a. f. a. l. s. a.
M. u. l. t. i. s. a. n. t. e. l. o. c. o. s. a. g. i. t. a. t. a. q. u. e. s. t. i. o. n. e. s. , q. u. e. s. t. i. o. n. e. s. d. i. f. f. i. c. i.
e. i. u. s. u. m. h. u. m. i. m. e. l. p. h. i. a. , p. l. e. h. u. i. n. t. h. e. o. l. o. g. i. a. e. s. t. q. u. a. s. i. p. r. o. l. e.
h. u. d. i. n. i. , p. r. o. q. u. a. s. i. t. C. o. n. c. l. u. s. i. o. .

P. p. o. i. o. s. d. e. f. u. t. u. r. o. c. o. n. t. i. n. g. e. n. t. i. e. t. s. e. c. u. n. d. u. m. s. i. b. i. c. o. n. t. r. a. d. i. c. a. n. t. e. s.
h. u. i. a. l. t. e. r. a. i. n. t. d. e. f. i. n. i. t. e. s. s. u. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. i. o. n. e. v. e. r. a. e. s. t. a. l. t. e. r. a.
f. a. l. s. a.

P. p. o. i. o. s. i. : i. l. l. a. p. p. o. i. o. e. s. t. v. e. r. a. , q. u. e. c. o. n. g. r. u. i. t. i. n. s. u. o. o. b. i. t. o.
s. u. o. r. e. s. e. s. s. e. t. a. t. a. : s. e. d. e. s. t. h. i. s. p. p. o. i. o. i. b. z. a. l. t. e. r. a. c. o. n. g. r. u. i. t. i. n. s. u. o. o. b. i. t. o.
s. u. o. r. e. s. e. s. s. e. t. a. t. a. ; q. u. e. s. e. l. l. e. d. s. e. s. s. e. t. i. d. f. u. t. u. r. u. m. , q. u. o. d. v. e. r. a.

futurum est. q̄d. hinc in lris et prophetis multa pot
dixerunt, eaq̄ definiti: et h̄c predictioes idē verē erant,
et delectabile, quia res futura sagfabant, et plane cum
is consonabant.

Solr: 2: p̄p̄o de p̄dictioe idē est vera, quia aliquan
do in p̄dictioe p̄p̄o vera fuit: q̄d. et p̄p̄o de futuro idē est
definitē vera, si aliquando res sit futura: ^{nam} q̄ n̄
verū fuit determinati, an lris p̄dixit quid fore,
ut ab eo tranderetur, quā nunc sciri est, h̄cūm a fu
da traditū fuisse. nā veritas p̄p̄o p̄dictioe aut
futurū et p̄dictioe veritate pendet: tam est: ut futurū
veritas aut falsitas nobis sit incognita. Sed h̄c ipse
videt, quid futurū sit, cum oia sint nuda et aperta
oculis ipsius.

Confirmatur: verū est, me nunc scribere: q̄d. h̄c veni esal,
me h̄die scripsisse: non, ut diximus, veritas ut p̄dictio
et futurū et p̄dictioe pendet.

Obi: 1: Auctoritas d̄ct̄s dicentis, quā p̄p̄o unū sin
gulariū sibi contradicentiū de futuro contingenti nec
trā cē definiti verā, neutra falsa.

R. uno: huius curandū ē ēē Attilam, ut qui Attilam accepit
 bene in multis alijs hallucinatus fuisse perhibetur. verū
 ut tunc ex infusi sūt, si dicatur, neutra ex his p[ro]p[ri]o
 ēē Determinati verā, neutra falsam, comparati ad
 res et cognitionem verā, quia definitio p[ro]p[ri]a, quā
 rā vera sūt, quā falsā: At sic concedimus auctoritatem
 huius Attili. neutra Determinati vera est aut falsa,
 quo ad se ipsa, et si se ipsa, seu rāe obli[sc]i futuri, = 0
 futuri negamus.

obli[sc]i: 2. p[ro]p[ri]o Determinati vera est obli[sc]i Determina-
 tum: sed futurum contingens, = 0 est Determinatum, cum sūt con-
 tingens et exerts^o anipit^o: q̄o est.

R. d. mai: obli[sc]i p[ro]p[ri]o Determinati verū est Determinatum,
 si sūt p[ro]p[ri]o de re p[ro]fati aut p[ro]fata, v[er]o: si sūt de re fu-
 tura, et: mai: et v[er]a minora n[on] v[er]o, al[ia] v[er]itate p[ro]p[ri]o
 de futuro minime requiritur, ut obli[sc]i sūt Determina-
 tum; sed factū est illud est ēē Determinandū, aut Deter-
 minati futuri. est a Determinati futuri huius in s[er]i-
 xpi, si verū est futurū est; huius in sua cā. licet nunc in
 differentib[us], si ad id se Determinatura sūt.

R. alii: d'Hydro: mi: futurum contingens, u. est Determinatum in
 actu exequuto, et pro ipso praesenti: Con: in actu signato, et pro
 ipso futuro: N: mi: et cog: Non quavis voluntas Petri
 fit causa libera, et proinde non in differens ad se disputan-
 du u. o. disputandum, ipsa tamen alterutra causa in die est
 electura: ac videt deo, quavis postea fit inflexura.
 Justa: si obliu. prois de futuro contingenti est actus ac
 Determinate futurum, plane necesse est futurum, o. contin-
 genter. Sed hoc est absurdum. qd est.

R. N: mai: aliud n. est aliquid actus ac Determinate cu. fu-
 turum, aliud necesse est futurum.
 illud necesse est futurum dicitur, quod illa futurum est, et o. potest
 o. esse futurum. illud a. actus est Determinate futurum est,
 quod de vera quidem futurum est, sed tamen potest o. esse futurum. u. q.
^{aut} scribo, et hinc promitti aut quod potest, actus ac deter-
 minate me hodie esse scripturum, o. tamen necesse est non scribo.
 Nam potest antequam scriberem, abstinere a scribendo,
 et non deum scribo, puto me retinere, o. scribendi, potest
 salute. igitur, quod actus ac Determinate futurum est, o.
 necesse est futurum.

urgens: futurum contingens, o p[ro]p[ter] certo est determinate futuri-
ce, nisi si libere habet, quod est in differentia: sed res fieri o[per]e de-
terminate et certo futura vi illius, quod est in indetermi-
nate est in differentia, g[er]o est.

St. trans: mai: di: ni: res fieri o[per]e determinate et certo
futura, vi illius, quod est in determinate est in differentia, p[ro]p[ter]
siva ut aiunt in differentia, con: vi illius, quod active est
indifferentia, et se ipsum determinate, St. ni: et conff:

libere, seu volente, quomodo fit in differentia et indeter-
minate de p[ar]te actionum suarum, ita ut libere eas ponere
possit, aut omittere, h[ab]et se ipsa ad eas, et alterutra deter-
minare p[ro]p[ter] consequentia ipsius in differentia est active, vi cuius
se certo, quomodo, o[per]e determinate est ad id, et
aliud agendum, aut omittendum, idq[ue] eam antequam opere-
tur, in se determinate est.

Alterum quod hi ultro obiciuntur, est scia divina repe-
hantur, atq[ue] proia con[tra]dictio et convenientia in metaphisica
et theologia, ubi de scia Dei fusse agemus et p[ro]p[ter]ta
buntur.

§ 3.

De variis Speciebus Specierum.

Sed et divisionem specierum ratiōe quartitatis & quintitatis
 ipsarum, dantur ad huc alia illarum divisiones, nam et
 formam ipsarum spectantibus, quas pro presenti paragrapho
 expendere aī est.

Specio igitur ratiōe modū seu terminorū, alia est simplex,
 alia complexa, alia composita.

Specio simplex dicitur, quod est simplex seu in complexis
 terminis constat, ut Deus est perfectus. Complexa est ea,
 cuius alter subter & alterop terminorū est completus, seu plus
 quā unus completitur, ut cum dicitur, homo, qui Deum diligit, legem
implet. Solum in istis speciois, reperit homo qui Deum diligit
 est completus in se alia speciois, quod vocatur
homo in se; simplex, qui Deum diligit; huius speciois & illius
 est relatiō qui quod quod; dicitur autem in se, quod est alia in
 ad aliam speciois, quod vocatur primaria, seu principalis, sicut
homo, qui Deum diligit legem implet. Aliquando non solum
 aliter est completus, aliquando uterque terminus est completus

ius.
Nota, propositio in indicantem se applicativa, & determinativa.
Tunc applicativa est, tum in illius applicativa, quod
in idea generali ipsius subiecti & attributi continetur. ut
cum dicitur, homo qui propter Deum creatus est, debet indefinenter
ad Deum tendere. Hec propositio in indicans, quod propter Deum crea-
tus est, applicat illius id, quod hinc generaliter sumptis
seu alicubi loci rario convertit. unde quamvis de pro-
positio principali subducatur, nihil de essentia veritale
decedat. ratio vera est hanc propositio: homo debet indefinenter
ad Deum tendere. At de determinata est, si, quoniam
afficitur terminum restringat: ut cum dicitur homo, qui Deum diligit
legem implere, hanc propositio, qui Deum diligit, determinat
hinc subiectum, et eam restringit ad solum homo,
qui Deum diligunt. unde operaretur propositio principalis
veritas, si propositio indicans et ea operaretur: si quidem de vera
est. hanc propositio. homo legem implere.
ostendit in complexione propositio in subiectum duplex est
et attributum, sed aliquando in affirmationem aut negationem

om̄ in idere: scilicet, cum affirmas aut negas aliquis
 additamento fulubus. ul' si dicā, certū est hera eū
robunda; o' p'pter affirmo robunditate de terra sū
 in super addo, id certū eē. scilicet sū ista p'prios: con
hendo mente humana eū in uolūtae: sapientibz docent
Deū eū colendū: fieri o' p'p' ut peccata sint impunita,
 dōs modale p'prios, in q'bz o'p' modū exprimitur, quo
 att'ctura affirmatur, et negatur de s'ctis: ul' cum dō,
neq' est ciuitas eū robundū. sed de p'p'ioibz moda
 libz postea.

P'p'io composita, ea est, quae ex multiplici s'ctis et mul
 tiplici att'ctō constat, et sū ul' multiplex h'ct s'ctum
 et att'ctum, et dō r'p'is generis: et illius compositio
 o'ibz patet, et ides expl'it a vocatur: et ista p'p'io
 est paulo obscurior, unde dō in scholis p'p'io expl'oni
bilis, melis dicitur expl'icabilis, et impl'icita.
Expl'ita p'p'io sū s'ct' s'ctis, scilicet copulativa, disiuncti
ua, conditiōnalis, causalis, relatiua discretiua.

Copulatiua dō, quae plura h'ct s'ctis, et plura att'ctā,
 per copulam affirmante Et et per negante et non.

Connectiva: ut ita et in manibus lingua.
Discriminativa de ca, cuius membra per particulas discriminativa
vas vel aut et: colligantur, aut am ab, aut ad
militer, nihil est tertium.

Conditionalis est ca, quae duos lib partes per particulas
conditionales si coniuunctio: ut cum dico, si meus lois
spiritualis fil, est immortalis. in apertis, in qua conditio si
collocatur, de antecedens, et post: Da de coffis, aut
posterioris, et sequenda.

Causalis est ca, quae duos lib partes per particulas cau-
lem, quia, ut, et: colligantur: ut cum de, vel vobis
divitibus, quia mercede vestra accepistis.

Relativa est ca, quae quando rel oem aut desper-
tu in cludit, ugubi est thesaurus tuus, ibi est et cor huc.
Discriminativa dering est ca, quae diversa iudicia exprimit
per particulas quod quae, aut quibus distinctione: ug veritas falsi-
gari potest, et virum potest.

Implicite in compositis partibus vulgo 5 species nume-
rantur, exclusiva, exclusiva, comparativa, in ceptiva
definitiva.

Exclusiva est ea, quae alibi convenire ait, alibi ubi
 exclusio oibz alijs penitus exclusiva, multa est, solum
ut est. vg robilitas sola est atqz uni ea virtus: id est,
 virtus est robilitas, nec ulla alia potest ipse est ad no-
 bilitas. unde hae proposita est, et duo completi-
 ter iudicia, licet ipsi compositis in libet et filioria.
Exceptiva est, cum alibi affirmatur, aut negatur
 de fello et dum tota sua extensionem, exceptis quibusda
 istis fello inferioribus per partem nisi, prae est. ut
 cum dicit, o nisi penitentia egeritis, firmi et peribitis.
Comparativa est ea, quae comparationem unius in alio
 exprimit: ut in dicit, potius mori quam sedari. ubi
 fiat comparatio inter duos, et fieri neque est, ut positum
 in ipsis comparativi utriusque comparationis membro con-
 veniat: vg ut aliquid dicatur alio melius, et fieri opus
 est, ut illa duo sint bona: nam recte dicit, Ecclie: c. 29:
melius est mori quam indigere. licet utriusque in-
 qua manu haberi possit. Strenuus in constitutione
 comparationis nisi inter ea, quae positive gradu participant;

per partem
 si meo
 a cadit
 colligat
 in alio
 in vobis
 et de fello
 et cor hui
 a exprimit
 in fello
 in vobis
 in capite

vq̄is ō solis die candidior, attramento, quonia
 attramento candidioris ō pastinabat.
Preceptiva aliquid in iurē eē devotab: ut in d̄ ad
 vespera fit. v̄ cum vesperāz, itridēz gothofen
 qua post obitū devorari solēbant imperatorz, in a
 morbi accessione distisse factus, ut p̄to, Dez f̄io:
 id est, iam iam in iurē vocari Dez.

Definitiva ostendit aliquid, huius in iurē ō eū; ubi de
 impiis exaltato ait propheta regis: transivi, et ecce
ō eram: id est, repenti eē defierat.

ab simplicitate in composita v̄ figurata, complexam p̄vicem
 apprimē reducantur p̄vicis illa, et qua sibi h̄bent confu
 sum et duobus aequivalens. qua dicit paulo fufis age
 se aiū est.

Si dua v̄ plures res similitudine quondam inter sese ha
 beatis sibi invicem in eodem loco succedant, et p̄cipue,
 si in iis ō magna appareat diff̄ similitudo, quamvis et
 metaphi a se invicem distinguantur, eas t̄ communiter ō
 distinguimus s̄ s̄b̄ comuni f̄dea, quae, quod ip̄s̄ comūne
 est, devotab, atq̄ uade suam defumunt similitudinem,

Comprehendatis, de is loquimur, hanc sens, ac si una
eademq; res eet.

Sic quamvis singulis momentis aërem mutemus, nihilomi-
no arbitramur aërem nos ambientē sp̄s eundē eē, atq;
dicimus, aërem, qui prius frigidus erat, factū fuisse cu-
lidum, & sens, ac si idem eet aër, qui prius frigidus erat
et qui modo calidus est; cum tñ aër ille, quem frigi-
dum prius sp̄s, & sit ille, quia nunc calidū deprehen-
dimus.

Sic et ubi de fluminis alicuius aqua loquimur, dicimus, quod
hanc aquam ubi ante aliquot dies turbida fuit, esse
modo & cristalli instar clarā eē, cum tñ minime sit
eandem aqua: in idem flumina bō defendimus, inquit
Seneca: movet idem fluminis nome aqua transmissa
est.

De gōe aëris cuiuscunq; ac manu hōis, hanc ali-
ter loquimur, ac si sp̄s eet idem sp̄s. quamvis ultra
fiamus, post aliquot annosū sp̄atiū seu minimā
priori mod, quæ sp̄s illud tunc constituebat partem

fore superstitum: atq; dicimus, quod huius aialy is ab
hinc annis certis, ma& partibus, compositu erat ab is lon
ge didis, quibus modo constat. hinc loquenditas sibi
mel ipsi contraria videtur, si q; istud modo longi
diversis partibus constat, quam ante is annis, q;
compositu fuerit, profecto idem q; dici o poterit.
et hinc de eo loquimur loquam de eodem sicut q; fore
Sed idem huiusmodi p;ioris, vult s; quia idem non
in is diversa s;la s;fat.

servat Augustum de Urbe Roma dixisse se la
lateritiam in velle, et marmorea relinque.

Similiter de civitate, domo, et de sacra dicimus,
quod illis hinc destructa, alio hinc vero restituta
fuerit. Quia o Apsilla Roma est, quod modo late
ritia, modo marmorea fuit, quaream s; civitatis, do-
mus, s;la quondam diruta, et alio hinc restituta?
hinc Roma lateritia eodem re est, ac Roma marmorea o
minime profecto; sed magis sibi confusa ab quam urbis

Romæ idea effingit, cuius lateritia hanc et marmorea
 tribuit gloriæ; ex quibus, si postea priores constan-
 untur, alij ex pl. gratia dicatur, Romæ, quod ante
 Augustin lateritia fuit ab ipso facta fuisse mar-
 moreâ vox Romæ quæ univ. Nm solum eî videtur,
 et hî vere diversa solum denotat, sed quæ ni hil omi-
 nis solum confusa Romæ idea continetur.
 Et hî aperte, rickementer fallor, liquet, quam inepti
 theologi protestantes obscuritate quædam hæc impli-
 ti composita seu complex christi prioræ, hoc est corpus meum.
 si autem si quis dicat de solum olim flammis consumptis,
 et postea reparato, hoc solum ante eo omni combustum
 et solum unius anni restauratum fuit; nemo conten-
 det, hanc prioræ eî admodum obscurâ et intellectui
 difficilium. ita quoy nemo absere potest, hanc
 prioræ, hoc quid hoc momento poris est, aliis momen-
 to est corpus meum, aliqua laborare obscuritate
 equidè verum est quod in hæc prioræ pronome hoc diversis
 solum hîc momentis idem o. solum, quemadmodum in ala

ha de eode hlo combusto, et restat rēto p̄p̄ior rōmē flū
idē h̄lūm o f̄z̄f̄al. al mē, quā d̄ p̄m̄, d̄ ēp̄, Ch̄i f̄b̄is
muri quadam ob̄t̄ p̄f̄f̄al̄, quod p̄ p̄onōmē h̄o ex
p̄m̄it̄, p̄d̄a cōm̄p̄it̄, h̄m̄i cōm̄m̄ r̄i p̄f̄f̄al̄, ob̄t̄
rēe attribuit̄, quā un̄ ē o p̄on̄al̄; n̄p̄e illud c̄p̄oal̄
quō mōm̄t̄o ē p̄on̄a, et alio mōm̄t̄o c̄p̄s Ch̄i. Quā
admodū, cūm mē, de h̄lō d̄o combusto et restat̄o sibi
cōm̄m̄ h̄l̄i aliqua p̄d̄a effingit̄; h̄m̄i cōf̄us̄ d̄ p̄d̄
d̄o d̄uo ob̄t̄a adim̄git̄, quā eadē fl̄o m̄im̄e cōm̄
rē p̄on̄al̄.

Hic q̄o p̄p̄ior, h̄o est q̄z̄ mē, apud Catholicos nullā
p̄ditur diffin̄t̄atē, brevior et simpl̄icata est p̄p̄ior h̄i
in lat̄is et clare, h̄o quod est p̄on̄is in h̄o ip̄so mōm̄t̄o
h̄o est c̄p̄s mē h̄o alio mōm̄t̄o; in qua mē, ea oīa s̄p̄l̄it̄,
quā in priorē expressa o s̄t.

Quā admodū et, s̄p̄is p̄onōmē h̄o adhibet̄ ad defigū
dā et aliquam, quā s̄p̄m̄p̄i p̄t̄, idēo p̄ p̄onōmē
h̄o p̄t̄i s̄i s̄p̄f̄ala, manū cōf̄usa, cū d̄i d̄e mē, d̄arg
et d̄ist̄inct̄o s̄p̄d̄o et s̄p̄f̄ib̄ d̄ad̄m̄t̄o p̄ mōdū p̄p̄ior̄ in c̄
d̄eal̄i ad̄it̄. Ita t̄m̄ Ch̄i p̄onōmē h̄o p̄on̄at̄iōn̄al̄,

Den d'p'li: hae adiecurat, quod est par: et quia viderunt
 ee illo momento parē h'is adid'curat; et sic pronomen hae
 istam f'ideam f'assabat, hae quid est par: hae ipso momento.
 et cum postea dixit quod fil hae q's ip'is, statim mente
 conceperunt illud hae alio momento ee q's ip'is. itaq's
 p'prio ista hae est q's meū, hanc integra in mente d'p'lo
 rum efformavit, hae quid est par: hae momento, est q's
 meū hae alio momento. et cum hae p'prio clara fil, soni
 et prior, quod huius brevis compendium est, clara in fil q'or
 p'li, quippe quod prioris p'prio idem nihil addidit.

Et hae de p'prioibus 2 dum illam rōnem f'uebat; mo
 do pauca de is rōne forma considerat; addimz.
 forma amatiavis seu p'priois, est ipsa connectio att'cti
 cum f'cto; atq's f'ct hae rōne p'prio dividitur in nearian,
contingentem, possibilem, et impossibilem.

Nearia est ea, cuius h'omi f'ct r'ctio conuenit, fixe, cui-
 us att'ctum in f'ideā clara et distincta f'cti conuenit.
 ut, circulus est rotundus; q' p'li n. rotunditas a circulo separa-
 ri, alioquin o est circulus.

Contingens est ea, cuius h'omi f'ct n. contingenter conuenit

res, et ponit eū conuicti: ut, aliquis homo est medicus.

§ 21. hō sine medicina stare.

Possibilis dicitur ea, cuius tōm ponit simul consistere, ut,
Sectus erit doctus.

Impossibilis dicitur, cuius tōm nunquam conueniri ponit
ut mens hō est quora: id est, resp. eū, resp. conij. p̄t.

§ 22. de modis seu p̄p̄is, et p̄t. absolute, et modals.

Absolute est ea, in qua eū exprimitur modus, quo
aff. tōm conuenit p̄t. ut cum dicitur, Circulus est rotun-

dus: et exprimitur, an nēario an contingenter tōm
sit rotundus.

Modals dicitur, in qua exprimitur modus, quo aff. tōm
affirmatur, et negatur de p̄t. ut cum dicitur, neesse
est, circuli esse rotundi. Hęc p̄p̄ia p̄t. inter con-

plexa est referenda, ut supra diximus. ii. v. modi nu-
merari solent et hęc: sicut neesse contingens, possi-
bile, et impossibile: de quibus et plura dicemus nees-
se est.

§ 23:

De definitiōe et divisione p̄cipis
ambulationum p̄cipis.

Ex his enim speciebus, quae sua confusio, nulla ad
comparanda, distinetur maiore usus quam definitio et
divisio. unde et eas pro omni instituti nostri hic expendi
mus, aliquando de definitio dicendum.

Definitio igitur generatim spectata, est oratio, quae quod
in re nomine obscurum est, explicat. unde alia est definitio
rei, alia nominis.

Definitio nominis est ea, quae determinat aliquis, qui per
nomen aliquod intelligat, ut si quis regem dicit, aiam vel
coed, quae in nobis est cogitatio principii. Parum sollicitis,
quibus nominibus alii ea volent.

Ex quo habetur imo: definitio nominum ab arbitrio defini
endi pendere, cum n. quilibet vox esse et ratio sua
sit indifferens ad aliquid quodcumque significandum, cuius
libitum erit, in proprium suum usum vocem aliquam ad
hanc praesertim significanda determinare, modo prius
alias hanc dicitur commonefaciat.

habetur 2do, libere circa hanc definitionem movetur, quod dicitur,
sed extra omnem controversiam eam esse positivam, ut patet quae
arbitraria sit. unde et principii loco a mathematicis

Sumitur, ut et ab aliis, qui demonstrationem curam habent.
 tam vani sapienter contentiones evadunt am biguitate resolu-
 tur, nisi ea antea sit firmata definitio, ut nulla iniqui-
 tas am biguitate relinqueretur, et quod est huiusmodi, clare et
 diffinito exprimitur. quam ob rem Tullius l. imo: de offici-
 is: non inquit, quod a ratione suscipitur, de aliquo re-
 || in istud huiusmodi dicitur a definitione profectum, ut intelligatur quid
 || sit id, de quo disputatur. hoc a de ratione, et de rei defini-
 || tione intelligendum, cum haec in contentione vocari possit,
 || illa.

Definitio quippe rei est, ratio et explicatio rationis sui. si
 hoc definitur a ratione: mens philosophia cogitans se
 substantia est, dicitur, et perfectissima.

Haec definitio rei et plures distinguitur: una est illa, altera
 accidentaria, quae et ^{de} scriptio vocatur.

Definitio est illa, quae fit per principia rei essentialia,
 et per genera et differentia, sicut a philosophia sui ratio
 completa genere et differentia continetur, ut alibi
 applicatum est. sic si definitur triangulus, figura

tribus lineis contenta: hae Deficio, tota illi rationem com-
prehendit, nam quod figura dicitur, hoc illi est genus.
quod tribus lineis contenta asseratur, id ad illius differen-
tia pertinet.

Deficio autem Dentaria, seu miris accurata, quae et Defi-
phis nuncupatur, est ea, quae explicat rationem rei, per
causam illi, est in figura, hoc est per causam efficientem et fira-
lem; ut si hinc Definiatur, et aial, ad alteram beatitu-
dinem a Deo creatur. et per proprietates et acci. Dentia,
ut si dicitur, hinc est aial risibile, bipes, implume, rati,

et.

Jam ut scilicet fiat Deficio et Regla, praescribuntur
irra: ut Deficio sit clarior et definita, alio qui per eam
et obscura sentitur magis, quam illustratur, unde et
per se notissimae et quae definita, ea est Deficio.

2da Regla est, Deficio sit brevis, si hinc in ea solvuntur.

3ta Regla est, ut Deficio sit signata cum re, quae defi-
nitur, hinc tria illa axiomata, cui convenit Deficio,
convenit et Definitio: Cui Regulae Definitio, Regulae

grad el Defiō. hae de Defiōne.

Nunc pauca m. addenda sūt de Divisione.

Divisiō est totius in suas partes distributiō, quod quidem hinc
si sit potestatis, seu utle quod à latioris dicitur age quod
partes hōi sūt se, quod sūt dicitur dicitur, ut quod hōi sūt
se species, et species hōi in dividua; illius Divisiō pene-
tinet, nomen genericum in Divisiōe; sed si sit totum ad
uale et sūt quod sūt hōi partes in se, quod dicitur
actualis et quod constat rursus ad partes et sūt actus, ut
quod et nō, respectu hōi, et hinc Divisiō totius in illis
nomen adhuc genericum Divisiōis retinet; et ista partes
sūt integras, sive, ut loquuntur, entitativi, nimirum
sive quibus tota aliqua entitas integra est et sūt; et Divisiō
ista partitio dicitur, ut partitio generis humani in copul, hunc
et cetera.

De Divisiōe hinc potestatis agunt praesertim hōi, illius quod
Species numerant.

ima est, quae distribuitur generis in suas species, ut sūt hōi
in mente et quod.

2da: qua gres per differentias suas dividitur, ut cum dicitur
 ac aal esse raris particeps, & raris destitutum.

3ta: cum solum commune dividitur, per varia accidentia
 hanc, quod fortiter suscipere potest, ut cum dicitur, ac gres & raris
 hanc, & quiescit.

4ta: cum accidentia per varia solum, quibus inest, dividitur
 hanc: ut cum dicitur, ac boni & gres & ai.

3 solum pariter divisionis leges.

una: ut partes divisionis adaequant solum divisum re
 cedunt aut deficiant.

2da: ut membra divisionis sint opposita, et quoniam fieri
 potest in dicto, id est, ut inter solum et illa nullum sit aliud
 membrum interpositum, seu intermedium: ut cum dicitur, ac
 numerus & est par, & impar, nullum aliud divisionis
 membrum potest adesse debet. Sed si aal divideretur, in

hanc, leonem, equum est. prius dividi potest, in hanc et
 belluam, hanc bellua in leonem & equum est.

Alterum in oibus habenda est claritas, et distinctioris
 ratio, hanc ac modo in dicta divisione, solum in parte

proximam etiam dicitur modo mediata et in parte et
remotione pro ut et postulata utendum.

Obi. ut ista membra nec rursus nulla sunt, quia
confusio presentis hinc videnda gratia et insubstanta
est divisio, nec unum in alio continetur: ut male divi
desertur quod humana in caput, truncum, artus, manus et
pedes: nam manus et pedes in artibus compre hendentur.
En quod de diffinitione et divisione tractanda putavimus,
et quomodo in se nihil utile fit, quia bene defini
re, et dividere, hinc tamen de illis plura aliquid necesse
sum et confusum tamen multo magis pendebat,
a re tractanda cognoscere, quam a dogmatibus logicis.

Partis Obi. Logicae

De ratiocinatione.

Ratiocinatio est ista cogitatio spiritus, quae iudicium aliquod de
prioribus alii inferitur: ut ex eo, quod vitru transluet,
ipsam oculis foraminibus potest esse intelligitur.

Quoniam omne quod transluet signis fatis foraminibus
esse debet, ut luminis hinc transitu probetur.

Si ratio verbi exprimitur, de argumentis; quod definitur
oratio ad exprimendam rationem in insubstantia. Atque tripliciter
est, quadrupliciter rationes.

unde de rationibus natura in nobis dicendum est, hinc quoniam
sunt, et quadrupliciter argutas, et simul quod ad ea
pertinent, ordine suo exponemus.

Capitulum unum.

De Latitudine rationis Naturae.

Cum Latitudo sit mensura cogitatio, qua unum iudicium
ex aliis antecedentibus iudiciis deducitur, ut hoc defini-
unt, illius ratio obfusa est et per se videtur aperta illa ad
iudicium deducendum, atque est quaedam illius species.

Sed quo fit

Conclusio.

Ratio est quaedam species iudicii.
Sed: autem mensura aliquid affirmantis aut negantis,
ex eo, quod alia affirmaverit, aut negaverit, est species
quaedam iudicii, aliquid rationis est autem mensura aliquid
quod affirmantis aut negantis, ex eo quod alia affir-
maverit, aut negaverit, ergo rationes est quaedam species

Judicii.

Major liber est superius, scilicet parte 2da, tradita Judi-
ci definide.

Minor Solr: Ex eo, quod quis affirmaverit,
mente hujus est substantia spiritalem, affirmat in ai im-
mortale; quia omnis substantia spiritalis, est immortalis. al-
quis 2da loci autem mentis, aliquid in affirmans aut rege-
ns, ex eo, quod aliquid affirmaverit, aut rege-
ras rationes est substantia mentis aliquid affirmans aut rege-
ns est: ad hoc est quod da species Judicii.

Ida rationes seem est habet, quod una idea con-
altera est conjugat, aut ab altera est separat; in si pr-
is utroque cum aliqua est pro est in id com-
parata ut in sequenti ratione est pr- conjugat idea
substantia immortalis; cum idea mentis, quam utroque
cum idea substantia spiritalis; quod comparata hoc
modo.

Omnis substantia spiritalis est immortalis:

aliqui meo hōis est hōis hūi spiritalis:

gō meo hōis est immortalis.

Suius rō est, quod, ubi concilio & separatio attēctio

hōis alius quibus per se ipsa & in se facta, & hā

quada hōia opus fit, per qua ista conuictio aut sepa

ratio discerni pot; quod ista hōia argumentū seu

mediū solū appellat. v.g. Si quis dubitet an attēctio

istius quæstiois seu ppositiois meo hōis est immortalis, cum

hōis conueniat, ista argūet hōia rōe hōis hūi spiri

talis, quam cum hōis, et attēctio singillatim con

ponit; cumq; eam immortalem eē dependit.

Quod fit conuictio aut separatio hōis ppositiois

alius per se nota fit, hūc nullo argumento opus est,

ut ipsa veritas & falsitas demonstratur: cuius modi

hōis per se nota, quæ axiomatica vocantur: v.g.

et hōis est hōis sua parte et.

Et quo illi p hōis rōis duo saltem p hōis

judicia oportere, in quōs uno continetur, et in alio

contextu ostendatur, & tunc aliquod ex his dicitur quod
modo conclusio, aut complexio modo questio, aut propositio
vocatur. Questio & propositio & diffinitio a conclusionem,
sem complexione, nisi quod conclusio argumento al-
quo firmata, questio & propositio non est & pro-
bata.

Disiunctio conclusionis saltem duo premissis quod est judicia:
nam ex uno non ante cedente judicio nihil concluditur,
nisi aliud judicium cum illo ante cedente coninatur intel-
ligatur, ut cum dicis cogito, ergo sum: posterioris judici-
um est ante cedente & colligetur, nisi aliud mente conceptu
liberem, et per hoc quod cogitatur, est, seu existit: unde so-
lunt, aliqui cogito: ergo sum:

Disiunctio conclusionem uno premissorum judiciorum cont-
inetur, altero substantia deklarari: ut haec conclusio: ergo mens
hoc, est in orbale, in isto judicio continetur, omnis substantia spi-
ritale est in orbale: indem deklaratur id illud judicium,
aliqui mens hoc est substantia spiritale, nam si mens est substantia
a spiritale, certe in hoc proposito continetur, omnis substantia spi-

ritalis est immortalis, ad corpus immortalis est habenda.

Circa rationem eam ad huc est alia questio, cum videli-
et sit species mentis actus, an quidpiam compositum. De qua sic

Conclusio.

Ratio est species mentis actus, et quidpiam compositum.

Ob. Judicium est species mentis actus, prout supra, ubi de
ratio felici judicium species agebatur, et nobis demonstrati-
est, aliquid ratio est iudicium aliquod, ut modo probatum

est. ergo species est mentis actus.

Oppos. Ratio enim continere multa iudicia, et pro
inde et species mentis actus.

R. A. p. p. p. p. quomodo ratio duas saltem et singula
iudicia, ut dicitur et in inferat, et hinc et multis iudiciis com-
positus, uti nec iudicium et multis speciebus constat, licet eas
coningat, aut dividat.

q. d. h. b. s. Arguuntur multae continere species: ergo ratio
nulla et continet iudicia.

L. n. c. p. p. quomodo argumentatio continet multas pro-
posiciones, et hinc inde sequitur, rationem nulla completi iudi-
cia, quia ratio est species argumentative, cum ratio

fil autem mentis, cum iudicio et alijs fallit duobus colligen-
tis; id est, aliquid affirmantis et negantis et eo, quod alia
quædam affirmaverit, et negaverit; arguatur et fil oratio ali-
qua ex multis partibus, seu propositis composita.
quod est si verum fil, et tunc diffidendum, rationem communi
loquendi usum cum arguatur communi accipit: unde de lon-
gationibus brevibus rationibus: sed tunc firmissimas fidei funda-
tus, et pro autem mentis, cum iudicio et alijs fallit duobus
precedentibus inferentibus, certum simpliciter est arguatur, de qua
nunc agendum est.

Capitulum 2um Dum.

De argumentatione, et varijs illius speciebus.

Argumenti nomen ab argumento dicitur, hoc est, ut si forte
loquuntur, à medio, quo propositio seu questio, quæ dubia
erat, comprobatur. cum enim propositio termini, et ita inter se
cohererent, ut eorum connectio ligida et finalis omnibus appareret,
hinc opus est argumento, seu medio quodam termini, quo ista
connectio manifesta fiat; hinc propositio quæ questio

Dicebatur, conclusio aut conclusio incipit appellari
 definitio arguens oras, qua unum iudicium ex prioribus
iudiciis illatum distinctis prioribus exprimitur, quae in argu-
tionibus exprimitur, sicut antecedens, effectus et essentia.
 Antecedens est id, ex quo aliquid inferitur, ad duo saltem
 iudicia includit, sive ea expressa sint duobus prioribus,
 sive alterum eorum sit tacitum.
 Effectus est id, quod ex alio exprimitur, sive est propositio aliqua
 collecta et deducta ex duobus saltem aliis antecedenti-
 bus prioribus, quarum una aliquando exprimitur.
 Essentia dicitur definitio soluta, conclusio effectus cum ante-
cedente; quae quoad arguens bona est, in si effectus sit falsus.
et si praedictatur falsus istud antecedens, mala est
conclusio, tunc inferitur hoc falsus effectus, quod mala sit
esse beata: quia quicquid cogitatur sit esse beatum, nisi fin-
is sit esse verum effectus, et mala essentia: ut si dicitur, licet
autem est solutus, quod differat a sphaera. Non videtur dif-
ferat autem a sphaera, quod solutus sit, sed quod sit
platus, sphaera: soluta.
 verum in si effectus et essentia, hoc modo distingui solent

Ad exemplum pedestrali Parobala, et Apologus.

Parobala hoc loco est similitudo et colatio ex re ficta ad fraudandum id, quod intendimus, comparata: cuiusmodi fit, quomodo Nathan Propheta Davidi proposuit, et Reg: C: 12. qd in adhibuit Christus Dominus de parte familiaris, qui operarius conduxit, ut eos in vinea sua mitteret Math: 20: de salore boni seminis Math: 13: et.

Apologus est fabula, qua et homines cum bellis, et bellis inter se colloquendo ad sui institutionem finguntur; cuiusmodi distulitur fabulae.

Soritas, seu gradatio, est argutio, quae ex pluribus propositis fit colesit, ut abbatem pro ceteris fit solum arguit, donec una propositio solum cum ultimo abbate comparatur: ut si velim probare avaros esse miseros, ita per gradationem id efficere poterit.

Avari multa desiderant:

qui multa desiderant multis egent:

qui multis egent sunt miseri:

ergo avari sunt miseri.

Dilemma est argutio composita in comodu unde quaevis inferens, in qua post divisionem totius in suas partes, id concludi:

tur de toto, quod de quavis parte conclusa fuerat: ut si vellem
Serbare aq̄ hōis in hac vita miseros eē, ad illud effundam uter
sequenti Dilemāte.

quis quis hanc vita vivit ille = cupiditatib; servit = obsi
sit.

Si servit miser est: nam eos et plure maguam poterit.

Si obsistit, miser quoq; est: nam sibi p̄ctus refragare
kretur.

Itē quis quis hanc mortali vita vivit, miser est.

Concluserā eum, qui cupiditatib; servit, eē miserum;

~~et~~ eum item, qui illis obsistit, miserū eē; quod duob; p̄oi
aē erant veluti divisionis partes: et inde concludo gene=
ratim oēm hōem eē miserū.

Illigūis definitur, quod fit orās quaedam in qua dua

bus p̄oiōib; positis, quarū una maior, altera minor vo=
catur, quaedam p̄oiō scilicet conclusio sequitur n̄ariis,

et es, quod verē sint dua priores, quae p̄missae vocan=
tur, quia conclusioni in illis p̄missis. ut in dō.

oē quod cogitab; existit.

aliqui ego cogito.

gō existo.

hic duae quaestiones proprie solent in scholis: una est, in
quo posita sit syllogismica: an in 3to p^{ro}positis an in con-
clusione illius; 2da, utrum simul admissis p^{re}missis
teneatur quis assentiri conclusioni, quibus breviter ita
differendum.

Ad 1^{am}: cum syllogismus, ut et ipsius modo data definitio
patet, sit oratio ex duobus p^{re}missis et conclusione consti-
tuens, et illi orationi illius nam in 3to huius p^{ro}positis et
constituta. Quocirca quidem, ut superiori capite osten-
dimus in sola conclusione seu illatione unius et alio collo-
cata est: quia Quocirca speciosa est argumentatio et in so-
lo mentis actu consistit, argumentatio est oratio et p^{ro}positio-
nibus composita.

Ad 2^{am}: ea et definitio ista videtur: nam si conclu-
sio negatio sequitur et p^{re}missis admitti et p^{ro}positis p^{re}-
missis, qui tunc dicitur assentiri conclusioni, alii conclusioni
et p^{re}missis negatio sequitur: gō non potest quis assentiri
p^{re}missis, quia in conclusione acquiescere teneatur.

Enthymema est syllogismus truncatus, cuius aliqua priorum
 partium, et in mente retinetur; prout quidem enthymematis nomen
 sonat. unde Enthymema in ore, ut aiunt, est syllogismus in
 mente: eg cogito: ego existo.

Epithema denique est syllogismus, cuius alterutrius, utriusque
 quod praemissam suam per probationem adiungitur hoc modo.

ut quod cogitatur existit: fieri non potest, ut quod existit,
 cogitetur.

aliqui ego cogito: Nam pro, fudio, dubito, volo et.
 ego existo.

Ceterum arguuntur species praeter syllogismum novae non
 debent. Etiam, quae ad inductionem et exemplum spectant,
 ab uno verbo indicantur. Sicut quoque est dilectio a con-
 quiescentia exempli rationem et requisitam. Enthymema denique
 et Epithema rursus ipsa sunt syllogismi. quare de syllogismo so-
 lo dicendum nobis in cunctis. cumque dupliciter praesertim
 generis distinguatur syllogismus, scilicet speculativus, et conius rati-
vus. de utroque seorsum tractabimus.

Capitulum 31um.

De syllogismo simplici.

Syllogismus dicitur, cuius medium in utroque quodlibet,
sive conclusio, terminus sive conueniatur, quae definitio
ut clarior erudat, maiorem et formam ipsius syllogismi expli-
care necesse est.

Materia syllogismi est id, ex quo componitur syllogismus: et species
est, quae remota sive termini et proxima sive propositio.

Termini sunt numero tres. scilicet maior, minor, et medius,
sive maior, extremum, sive minor, extremum et medium.

Materia extremum est attributum conclusionis directae: quod
ideo dicitur maior, quia ut plurimum uniuersalius est minori
extremo.

Conclusio dicitur est ea, in qua ratiō ordo terminum seruatur,
ita ut uere id attributum sit, quod debet esse attributum, et uere solum
quod debet esse solum habet praemissarum ratiō.

Minor extremum est solum conclusio: ibidem dicitur.

Medium seu tertium est terminus, qui seruatur ad pro-
bandam ueritatem uel de signantia maioris et minoris et

Extremū. Idcirco vocatur media, quia plerūq̄ inter maius et mi-
nus extremū interiacet ac utriusq̄ est vinculum.

Proior, s̄ signi s̄ maior et minor, quae p̄missa vocantur,
et conclusio.

Maior proior quae conueniunt proior s̄p̄liciter et thes̄is d̄r,
est ea, quae constat ex maiore extremo et medio: minor, quae
in assumptis et hypothesis vocatur, ex minore extremo et me-
dio: Conclusio deniq̄, quae à S: Augustino sum̄a d̄r, ex
maiore et minore extremo componitur: nam mediū nunquā
in quodibus conclusionē s̄p̄liciter iste s̄ signi s̄p̄liciter.

et cogitans est spiritalis.

om̄is mens est cogitans.

q̄o om̄is mens est spiritalis.

Mens est minor extremū, quia est s̄p̄liciter conclusio: spiri-
talis est maior extremū, quia est eis de conclusio alibi
deniq̄ cogitans est s̄p̄liciter mediū, qui s̄p̄liciter cum utroq̄ ex-
tremo coniungitur s̄p̄liciter cum maiori extremo, in maiore proior
et cum minori extremo in minore.

forma s̄ signi est dispositio maius s̄ signi, quae ibi de 2 p̄liciter

est, repe vrad vrad, et dicitur figura, vrad proferit d,
et modo dicitur.

figura syllogismi est apta mediū cum extremis ad concluden-
dū dīpōō, quod quidem dīpōō exigat.

Imō ut dicitur in syllogismo, in syllogismo: quia syllogismus est pro
batio sive affirmatio sive negatio, ut de alio, et per maiorem
extremum, de minore extremo per mediū.

Quia quippe ars syllogistica, scilicet quod ad syllogismos
affirmantes hoc principio nititur, quod est eadem un-
ditas est eadem inter se: adeo, ut si maior et minor extre-
mi sunt quidem ac mediū ea pariter sunt, quidem
inter se.

Ad id, ut dicitur in summo generalis in conclusione, quā
in premissis: nam a parte est legitima conclusio.

3tio. ut mediū nunquam in quod dicitur conclusio: ut a
mediū illū sumitur, ad probanda conclusionē et sequens
alia maioris et minoris extremi et quibus Celsus constat, ac
proinde per illa mediū requiritur.

4to. ut mediū scilicet simul est liber seu distributivum

Sanctus: hoc est 2da Nam sua estentione, et qualiter
 oibus suis inferioribus simul in plurali numero, et sin-
 gulis personis ac distributive spectatis in singulis numeris
 convenit. sicut in his partibus sunt verba coniungere et pro-
 duo est hanc, ita oibus fore idem hominem, sed alius et
 alius: ut vitiosus et hic ille.

Quidem hoc est Sanctus:

quidam hoc est fur:

quod quidam fur est Sanctus.

Siquidem modis hominum in maiore et minore partibus su-
 mitur, nec proinde pro uno eodemque hoc, sed pro diversis
 accipitur.

Est autem 2pla figura. et in modis hominum subiectus
 in maiore, et predicatus in minore et est una figura.

et predicatus in maiore et minore et est 2da figura:

et subiectus in utraque, et est 3ta figura, et denique predica-
 tus in maiore, et subiectus in minore, et est 4ta figura;
 in ista hunc versum

Sub pred: hunc pred pred: hunc sub sub: denique pred sub.

mas profici
 ad coroll
 a plig
 ho ipi
 ad pl
 se fl
 el m
 sub
 mach
 mach
 fion
 rone
 fion
 Dis

Observandum porro ista figura, quae vulgo gallica
nuncupatur, quod à gallico præfatum pro-
hibetur, et miræ realiter: unde à vulgaribus à figuram
numero ei vitis, sed pro ut alij videtur, o falsis opte.
Obiciunt quidem, ista miræ differre à prima, prop-
terea quod est in versione pro-
respondens, id est cum eadem et ista figura et quædam,
quæ ab ima eodem modo derivatur, tunc ad imā per hanc
possibile aut conversione pro-
figuræ à una distingui solent
quando a addunt mediū o potè predicari de maiore
extremo in maiore parte et sic in maiore
re: quia quod predicatur generalis est, et quod subicitur
est angustius, unde fieret, ut mediū generalis foret maiore
extremo et angustius minor, quod absurdū est: responde-
mus, atque sic o est sic subicitur, sed quando o est sic
ca, ut in dō, hoc est, in compositis ex mente et corpore. dicitur

quando sicut prioris ratione sui utrius est, quia predicta ratione
 restringitur partibus quidam aliquid est, alio modo
 quia predicta ratio de ratione est, in eadem figurata
 sicut in ratione extrema in alia, quoniam ratio sui talis
 sicut in ratione extrema, et angustis ratione. et in eadem
 et in figura sicut in dicitur ad in. si nihil ergo
 obest, quomodo haec figura ab aliis distincta flu-
 tuatur, quae in mixta rationali sit.

Modus est apud praemissorum ad quantitate et qualitatem ad in-
 cludendum diffusio, quae requiritur.

in ut praemissorum alterutra in omni figura sit, aut certe
 singularis: nam ex utrisque partibus nihil concluditur, quia
 ad in in medio termino pro diverso sumatur, quemadmodum in figura
 figura fundamentalis ad notandum.
 Ad id, ut alterutra ex praemissis sit affirmativa: quia ex duabus
 negativibus nihil concluditur: in praemissis quinque negativibus
 extrema separantur a medio: quod a duo a se invicem sunt,
 sicut, ea inter se conjuncta esse, sicut: quemadmodum ex

eo, quod duo $\circ$ sint 3tio equalia, concludi $\circ$ pl, ea eⁱ inter se
equalia, inequalia, unde fit, ut ex duabus negantibus, seu
affirmans, seu negans, deduci possit conclusio.

3tio. ut conclusio sequatur debet esse pars eorum: id est ut conclu-
sio sit negans, si alterutra ex praemissis fuerit negans; item, ut
sit pars, si alterutra ex praemissis fuerit pars, non extrema
seu generalis, seu apertius coniungi debet in conclusione, quam fue-
rint in praemissis, cum medio coniecta.

4to. ut ex duabus praemissis affirmantibus, conclusio nunquam
sequatur negans: quae Regula per se rotissima est.
igitur et sit fundamentalis syllogismi, feliciter Regula ha-
simus dicitur extrema: duo media: praemissae, duo:
conclusionem idem duo: seu $\circ$ sequentibus, ut si quis compre-
hendatur

formis, esto $\circ$ plerumque: maior, mediumque minorque:
latius hunc, quam praemissae conclusio $\circ$ vult.
Nequaquam medium capiat conclusio potest.
aut semel aut iterum medium generaliter esto.
nil sepe geminis ex particularibus, inquam.
utroque si praemissa neget, nihil inde sequetur.

110

ambd affirmantibz nequeunt generare negantem.

Est poro similibz conclusio deteriori.

Modi yhuor figurati directi et indirecti sicut illi vocantur. qui
toti dem vocabulibz arti finitissis expressi yhuor hisce versibus
continentur.

Barbara, Celarent, Darii, ferio. Samalipson

lamenteo, Dimatis, fefaptso, frefionotum.

Cesare, Comestres, festino, Barocko. Darapti,

felayton, Disamis, Dakifi, Potardo, ferison.

yhuor ini modi ad unā figurā pertinent. Sequē sequentibz ad

yhuor; yhuor directi ad 2dam; 6 deniqz prostermi ad 3tia.

Nota, quod yhuor figurati in istis versibus 2dum locū dedimus;

tunc quia imd figurati directi oppositi; tunc quia congruunt erat

ut illis modi, quos logicū passim indirecti imd figurati modi

vocant, statim iam dū intermodos syllogisti eos strarentor =

dicem, ne ulla palerentur in melior, sed aliquam illū in lit

teris multā oem, qua potest per dylō in seholō tradi solitos

admodos perfectos redire.

hinc, modi artificiosi vocis yhuorā pndipmē usū habet,

imō unū quodqz vocabulū 3bz constat syllabis quā nū

ina designat maiorem, 2da minorem, 3tia conclusione.

Si plures sint, quam tres syllabae, et ad d' illa sit metri ca: ut in

Barnabijon, et fratrisomoti.

Do. vocalis et e f o, quae in istis syllabis occurrunt, quae
antibalem et gl'itate p'prium denotant; sicut et utlem of-
firmantem, e ualem regentem, f partem affirmantem, o
partem regentem. prout alibi iam indicavimus.

Ex combinationum doctrina, quibus h'ic, gl' sit et e f
o, si eorum 3 simul sumantur o pluribus, quom b'z

sequenti' b'z modis p'vial' disponi.

ib.		ib.		ib.		ib.	
a d d	- e d d	- f d d	- o d d	a d e	- e d e	- f d e	- o d e
g d d e	- e d e	g d e	- o d e	a d f	- e d f	- f d f	- o d f
g d d o	- e d o	g d o	- o d o	a d o	- e d o	g e d	o d o
- d e d	** e e d	- g e d	** o e d	- d e e	** e e e	- g e e	** o e e
- d e e	** e e e	- g e e	** o e e	- d e f	** e e f	- g e f	** o e f
- d e f	** e e f	- g e f	** o e f	* d e o	** e e o	† g e o	** o e o
- d e o	** e e o	** g e o	** o e o	- d f d	- e f d	** g f d	** o f d
g d f e	- e f e	** g f e	** o f e	g d f e	- e f e	** g f e	** o f e
g d f f	- e f f	** g f f	** o f f	g d f o	- e f o	** g f o	** o f o
g d f o	- e f o	** g f o	** o f o	- d o d	** e o d	** g o d	** o o d
- d o d	** e o d	** g o d	** o o d	- d o e	** e o e	** g o e	** o o e
- d o e	** e o e	** g o e	** o o e	- d o f	** e o f	** g o f	** o o f
- d o f	** e o f	** g o f	** o o f	d o o	** e o o	** g o o	** o o o
d o o	** e o o	** g o o	** o o o				

111

Jam de istis sumis per dglz generalz, que docent, nihil con-
cludi ex duobz negantibus, aut ex duobz partibus excluduntur

28° oblati hoc modo **

Deinde per dglam, que docet conclusionem sequi debiliore parte
excluduntur i^o signata hac nota — .

Item per dglam, que docet, ex duobz affirmantibus conclusio
negante deduci o^o p^oe, & excluduntur hoc signo affati &
Brekrea, per dglam, que d^o, o^o p^oe generalis sumi terminis
conclusionem quam in premissis, modus J E O ita signatus

† et praegendus est: quia maior est in conclusioe O
sumuntur uterque: in minore & partibus d^om, ut alibi, ubi
de p^orum conversione egimus, a vobis ostensum est.

Denique quia concludi est O post de E, quia in concludi-
datur E, modus de E O oblati hoc signo * est remo-
vendus, quia contrahitur in de E E.

Atque ita E ex Bz modis, quibus disponi possunt yhor h^om
de E J O: hunc h^om sumuntur, ~~de~~ de novo veri de
ad S^o et proinde residui s^o h^om in quibus yhor s^o affis-
mantis, id est, conclusionem habent affirmantem et B negan-
tes, in yhor negans est conclusio.

Sed et per diversa modi dictionem singulis figuris propriam
ig concludere possunt.

Tam et modi affirmantis hinc in et figuris occurrunt.

A A A. Barbara.

A I I. Darii. Datifi.

A A I. Darapti. Bamalpton.

I A I. Dipsamisi. Dimabisi.

Ceteroquod duodecim in istis de y hinc figuris variantur.

E E A E. Clarent. Esore.

A E E. Amestris. Amestris.

E A O. Elapton. Fesapton.

A O O. Baroco.

O A O. Boardo.

E I O. Ferio. Festiro. Ferison. Fesison.

Caput 2um.

De singulis syllogismorum simplicium figuris.

Jam ex his eandem et sic per se in syllogismorum simplicium
singule figure, et subiicienda singulorum modorum exempla.

De una figura.

Una figura, ut iam diximus, est, in qua medium in maiore subiicitur, et in minore predicatur.

Huius figurae duas sunt Regulae: una est ut minor propositio sit affirmans, si non est negans, conclusio quoque negans esse debet, cum per Regulam istam modorum supra positam sequi debeat partem descriptionem; et maior debet esse affirmans, quoniam ex duabus negantibus nihil concluditur, per Regulam de contradictione. quare conclusio, utroque negantis, ab illis sumitur utitur, cum in parte foret in maiore, quae est affirmans, quod est contra admodum Regulae figurarum.

2da Regula est, ut maior sit univocalis: quia si foret partibus univocalis, quod est illis subiectum, foret in parte: cum pro sit ab illis minoris, quae debet esse affirmans, in ea parte foret, ad quod partibus sumitur contra 2ta Regula figurarum.

has duas Regulas sequi versiculos exhibet.

Si minor affirmans, maior vero generalis.

Exinde colligitur, quod illi est modus in figurae: nam in maiore sit univocalis, et est affirmans, ut in Ab Ab, Barbara, et Ab Jj: ubi Darii: et negans ut in Ca Ca, Celarent, et Ca Jj offeris, item cum minor sit affirmans, et est univocalis, ut in Barbara et Celarent; et partibus, ut in Darii et

ferio.

Barth... aē aal est mortale.

Ba... ois les est aal.

Da... gō ois les est mortale,

Ca... nullū creatū est infirmitū:

La... ois Angelū est creatus:

real... gō nullus Angelū est infirmitus.

Da... ois indigenus est miser:

Di... scđ quidam dios est indigenus:

f... gō quidam dios est miser.

fe... nullū turpe est expectandū:

Di... aliquod lucrū est turpe:

o... gō aliquod lucrū est expectandū.

hec figura nititur duplici principio: scđ dicā de oi, et dicā de nullo.

in unum est istū principis ad modū affirmantis pertinet, et hoc modo effectus huius: quid quid dicitur de aliquo scđ de
nam suā est lūfioe spectato, dicitur de oīe, quod scđ illo scđ
continetur: et breviter, quid quid dicitur de superiori dicitur de inferiori.
Similiter, extreme dicitur de medio, dicitur quoque dicitur de medio
re extreme, quod scđ medio continetur: si aal dicitur de hoc,

De m de christo tele, qui sibi hoi continetur.

2dum syubal modos negans, ipe, quod regnat superioris, regnat inferiori: v.g. Si regnat aali: o p'oe progridi, regnat et hoi, qui sibi aali continetur.

De 2da figura.

2da figura, ut superius dictum est, in qua modis formis bis praedicatur.

Dicitur sibi pariter illius sylle.

Prima est, ut una ex praemissis sit negans; qui a cum modis in utraque sit affirmans, si ambe forent affirmantes, bis pariter sumeretur, contra ipsam sylam figuram.

2da, ut maior sit veris, nam si pariter forent, maior extremum, quod est illis solum, pariter vtm in ea acciperetur, cum huius verborum sumatur in conclusioe negante, cuius est affirmans; quod absurdum foret, et contra 2da sylam figuram. itaque ex praemissis in hac figura

una negans esto, nec maior sit specialis.

hinc colligere licet, qd vtm e modis 2da figurae. nam cum alterutra praemissaru dicitur e negans, et maior veris:

Si maior sit affirmans, minor ead negans, eays v veris, et in de e e camestres, v parthi, ut in de oo. barros;

Si maior fuerit negans, minor ead affirmans, siue sit veris

ubi est C. Caesare; sive patris, ubi est C. festivo. atq;
ita in ista Thi 2. hinc modus 2da figurae.

Caes... nulla virtus est prudens.

At... omnia temeritas est prudens.

De... ergo nulla temeritas est virtus.

Cam... ad bonum est murus Dei:

es... nullum libidinum est murus Dei:

Aras... ergo nullum libidinum est bonum.

feo... nullum peccatum est licitum:

hi... sed aliqua oblectatio est licita:

to... ergo aliqua oblectatio est peccatum.

Bar... omnia virtus est prudens:

o... sed aliquis felix est prudens:

Co... ergo aliquis felix est virtus.

unico fere principio fulcitur haec figura, scilicet, Duo.
Et quod idem, cum uni aliquid conuenit, quod alteri deper-

grat.

De ista figura.

Ista figura ea est, in qua modis tribus bis subiacet.

Duo scilicet illius syllogismi.

Ima est, ut minor sit affirmans, et fere ac in ista figura
propter eandem rationem.

2da, ut conclusio sit partib;: quia cum minor sit affirmans,
 minor extremis, quod est illius, ablatu, sumitur in ipsa par-
 ter, adeoq; ubi conclusio, cuius est solum, in partibus su-
 matur, debet conclusio esse partib;. unde ex f. ad
 Si minor affirmans, conclusio partib;.

illius G sit modi. Nam ex io modis ad concludendum aptis
 et e et o, per unam e glan excluduntur: et
 et, et e et e ^{par} 2da. qd super sit G partib;. et
 et f, et o, f et f, et f, o et e, et f o
 Daraphi, f et o et.

Dox ... ut mysterium est obscurum:

q ... ut misterium est certum:

h ... qd aliquid certum est obscurum.

fel ... ut nullum violentum est durable:

ap ... ut violentum est propter naturam:

hon ... qd aliquid propter naturam est durable.

Dij ... aliquis dives est in probis:

et ... sed omnes dives est honoratus:

mis ... qd aliquis honoratus est in probis.

Dal ... omnes Dei servus est rex:

is ... sed aliquis Dei servus est pauper:

f... q̄o aliquis papa est def.
hoc... quiddam ira o est peccatu
de... ois ira est affatus ai:
do... q̄o aliquis affatus ai o est peccatu.
fer... etultu honestu est negligendu:
is... aliquod honestu est ordiu:
on... q̄o aliquid ordiu o est negligendu.
Duo s̄t principia, q̄bus est id figura modi ritulatus.
quā. per se vel ad modos affirmantes s̄lit, si duo est
illa adem s̄blo conveniant, inter se quoq; aliquando
conveniunt. v̄g si v̄e mijsloriu est obscuru et certu, ali
quod certu aliquando est obscuru.
Idē principiu, ad modos negantes referatur: v̄g si ex duo
bus att̄lis unū ali cui s̄blo conveniat, cui o conveniat al
teru ista att̄la aliquando inter se o conveniunt, v̄g
si nullo videtur conveniat e durabile, et o videtur
conveniat e p̄ter rāon, fieri p̄t, ut aliquid, quod est
p̄ter rāon o sit durabile.

De 2ta figura.

2^a figura illa est, in qua maior terminus prædicatur in
 maiore, et subicitur in minore. ad id aliora est, ubi sit
 opus præteritum sit illius & dicitur præscribere. ex hoc ille
 ubi nihil eorum loci non dicitur videtur, quibus opus præteritum
 aucti modi demonstratur.

3^a illius sit dicitur.

1^ama, si maior sit affirmans, minor est verus. Nam medium

in hac figura sumitur præteritum in maiore affirmante, cum sit
 illius attributum. ergo per 2^{am} dicitur figuram sumitur debet esse
 verum in minore etiam videtur verum, cum sit illius subiectum.

2^ada, cum minor sit affirmans, conclusio debet esse præteritum. Nam

minor extremum, quod est attributum minoris sumitur in eo præteritum
 verum. ergo sumitur debet præteritum in conclusione, cuius est subiectum,
 et efficitur ea reddat præteritum.

3^atia, cum maior sit negans, maior debet esse generalis. quia

minor terminus sumitur videtur in conclusione negante, cuius est
 attributum, ergo utrum sumatur videtur in maiore, cuius est subiectum,

ea reddat verum, ubi 2^ada figura,

Maior ubi affirmans, generali sumitur minore.

Si minor affirmans, conclusio sit specialis.

Uniq; rego, mod; est, maior general; habetur.
quare et decē mod; utilib; et ff, et et oo, et clu=
Dunke per imā Eglam: et et et, et et et, per
rdan: o et o, per etiam: unde super sunt 5 modi et
ff, a et e. baralij, cament; et.
bam ... o; et regib; est spiritib;.
At ... o; spiritib; est fl; staa;
lij ... qō aliqua fl; laū est et regib;.
Cam ... o; superbia est peccatū;
ca ... et nullū peccatū est opus Dci:
hs ... qō nullum opus Dci est superbia.
Dim ... quidā ignor; est verax:
a ... sed o; verax est audiend;.
hs ... qō aliq; audieud; est ignor;.
fus ... nulla mō est cogitans:
ap ... sed o; cogitans est beati tudinis capax:
no ... qō quodā beati tudinis capax o; est mō.
fref ... null; ignor; est ap; bello:
f ... sed aliq; ap; bello est nobil;.
so ... qō aliq; nobil; o; est ignor;.

De modis in Directis.

In totū s̄ modū epidfigurā locū st̄ in solent in
st̄ s̄ modi in directi in figurā, id est, quorū in directe
 haec conclusio usq̄ h̄ vocabul̄s expr̄munt.

..... Barabylton,
Celastis, Dabilis, fabelmo, faise somotum.

Sed quem admodū in ima figra oriuntur modi in directi
 et conversione conclusiōis modorū directorū, ita in
 alijs figris id contingere potest.

Si st̄ st̄ isle in barbara.

Bar ... ae aial est vicens.

ba ... os hō est aal :

ra ... go os hō est vicens.

Sic, in quā, isle conclusiō st̄ in barabylton : per sola
 conversiōe conclusiōis locumodo,

go aliquod vicens est hō,

Conclusiōi propt̄ rase st̄ in caesare, in epid figura,

caes ... et nullum in finitū augeri potest.

ca ... os numerus augeri potest.

ca ... go nullus numerus est in finitū.

Conclusiōi potest in modū in directū caesare;

go aliquid in finem o ad rursus.
Idem autem in modis est et in figura, ut experiri in li-
bet facile est: ad id utraque o satis obtemperare videtur
huc in, qui neglectis aliarum figurarum modis in directis S
duntaxat, qui occurrit in i figura decem, corrigens gra-
quibus modis directis et figuris expurgant.

Capitulum 11.

De syllogismo coniuunctivo et illius speciebus.

Syllogismus diuisus in simplicem et coniuunctum seu coniuunctiuum.
Syllogismus vocatur autem in quo medium cum utroque quodammodo
seu conclusio hinc seorsum coniuungitur: quod est simile,
ad est ensu ad quod
ad spatium est ensu:
go ad spatium est quod.

Ad syllogismus simplicem accedit syllogismus complexus, cuius est
nisi complexa est conclusio, in huiusmodi a syllogismus pars
illa aliqua simplicis est predicti conclusio coniuungitur in
medio in una et praemissa: altera est pars cum eodem medio
in altera praemissa coniuungitur. etc.

pecunia est res inanimata
 sed plerique homines faciunt pecuniam
 ergo plerique homines faciunt res inanimata.
 ubi patet ablativus conclusivus, faciunt res inanimata,
 ita dividi in praemissis, ut una illis pars, scilicet, in
animata posita sit in maiore, altera, scilicet, faciunt
in minore reperitur.

Illius compositio est illa, cuius maior propositio est compositio
 va seu composita, et in logica conclusioe complexibus:
si quis est conditio nalis, et copulatio, et distinctio
us.

Illius compositio illa dicitur, cuius maior propositio conditio
 nalis est, id est, duas habet partes, per partem conditiona
 lem si connotat, et in se tota conclusio continetur.
 Si avarus multa cupit, multorum est indigens:

aliqui avarus nulla cupit:
 ergo multorum est indigens.
 In quo illius compositio tota conclusio continetur in maiore, quae
 et habet partes, antecedente scilicet, si avarus nulla cupit,
 et sequente, ergo multorum est indigens.

2plex a est huiusmodi syllogorum figura.
 in a quide, in antedictis maioriis prioris affirmatur in mi-
 re, ut eundem figuris affirmetur in conclusioe ad hunc
 degen, posito antedictis, positus est figuris, ut videri potest, 2o
 et posterioris. id quod in modo allato exemplo continetur.

Da, cum tollitur figuris, ut tollatur ars, ad hunc aliam
 degen, solummodo figuris tollitur ars: = falsum figuris
 2o et ars. v.g.

Si quis extra ecclesiam salvandus, sicut fallit nos ecclesia:
 sed ecclesia nos o fallit,
 2o nullus extra ecclesiam est salvandus.

Haec vero huiusmodi syllogorum in ista conexione partium mai-
 oris prioris confertur, et in legitima vixit et alio colitur
 re.

Duobus o modis vitiosae potest ista conclusio.

1o, cum ex figuris inferatur ars:

v.g. si diuites non hinc capiunt sicut felices:

aliqui diuites sicut felices:

2o si hinc capiunt.

2do, cum ex negatione antedictis inferatur negatio figuris, v.g.

Silitis est fur est in probis.

atque est fur

go est in probis.

Conclusio est rite deducta, quia si titius est fur

est et adhuc in probis: tunc maior propositio est exclusiva

in ait, titium hunc duntaxat fore in probis si fur ex-

hiberit.

Illius copulationis est ille, cuius maior propositio est copu-

lativa negans, illius propositio in ratiocinatione assumitur, ut altera

in conclusio tollatur vg

est pro posse servire Deo et Mammonae:

sed asatur servire Mammonae

ergo est pro posse servire Deo.

Illius distinctionis est, cuius maior propositio est disiunctiva

vg.

falleris aut fallor: est fallor: falleris ergo.

Illius est vitiosus est, quando distinctio est accusata,

et membra propositio distinctiva in aliquid quod partem

habet vg

est obediendum Regibus contra contra legem Dei ergo in eos
rebellandum.

aliqui est in eos rebellandum.

quod est contra legem Dei est obtemperandum.

aut aliter affundendo.

aliqui est in eis contra legem Dei obtemperandum.

quod contra eos est rebellandum.

vitiosus, in qua, est iste syllogismus, quia nec rebellandum
est in regem, nec in contra Dei legem obtemperandum; sed oia
patienter ferenda potius, quam in Deum, et in Regem pe-
ccare.

istius, et sunt ac syllogismus, syllogismus celeberrimus, et dicitur di-
stribui solent in demonstrativos, topicos, et sophisticos:
quarum hanc divisionem dogmatem potius generaliter, quam
syllogismus speciatim respiciat.

Syllogismus demonstrativus est ille, qui constat ex premis-
sis reariis veris, hoc est, et per se evidendis, et per alios
priorum iam probatis, ex quibus reario vera deducitur
conclusio.

Syllogismus topicus sive dialecticus, est syllogismus constans ex
probabilibus, prioribus, et ratione temporaria. Topicus dicitur

id est, localis; quod ex locis dialutis desumatur; de quibus
agemus Capite 7:

Illius Sophisticus, est Illius constans ex falsis propositis
sed apparet veris, et error reparatur: quod si demonstra-
tōem mentitur paralogismus nominari solet: quāquā
si falsa ratiōes quod longis sit, sive Illius, sive so-
ritus est. Si demonstratōis sive quāpiā deludat,
paralogismus appellatur.

Caput octum.

De reductione Illius in perfectiorē ad per-
fectos.

Sylle, quae vulgo traduntur in scholis, de reductione Illius
in perfectiorē ad perfectos, solum simplicibus Illius
applicari solent, et aliis: unde et prius efficiendū,
ut complexi et compositi Illius in Sylle transferen-
tur, et alia ratiōe ac methodo eos expendere necesse est.
ex 2 a Illius simplicium sicut in a sola, si stricte lo-
quamur, ratiōem hōmōm servat ordinē; Reliquae
nihil ab eo deservunt: ideoque si earū modi minus

per concludere aliquando videtur eas loci ad invicem
modos suorum dylorū ope deducunt. ut si dicitur
an bene u male concludant.

unde huius modi reducio dicitur per allegm̄ in perfecti
in perfectiore evidentiē caā transformāo: cuius typus
est generis, scilicet, directa, quā in offensiva vocant;
et indirecta, quā dicitur reducio ad incommōdū, sive ad
impossibile.

Reducio directa sive offensiva, est ea, quā allegm̄ in
perfecto ad perfectū deducitur per transpositionem
aut conversionem alicuius u aliquarum ex ipsis prociōibz,
quā in se advertendū imo, modos, qui incipiunt à littera
B: ut banalixton, deduci debet ad barbara, qui
incipiunt à littera C ut cesare, ad celarenti, qui à
littera D: ut daraphi, ad dāri: deniqz qui ab
f: ut festivo, ad ferio, reduci oportet.

Dōc observandū per quos litteras, f, p, M, C, quo-
bus cuius occurrit in fine sillabarū, hinc ang artū
fieri si verbuli; nā f, scilicet proxiōem scilicet quā est est

verkadā; p, per accidens; M: cā mltā a seu trans
jorēdam, deniq C dērsal modū, in quo est carē
redūctiōe dērsā, qđ illū ad impōssibīlē ēē redūcendū;
ut sūt Baroco et Bocardo, id qđ sicut dīstīco est pī
mitus.

S, vult spīritu verbi, P, per accidens.
M: vult transponi, C, per impōssibīlē dūcī.

proponatur igitur sllgms in Cesare.

Ces... nullus est ens in se est spiritus.
A... om̄s Angelus est spiritus.
re... qđ nullus Angelus est ens in se.

is modus igitur capi a C, quare ad celarens est
reducendus.

Ido in fine in e syllaba Ces occurrat littera f
quod ostendit maiore ēē spīritu conuertendū, ut
sllgms qui est in Cesare fiat in celarens hoc modo.

Ce nullus spiritus est ens in se.
a... om̄s Angelus est spiritus.
re... qđ nullus Angelus est ens in se.

Similiter in sllgms in festivo, ut

Co ad in f...
f...
māo. cap...
cofivo vocat...
ad...
qua sllgms...
auf...
qđ...
in...
barbara...
celarens...
deniq...
...
...
...
...

fe... ut illi peccati est li. i. i. i.
li... aliqua oblectatio est li. i. i. i.
no... qd aliqua oblectatio est peccati.
Sed Cabito ad fe is, conversã speli i. i. i. rraione p. p. i. o. i. e.
quonia occurit S in fine in d. fl ed. vocabuli. fe h. i.

20.
fe... ut illi li. i. i. i. est peccati.
ni... qd aliqua oblectatio est li. i. i. i.
o... qd aliqua oblectatio est peccati.
Sed et hinc fl g. m. in Daraphi: is notandum est ad Dar
ni, convertendo per ca u. d. e. n. i. m. i. v. n. e. i. l. l. i. n. s. p. p. i. o. e. m.
quod littera P occurrit in fine d. d. fl ed. vocabuli
Daraphi.

Dar... is Angelus est spiritus.
ap... is Angelus est creatura.
li... qd aliqua creatura est spiritus.
Da... is Angelus est spiritus.
li... aliqua creatura est Angelus.
q... qd aliqua creatura est spiritus.
Denique fl g. m. in banalig, reductus ad banalig: qd rraior
illi p. p. i. o. e. i. d. h. a. n. s. p. o. n. e. n. d. a. p. p. t. e. r. c. o. n. s. o. r. a. m. q. u. e. o. c. c. u. r. i. t.

in imā ſylbæ bar et conclusio per accidens eſt convertenda p̄ſer.

litterā p̄ quā occurr̄t in fine ſylbæ lij.

bar... ois virtus eſt bona q̄libet:

a ... ois bona q̄libet eſt optanda

lij ... q̄o aliquid optandum eſt virtus.

bar ... ois bona q̄libet eſt optanda:

ba ... ois virtus eſt bona q̄libet:

pa ... q̄o ois virtus eſt optanda.

ſimilitudine reduci p̄unt ceteri rati in perfecti ad perfectos

exemplis h̄m̄ duobus, ſcilicet, baroco et boarido, qui ad incom-

modū dupla ſylbæ ſeu impoſſibile reducuntur.

inco et boarido dicuntur reduci q̄ p̄t̄ ad inam figuram, ſi

et maior illis convertitur per accidens, vel h̄m̄ convertitur p̄t̄; utroq̄

illis premiſſa eſt partibz, contra ſylbæ ſtā generale ſyllogi-

um, ſi ea transpoſueris, hunc maior q̄t̄ partibz contra

ad am ſylbæ in ſigūre.

ado boarido quoq̄ dicuntur reduci q̄ p̄t̄ ad inā ſigūre. nā et

iſtis minor convertitur per accidens, vel ſolummodo convertitur p̄t̄; et

hunc duo illis premiſſa accidit partibz contra ſtā ſylbæ gen-

erale; et ſi transpoſueris minor q̄t̄ regas contra inā

ſylbæ in ſigūre.

superest q̄, utambo istimodi ad impossibile reducatur, id est,
 ut ad veritas & legitima eē falsitas eorū conclusionem ad
 missis premissis & concedat, aliquid simul eē et o. eē, con-
 tra principiū illud oibz notū impossibile est idem simul
eē et o. eē.

ut a ea reductio q̄gatur accipienda est pro contradictio
conclufio, quā adversarij admissis premissis negavit. hanc
contradictio pro eē conadse tenebit adversarij alio;
 qui duo contradictoria simul falsa eē falsari coegerit,
 quod absurdū est.

Deinde la pro contradictio fieri debet mi ror servata eē
maior in baroco; sed debet fieri maior, servata eē mi ror,
in bolando; ut conquidatur ill q̄m in barbara imp̄ta hōz
veris.

servat mi ror, mutat q̄ baroco mi ror,
maior mutat, ut in bolando mi ror.

Ad exemplj illustrandū est.

bar: ... o; virtz est prudens;

et ... aliquis de o est prudens;

o ... q̄o aliquis de o est virtz.

Siquis admissis promissis, conclusioe negel, sumenda est
 huius conclusioe contradictoria, npe, ojs Relz est virtus, que
 fiet minor syllogmi in barbara, selecta eadē maiore superioris
 syllogmi in baroco: sic,

bar... ojs virtus est pudes:

ba... ojs Relz est virtus:

ra... qđ ojs Relz est pudes.

San postrema conclusioe negare: p̄t ad veritas promissis
 admissis: et h̄ in prior syllogmo concesserat, aliquem Relz
est ee pudente: quare = duo contradictoria lenitrad=
 mittare contra principiu illud impossibile est: = negat
 conclusioe acquiescere.

Sil iam syllogmi in baroco.

bar... quada ira est peccatu.

ar... ojs ira est affectus ai:

do... qđ aliquis affectus ai est peccatu.

Siquis admissis promissis negel conclusioe, sumenda est
 contradictoria huius conclusioe, npe, ojs affectus ai est pec-
catu: eaq̄ fieri debet maior selecta eadē minore; h̄ qđ
 deducitur conclusio in modo barbara, quod contradict

minori concessit hoc modo.
bar... os affatus ai ad peccatum.
ba... os ira est affatus ai:
ra... go os ira est peccatum.
Non solum porro modi barros et locando, sed reliqui in os
nde, stid, et yla sicut modi adima sicut per impossibile
reduci possunt. verum ubi directa offertur reducendi ratio ad in
directa est confugiendum, proferitur in similitudine ambage
involvat, utque ad usum reduci possit, quare nulla est ratio
ratio, ut de huiusmodi in directa reductione pluribus verbis age
mus, imò utraque hæc directa, quæ indirecta reductio in
praxi operosissima est, solisque simplicibus syllogismis, et com
plexis aut compositis convenit, ut distinximus.
itaque ut simplicis et dulcis de quolibet syllogismo, tam sim
plicis quam compositi imò de quolibet rationis specie iudicium
ferre est quid valeat asserere primis; imò ab his statu
ere principium aliquid utile, cuius que sine ulla speciali
ad sicut, modo, atque reductione syllogismorum attentio,

facile diuidi: cum valens de quolibet syllogismo, bene an
male concludat.

En ergo illud:

omnis conclusio cuiuscuq; syllogismi debet de sua propria con-
prehensione et extensione contineri in una premissa,
id est per alteram indicari et probari.

ad hoc per rei peritiam omnes, quos hactenus latè deduximus, syllogismo
cum syllogismo referri profecto videbuntur; ut pote quatenus utilitas
in eo duratur, at est posita, ut ipse ostendantur, conclusio
syllogismi cuiuscuq; in una premissa contineri id est per
alteram indicari et probari; ad eosq; illi tunc introfuerit, et
cum talis in eo præstatur; ut contradicatur, tunc hinc
in eo efficiuntur.

nam si feris easdem expendere velimus, depre hinc
magis fieri illos ad unam omnes ad hos duos ipsas hanc ad
fundamenta sua reduci: scilicet, ut nullus terminus generalis
sumatur in conclusio, quæ sumptis fuerit in premissis.

iste, ut modò modis terminus fallit fieri et videtur fieri distributio
rei sumatur. ad hinc quid constat ambo hos syllogismos in eos

generali principio, unâ fundatæ: tunc quod imâ
aliud generale præcipi sibi statuat, conclusionem
contineri debet in præmissis; id falsum videret, si id
idem bonum in præmissis minore haberet extensione, quàm
in conclusione; ut minus utile & continet utrumque: aliquis homo,
v.g. & continet omni hominem.

similiter altera regula, quod dicitur medium formæ debet
saltem semel in præmissis, à vero generali principio
premissæ debet contineri conclusio, pendet sit v.g.
Sensu flammæ.

aliquis Sanctus est pauper:

omnis Sanctus est amicus Dei:

ergo aliquis amicus Dei est pauper.

patet hanc conclusionem aliquis amicus Dei est pauper
contineri in illa præmissa, aliquis Sanctus est pauper, id quod
indicari potest per alteram, quæ dicit, omnis Sanctus est ami-
cus Dei. hoc a fieri potest, nisi Sanctus, qui in præmissis flammæ
est medium bonum, in minore utrumque sumatur, atque
amicus Dei in præmissis præca continetur, ut & dicitur, quod omnis

Sanctus filius amici Dei, facile proinde intelligitur, quod illis
 ore conclusio hęc aliquis amicus Dei est pauper continetur
 ut in maiori proinde aliquis Sanctus est pauper, quamvis
 in ea ratiō hęc ipse Sanctus partiter sumatur; cū in eo
 videtur proinde ut, Sanctus est amicus Dei quod amicus
Dei comprehendatur; sed n. neutra præmissarū conclusio
 continetur.
 ad clariorē adhuc huius principii ut intelligentia, notan-
 dum, quod, cū aliquis propter cuius veritatem nondū est
 evidens probanda suscipitur, sola probandi ratiō in eo con-
 sistat, ut scilicet alia propter magis nota in veritate et pro-
 feratur, quæ illa, quæ probanda suscipitur continetur
 ad eorum stabilitatē et confirmatōem.
 In hoc n. ratiōnis seu argutiōnis ratiō potissimā confi-
 dit, ut scilicet manifestatō ignota per notam. Hęc a magis
 nota propter numeratam continetur, eoque, prout iam dictū
 proinde probanda continetur debet; si n. ea o. continetur hęc
 neque per ea probari potest, prout evidentia illius videtur;
 al. n., quia illa in eā proferens verbis continetur o. p. si

identica et ungu alioia est, non proinde proboe proban-
da clariorē & certiorē, quā cetera fuisse, reddere vale-
ret. hinc necesse est, ut ista alia proboe ad ungu alia,
quod ostendat proboe probanda dixerat in illa, quae conti-
nenda, comprehendit; haec quoque ista proboe applicata
sunt inductiva vocata, iul pole quae alia duabus opti-
tis, atque indicat, quae stantem sunt proboe probanda re-
vera in continenda includit.

In illis affirmantibus perinde est, quae praemissa
in continenda, quae applicata sunt inductiva dicuntur.
Cum utraque aliquo modo conclusioe sunt proboe proban-
da continenda, in utroque ostendat illa in altera conti-
nenda: quamvis plerumque maior pro continenda, minor pro
applicata sunt inductiva sumatur ut dubio, an hoc in-
is fuerit, si per aegros
quatenus fuerit cupiditatis est miser!
sed in pro fuerit cupiditatis:
pro in pro est miser.

In hoc syllogismo quolibet praemissarum potest dici contineri
 conclusio, id est alteram ostendere et probare. nam conclusio
 fit continetur in maiore, quia fero in cupido dilabilibus in se
continetur impius, id est, impius in illis est sensus est compre
 henditur, estque unum et idem in ferendis, pro ut dicitur
 ostenditur. eadem est conclusio in minore, quia
fero in cupido dilabilibus in sua idea comprehenditur

in se ut patet ex maiori
 quod syllogismus regis quidam, praemissa regis est spes pro
 continetur, et affirmans est applicata, quia in conclusio
 fit regis et quis est, ut in praemissa regis continetur dica
 tur, quia in affirmante: siue illa maior sit siue minor.

si quis si probare velim, nullus avarus est beatus, hunc
 confitens syllogismum in beatis cupido dilabilibus caret
 nullus avarus cupido dilabilibus caret
 ergo nullus avarus est beatus
 magis naturale videtur, si dicatur, quod minor quod regis
 est, conclusio continetur, id est per maiorem, quod affirmans
 est indicatur, et patet, ita hunc minor, nullus avarus cupi

Dilatibz carit, cogit, quod regat, aram aliquē cupidita
tibz carere simul regat, ipſi cū beatū; maior v. osten-
Dil beatū cupiditalibz qbz cū qdō carere. in memoria
ſoluerent, atq; ad maiore ad huc principii tū Claitor-
tem preſtat aliqua illis ſoluerent exempla.

Exemplū imū.

Dubito, an hū ſyllōm condidit.
 officiū Chriſtiani eſt, eos q; laudare, qui peccant.
 Sd qui duello certant, peccant.
 qd officiū Chriſtiani eſt, eos q; laudare, qui duello cert-
 ant.
 ſcila eſt deprehendere concluſionē huius ſyllōm in una
 premiſſam contineri, atq; id ab altera in diſcorie elpbari.
 minor n. nihil diſſat ab iſta concluſiōe, niſi, quod
 maior ſcila, eos, qui peccant, Concluſio v. eos, qui
duello certant. Sd p̄prio illa in qua continetur in qui
peccant, altera in ſe continetur, in qua d̄r qui duello certa-
nt; Dum od̄ peccare in ſe continetur duello certare.

Ceterum et sic manifestum est, quod tam si te qui peccant
 sunt sum ab uter atq; de obis intelligatur, qui quocumque
 modo peccant, sicut minor, qui duello certant,
 peccant, cum ostendat, duello certare, contineri se
 tunc peccare eadem ratione ostendit, quod in a proprio seu
 maior conclusionem in se continet.

Exemplum adu.

Christianismus est obligat famulos ad obediendum Do-
 mini sibi, in illis, quae sunt contra legem Divinam.

Sed sollicitudo mulierum est contra legem Divinam,
 ergo Christianismus est obligat famulos, ad obediendum
 Domino in sollicitudine mulierum.

Maior in hoc syllogismo continet conclusionem, id est mi-
 nor ostendit sollicitudinem mulierum ad numerandum,
 quae sunt contra legem Divinam: imo maior, quia est
 exclusiva huic proprio et qui sollet. Lex Divina est
obligat famulos ad obediendum Domino in illis rebus, quae
sunt contra legem Divinam.

Divisibilis in quibusdam vitiis illorum atque ex
pluribus principibus sollicitudo magis ad hunc pertinet
q̄.

Exemplum 2°.

Lex Divina precipit, ut saeculari magistratui obedi-

amus
atque Episcopi: sicut magistratui saeculari:
q̄ lex Divina precipit ut Episcopi obedientiam
perscipiant: est vero principis hunc illorum male con-
cludere, nam verba promissarum conclusionem continent:
maior est et continet, quia ex hoc, quod lex Divina
aliquid subbeat, et scilicet, quod aliud quidpiam non
subbeat: et si minor ostendit quidem Episcopus: con-
prehendit sicut magistratui saeculari alicuius in precep-
tu honorandi magistratui saeculari: et comprehendit
de Episcopo, sicut maior et affirmat Deum alia pre-
cepta de Deo preter istud, quod haec affirmare debet
ut maior et minor ostenderet continere concludit

siore.

Exemplum 2um.

qui dicit ^{se} aal dicit veru:
 Sed qui dicit ^{se} a se re
 dicit ^{se} aal qd qui dicit ^{se} a se re dicit veru.
 contra promissum huius continet conclusio. o maior,
 si n ta continet, poterit, ut aal in se comprehende
 ret a se re, sed in sum a se re potest, est n predictu
 huius ppositio affirmativa in identis, huc aal, ac
 proinde a se re continere o p se re adu comprehen
 sive; hinc, ut quid probaret, aal debet sumi i
minore ut huius, ita aut a se re dicitur de o aali,
 quod t n se re fit nec fieri pot; t n aal n sum a se re pot
 ter in minore: ibi n fuerit in maiore est predictu
 huius ppositio affirmativa in identis huc aal.
 Et hec de principione nro tuis solis ore, de boni
 tate et veritate tuis, cum p se re sine ulla ad se re vero
 de attentione statueret et de se re potest, dicit se re.

Caput. 7. hinc.

De inventione mediū seu de locis dialactis.

Questio p̄p̄se audibet facta est ad p̄p̄os angl̄
p̄bare s̄p̄is diff. ultimū. hinc locos quosdā conūsus et
cogitarunt dialactici, q̄ quos a soli dialacti ad s̄d̄ art̄
n̄ s̄d̄ d̄ctores, utilissimos indicant.

hos locos Anglorū s̄d̄s appellat, quoniam ex s̄ angla,
sive, ut loquunt, media de sumunt dialactici et rethores
ad questios s̄p̄s p̄bandas.

questio a s̄p̄ p̄p̄o est thesis, s̄p̄ apertio, s̄p̄ sententia,
quā quis demonstrare et defendere disquisit ad versariū
in r̄oib̄ p̄ob̄s est; est t̄m̄ proclama, id est, p̄p̄o que
dā conūsus et obvia in quacūq̄ m̄a sive p̄h̄ca, sive
m̄oali, de qua in utrūq̄ parte disputari p̄t. circa hinc =
modi p̄s̄ s̄ctim questios conyct̄ ca. lōd̄ p̄s̄, que dia
lectica vocat̄, quaeq̄ probabilit̄ t̄m̄ angl̄s̄ utilis.
Loc̄ igit̄ dialactici p̄t̄nt̄ est gramm̄a, est t̄m̄ loc̄,
est metaph̄a: unde alii s̄p̄s gramm̄a, alii loc̄, alii me
taph̄a.

loii grammati^{ci} praesertim ducuntur ab aethimologia, et a
conigati.

Exple loii ab euthimologia, id est, ab ijs rōis et gellais
rōis, la fl: ina, De quo affirmatur euthimologia rōis,
Deo n. affirmatur roma etoi usin. Da. De quo negatur
euthimologia rōis, Deo roma negatur. vq consul est, gō
consulere dōt rei publicae. v. o consul rei publicae gō o est
consul.

Exple loii a conigati, id est, a vocibz sassa, et litteris
consonantibus, terminatōe a dispreantibus loii de fl:

ina. affirmato uno conigatorū affirmatur et alterū
vq ius h. est gō ius h. i. colib. Da negato uno conig
gatorū, nōtr et alterū. vq nihil scribit, gō o est scri
ptor.

loii loii pntur ab utrobz uolbz, puta, genere, sicc,
et a desinē, diuise et. ac figuris, quaz habent peculiar
res loy.

Et quide exple loii ab utrobz uolbz la fl: ina, quō de
genere uniuersim affirmatur v. nōtr, id n. de siccibz affir

noni = Negari pt. sive quid quid predicat' de superiori
predicat' de inferiori, quod fundamentu est illig-
noni affirmanti in affirmat' ul' d'isim.

2da s'blato genere tollit' sp'ies neg' si quid o' s'ib' sp'ini
tu, neg' est d'ngel's. 3tia. posita sp'ie posita genus:
ul' d'ngel's est, q'o sp'it' est. 4ta. s'blat' oib' sp'ie
tu tollit' genus. 5ta. quod de oib' sp'ie affirmat'
= neg' id'm de genere affirmandu' u' negandu'.

6ta. De quo affirmat' = neg' differentia sp'ificata et con-
pleta de eo sp'ies affirmari = negari pt' neg' si q'd plaru' s'bl
et robandu' recte circa d'o. 7ima. De quo affir-
mat' = neg' propriu' id' est, alibi c'it' d'ariu', de ecc'ia
affirmat' = neg' u'q' bellua q' est sermoiois capax, q'o o'
est r'ois particip'.

Suos quoq' tenore s'blat' d' d'efic'io. im' est. De quo aff-
mat' = neg' d'efic'io' De eo affirmat' = neg' d'efinitu'.

8da. quod affirmat' = neg' de d'efic'io, id'm de d'efinito
affirmat' = neg'.

Denique locus a divisione huius regit legibus.

intra. Tunc integra et perfecta est Divisio, si in nulla pars ali-

quid sit conueniat: eadem enim Divisio o conueniet. ut si di ca

tr, ens et u Spiritus est u qd, si Spiritu u Spiritus est

et u qd recte colligetur qd Spiritu o est ens.

Nota. Qui conuenit Divisio si pars aliqua diuidens conueni

re debet. ut qd substantia u Spiritus est u qd: at quicquid hoc

est substantia, qd u Spiritus est u qd, o a est qd qd Spiritu

hinc.

Locum Metaphisicis sumuntur a communibus notionibus, a causis, ab

effectibus, ab antibus, a spiritibus, a motu, a parte, a opposi

tis, et similibus, de quibus in parte Metaphisicis.

Et is probatur origo o probabilitate hinc, sed in demeris trahi-

va, praesertim ea, que a causa effectiva est de sumpta. et

missu ubi sit probata in questione deducta est: non formae

firmatae, praecipue fini tribuendae est honor, in fine in

mentibus in o loco sit probanda.

Circa proclama aduerbium est, quod dicitur pars regis procla

mati probari o debet, si pars affirmans. si u ubi sit inis

Confulth paulo ei in ambo probatio, qui diuul, v. qui regal. reg
 figund certi apud hos estare contendit, tu v. regis, meū est
 assertiois mea rāos afferre; tu v. a probanda parte rega-
 hiva ois es inuag.

Al si proioem quādam, quos inu, v. factu, continat,
 idone; argū probauro; de tu is te deder, si parte regate
 modis tenere vel; tuū erit, argū mea defellere; et rega
 ois, si quam lly, rāos redder; alioquin nulls est proban
 di finis, quando quidē, ul ai nat, plz regat a finis, quā
 probat plz. hec de loz dialubi; plus quā fals; De qbz
 forte in posterū regūde loqutabimz, ubi nobis aliqua dis
 cutienda erit. recte, in tot vni celebrz de is mentise fecerit
 ul, egoio paterine volumz.

Caput 4. de.

De Sophistarū fallaciis.

Sophista nomen in his per honorificū fuit, o fecz ac magi,
 Astrologi, Syracari et alia huius modi, quae solum homin, qui
 is in signis fuerunt vitis in mala parte postea sumi capere.
 Sophistes n. a sapientia, quā profitentur, fuit de nominat,

Sed multi sapientibus ubi ad fuerit alij faciendum abusi autem
illa omni odio et Despectui exponere.

In hoc quo Sophista a Sapiente differre videtur, quod ille,
es fucata, falsas sapientia quod est in capite, et malis sapiens
videri, quia esse, sapiens contra veritatis studio bene alio,
ea defendit alij, seu illi omentis alio, falsorum in mendacia
et fallaciis delectat, et repellat.

is porro Cavillatio = fallacia Sophistarum, aut in Dictioni-
bus posita est, aut in cogitationibus: prior dicitur Grammatica, posterior
haec vocari potest.

Grammatica fallacia = inequivoca seu ambigua vocabula
loquuta est, ut si dicitur, aliquid scire est hoc, quod regere
potest. = in ambiguo sermone, sive ut gradus aiunt, an phraso-
logia, ut istud oraculi responsum.

Cresus habuit penetras, magram pervertebat opem vim.

Invenitur quod inde dicenda sit conclusio; an ista, quod Cresus
flavit habuit superans, hostium opes subvertit. an illa Cresus

~~perit~~ perit perit perit perit

utriusque orationis desponsio perinde valet uter.

Ad ambiguitatem quae per hunc interrogatum multiplex cuiuslibet
a desponsioe facta fieri potest. ut si quis quærat, an Aristoteles
sit philosophus et philosophia princeps. et aliquid est quædam utro
sit philosophus, de quo nulla est controversia; an philosophia princeps,
de quo potest esse dubium.

Magis ad hunc inquit sit cavillationis, quæ in accentu et genere
dictionis consistunt: ut si quis uerbi latiget, circa hanc vocem
cuiuslibet, quæ, ubi feminini generis est, et in a illa
longa habet, Arborem significat; cum uero prima habet breuem
et masculini generis, hanc nulli hereditate de notat
sed hæc omnia et similia exigui sunt comati; maiore attentio-
ne merentur fallari a locis seu Sophismata loca.
Hæc ad aliquod capita adiuu solent.

^{immo.}
Aliud probare, quæ quod est in questione.

Hoc Sophisma nuncupatur ab Aristotele ignoranter
chii; id est, ignorantia eius, quod in adversario est, repa-
rendum, et contra eum probandum.

Jaber dicitur putandum in calidissimo, aut in frigido numero alter
 alterum intelligamus. et si perturbare, et in qua fraude
 ea aduersariis nostris affingimus, quae stabilius mente alienis
 sima, quo facilius, et in maior plausu illos contemere
 possimus, in dem consequentibus ad scribimus, quos ab ipsorum
 quibus dederit potest inesse arbitramur, et si illos ipsi se melius reiciunt
 et perueniunt.

utira Arto, qui huius vitii solliciti non esse esse fecit, in eo
 fugiendo aequè sollicitus fuisset, utrum phlori senten
 tias, quos impugnat, plerumque mala fide reuelat. Sor
 meride, et melissu ad redarguit, quid uam duntaxat
 compositionis principia in genere rationali agnoscent, in tra
 ctu de natura sola omnibus generibus communis, et elidendo
 forma seu dispositione materiae de principio efficiente,
 seu in a causa deo nra, sunt intelligendi.

uterque in casu, quod nulla inter principia rerum generari
 fide privari assignari, illos quos huc de causa ueltra sozel
 habet, et agitab. sed quis adeo caecus, qui o uideat illud,

quod hinc ab eo velut quoddam ad sua ex hypothesi lateri, acerrimè
proponit, à nemine profecto scilicet ignorare, cum ais filium
possibile, ut quis e videtur, mactari, et quare mensa filii, men-
sa rōndū fuisse, antequam mensa facta fuerit.

Equidem octavo mystici huius Aristotelici principii rō-
la fecit mentionē, quod ad investigandam rem rāam
illud nullis usis e ullo fuit, in manifestis filii, e
melius cognoscitur quomodo horologium fiat, quāvis fiat,
mactari, et quare horologium construendum rāal, prius e fuisse
horologium.

Et ubi statuat is ille, qui ut scilicet pendula statuat ar-
te docet hoc principii, à quo vult Aristoteles ut rō-
rāalū seu rōre arū ex plū eadem ordiamur: huius
fuit arte oia in bual, his sequepen eombellat, hinc huius
oportet hē in istis arte, ostibulo fere, quod ut mensuris
à hē fiat, eligere debet marmor ali quod, quod rōndū
fuit mensuris aliquis.

perperā igitur hē hē, arte e obicit ignorationem principii
illius, quod ab ipso ignorare e potest, quāvis me ipso illud

neglexerint quod ad es plⁱ cantaverit nam nihil oio prodere
ultra per se perhi habuerint

Sophisma dñi.

Id supponere quoddam in questione.

Ha sophisma in scholis petitio primi pñi nuncupatur: cum npx id,
quod in quodstione venit ac ppxo principio seu initio quodstitionis
est petito, sive assumit^r lingua cepti.

hinc hⁱ Sophismatis ipse Ar^{ist}oteles merito postulari videtur, dum
hoc argo offerit terra centrum unⁱversi occupare.
gravia ad centrum unⁱversi: r^{ati}onalit^r feruntur, a quo levia reu-

dunt: p^{er} experientia constat gravia ad centrum terre ferri
a quo levia redunt: q^{uod} idem est centrum terre cum centro
unⁱversi.

Evidens est, quod in maiore r^{ati}onalit^r tam p^{ri}mi pñi petitis
n^{on} r^{ati}onalit^r abstrudat. tam^{en} equid^em, gravia centrum terre
petere; s^{ed} ubi r^{ati}onalit^r didicit, ea ad unⁱversi centrum
ferri n^{on} s^{unt} supponat unⁱ idem est unⁱversi et terre centrum,
quod h^{ic} ipsa conclusio est, que erat probanda...

Ad istud quoq^{ue} Sophisma merito reduntur plerq^{ue}
arg^uta illa, que vulgare p^{ro}bi adhibent ad g^o quoddam

valde
cum de
merito
hinc
p^{ri}ncipal
da r^{ati}onalit^r
in p^{ri}ncipal
quodstitione
p^{ri}ncipal
hinc ubi
p^{ri}ncipal
quodstitione
p^{ri}ncipal
hinc ubi
p^{ri}ncipal
quodstitione

et otitari fls laam inveni nam in silendo, quos formos
fls laam inveni. De ingla ipso quod quid fls la
E e naa educte, alia Gora o fls; quod certe nullo pae
to mente affequi valeamus. ainal qden, quod nisi hinc
modi forme fls laam admittente in vni naa, nulla fu
tura fls generao. Sed manifestu est, eos hu supponer,
quod maxime debent pbare; scilicet, hinc modi formos
ad generaoe Goris al. cuius e reario; cu tu talis generao
et successiva partiu Goricoru dispoce et pl. cui p. d. sine
suppositioe novoru fls laam illaru, que r. q. a. fl. and
e. p. d. l. Cum naa r. o. fls laam progigere o. p. d. l. id n.
creaoen redoleb, que ad solu Du fuerat.

Sophisma 3^{hu}.

Caam affigrae, que caa o est.

An illud lapsu iteru videt A. l. s, quando ex remotis
nihil q. probantibus caa. r. o. d. u. e. p. d. l. p. b. a. r. e. c. o. n. a. t. i. s.
= mundis p. f. e. c. t. i. s, inquit quia continet Gora. Quis p. f. a. t. u.
est, quia h. l. l. s. d. i. m. e. n. s. i. o. s. s. d. i. m. e. n. s. i. o. s. p. f. a. t. u. s. t. l.

quia haec est da; & a fl ora, quia a verbo ois oultimur,
 quodors unica est, aut in bira, sed solu modo quod fl ora.
 hoc pacto pbari fl, quod minima atomis, equi pfecta
 fibae hys mundis: illa n. o. m. i. s. a. i. s. t. e. t. r. i. b. u. s. d. i. m. e. n. s. i. o. =
 n. i. b. u. s. c. o. n. s. t. a. t. Huius gō abest, ut hoc argto mundo pfecto
 pfecto, quin e contra verū est, quod ut quod in ceteris in
 pfecto; mundus pfecto in hoc duntaxat consistit
 quod creatura in se continet, quae gōra o fl.
 vanitas n. et superbia nra sepe in istud sophisma nos
 agit precipitis: quia n. ignorantia et hys hie videt nos
 pudent, malum verū circa quos consulimus, vici hie ab op
 geatis, quod nihil dicunt, effingere cas; quā fati
 a nos cas ignorare. hinc videt illa magnetica ferri attractio
 va in magnetis, pnegativa in sera, sponifica in payable
 re. hinc, in qua, nra illa facultas, sensu et, antitha
 tic occultarū glitatu et huiusmodi, quod ad verū
 reali-cognitū obliuatis, quā proficit
Sophisma 24um.

Imperfecta enumeratio.

ut si quis dicat: Tibi capite domatus es, & sua culpa
 non provocabile iudicium: imperfecta est enumeratio: nam id non facit
 sed in iure non probatur hominum testimoniis, aut alio modo
 potest acci dere.

Sophisma Sibi.

Dere aliqua praesumptione, ex eo, quod illi Sibi
 per accidens convenit.

Hoc Sophisma in scholis dicitur fallacia accidentis:
 cum re ali cui rei spectat et absolute tribuitur, quod
 ipsi Sibi per accidens convenit. hinc hoc ad verbum phlegma
 seu catarrhum vomitibus, quasi ab arte medica
 velut rosium quidpiam amandandum esset. quia aliquando
 in perniciosa potestatem quibusdam rociat.

Hinc non solum de his habitis in plebeis iudicibus, ac in bellis
 per se profere, diaboli comitata est Sanctorum in vocacionem
 reliquiarum cultum orationem pro defunctis, eo quod ab
 eis et superstitiosus quaedam in S. haeresibus ab eis antea

quitate confirmata ~~non~~ inter se sunt, quasi: & rebus optimis
 iniquis usq[ue] malitia officari possent.
 In istud in vitium labimur, cum spilius seu occasus veritate
 canonicum loco habemus. sic perperam Religio: Christa impulsore
 et tot millium hominum strages, qui maluerunt sanguine suum
 effundere quam Christum negare.
 Non n[on] Religio: Christa, o martirem constantiam ad se habet
 se hec ceteris, sed Ethnici cum iniquitate: Christiani autem.

Sophisma Octi.

Argumentum à ssu Diviso ad ssum Compositum
 & vice versa.

Inm[en] in scholasticis in parte fallacia Divisio: alteri falla
cia Compositivis. Ex utroque q[ui]bus Exempli.

Christus Dominus, probata à se miracula referens, ait, ceci vident
caeci ambulantes, surdi audiunt et. hoc à solimodo
 verum est, si is haec sunt ante Divisum & compositum, id est,
 in ssu Diviso, & Composito. Non ceci & vident, quia di-
ceci est, nec surdi audiunt, quia di-surdi est, sed illi, qui

aliquid est prius cœli fuerunt, modo a amplius cœli: o st, videtur
et.

Eodem sse de Deo in sacris litteris impio iustificare o quod
illo habet pro iustis, qui ad huc st impio, sed quod grā
sua eos reddat iustos, qui prius impio fuerunt.

Et contra st quedam proios, que vult o st, nisi in sse con
posito v. S. Paulus ait maledico, fornicatores, avaro
intraturos regnū cœlorū, o h' affert, nullū eorū,
qui hęc peccata perpetraverunt, fore salvandū. Sed tūc
illos, qui in idē perseveraverunt, nec ad Deū converti. fu
erunt, o regnū cœlorū eē excludendos.

patet igitur, ab uno sse ad aliū sine Sophistico transfi
ri o pōt, eorū v. male ratiōnari, qui in peccatis perse
verantes sibi cœli spondent ex eo, quod Ch'is veniit pec
catores salvos facere, atq; in evangelio dicit mulieres
peccatrices phariseos processurus in regnū cœlorū: quia
o veniit peccatores salvos facere, o quando in manū pecca

horis, sed docere modum, quo deficiant et peccatores.

Sophisma 7° h^o m^o.

Arguari ab eo, quod est verum dicitur quid, ad id
quod est verum spectat; et vicissim.

In scholis dicitur sophisma ad dictum dicitur
quod, et vicissim, ut videlicet si quis ex eo, quod precepta Dei so-
lis ratione viribus divi ratione gratia destituti impleri non possunt,
illa spectat et absolute impossibile pronuntiet. Et non
arguatur a dicto dicitur quid, si verum ab eo, quod dicitur ali-
quod dicitur ab modo verum est, ad dictum spectat et.
Hec sunt principia Sophismatum, quae in vita et socie-
tate humana possunt occurrere, genera.

Soburbo a Sophismata imo cum fallacia dicitur gilli;
id est, cum est plura sententiarum ambiguitas, multiplex
est diffinitio.

2do. Cum Sophisma irritum dicitur et contemnitur.

3to. Et quod, hoc alio dicitur quod, et dicitur ad
nova quod, hoc est expendenda et occasione traduntur.

Sed etiam dicitur quod falsi sunt sophismata, non vero sapientia
convenit, non posterioribus, nisi raro etiam aliter sophi-
stae per vitia a viris o. p. utendum. non ad eos, etiam ipsi
quorum sophismata ac male fidei loci sepe confugiunt.
qui cum variis adversariorum rationibus urgeti se inde equo
sentiant, quod hinc proposita declinant, novas quoque pro-
ferunt, et ab ordinariis difficultates sibi hauriunt, aut con-
traque quodammodo, et contentum aliquo se irrefutari, additis
quandam dicitur: respondens, ut ipsi inter peritios tri-
umphant, et adversarios in contemptum adducant, aut si
fieri potest, ad iracundiam provocent: quia a hinc fieri minus
composita essent rationum suarum obliviscantur, et ac-
rimam minus percipiunt, et
impeditur a animi, ne possit capere verum.

Pars 2^a logica.
De Methodo.

Idem 2^a loco in parte attingimus, quod de metho-
do tractat, sive cognoscere naturam ordinis, cuius ope
ea, quae res latent discimus, et indagamus, ad quae in
aliis docemus.

Magna illis utilitate, et hinc dignoscere licet, quod
sive certo ordine ad veritatem contendere vit perimus
omnino, quae praecipua loca ea colligimus, ut hinc nobis
ae et perita ad veritatem affectivam via, et ratio aperta
sit, methodus quoque ordine praescribit, quae cum ad propria
tum ad aliorum institutionem disponere oportet.
unde de methodo hic nobis agendum.

Methodus igitur generaliter est via et ratio, cuius rei
quod adhuc latet, et illis et periculis, hinc iam invocari
est: et est autem methodus sive per se sive per alios
rationis sive ad discendum, quod ignotum est, sive ad id, quod
est cognitum, exponendum. hinc 2^a pars est methodus:

una ab analytica, seu resolutionis et inventiois, altera
synthetica, seu compositionis et doctrinae.

hinc v. quaei solub, an hae cogationes eorum ordinatio sit
autio mentis ad a. & teris distincta, an v. ad iudicium
seu ratiocinem sit referenda.

quarum maioris facultatis, et claritatis gratia statim
in his locis ratiocinem mentis cogationes et dixerimus, iudicium
ratiocinem, iudicium, ratiocinem et methodum. At tamen si pro
prie et stricte loqui velimus, duximus hanc cogationes seu operationes
mentis generaliter et facti cogationes iudicium. scilicet et iudicium
dicitur, ad quod & loci ratiocinem.

At v. ad iudicium pertinent intellectio pura, qua res
sua speciem hanc cogationes. imaginatio, qua per
imaginationes hanc iudicium, et conscientia per quam
sua iudicium, suarum cogationum sibi proxime conscientia est,
itaque ratiocinem moralium docente, interio quod afflu
et se, et cogationes suas, affectivum se percipiat.
Ad iudicium v. referuntur ratiocinem, quae est iudicium quo

da et ab alijs antibus Judicis. Dubio, et methodo, sive uia
 omnium rerum ordinatio, quae pariter est quaedam species Ju-
 dicii, qua quaedam veritas certo modo inquirenda, et certa
 ratione alijs exponenda decurritur. De qua proinde o-
 fensio ac de alijs iudicij speciebus, Speciatim tractand-
 um. unde fit

Caput unum.

De Methodo Analytica seu Dissolutio-
 nis et Inventionis

Analytis graecum solutio est Latini scilicet, hoc est, res
 et huius ratione usurpatur.

Quia est composita, quae rati analytica dicitur eius rei cuius pi-
 om in suas causas aut principia et partes reducit.

ut in opus primum et mixtum in sua principia seu ele-
 menta, et in opus quoddam, ut differentialis uero in
 suas partes aut membra, et sic exaliquo, dissolvitur.

Quo modo seu modo analytica, seu methodus Analytica
 ea est philosophia pro ut nimirum, est ratio inveniendi veri, seu pro

si sequitur solvenda.

De Analysi si accipias, huiusmodi est sermo.

De a Methodo adhibetur quae sita aliqua pertractanda integra, sed tunc in peculiari questione solvenda;

quae ubi soluta fuerit ad ea de disciplina, cui est propria

referenda est, et similitudine methodo exponenda.

Quaestiones a quibus promittuntur, et circa vocabula, et circa res versantur.

Quaestiones circa vocabula et sibi quidem per quae vocabula quidem, et per quae et vocabula et res quae

De et solvuntur multum ut tunc in enigmate, aliterque solutione assequi, et alii auctoribus, aliterque sibi et sibi

et, et libere, aut scripti verum auctorem invenire, et loci corrupti in libro restituitur et quae inveniuntur.

Quaestiones circa et sibi in et sibi differentia multum circa. tunc et sibi, tunc quidem, sive tunc tunc et sibi

habere, aut similitudine, tunc tunc, tunc tunc tunc, et tunc equal auctori aliter, tunc et sibi et sibi in quae

rit. Lu & Ca de effectibus roia latius accipiend a se, ut ali-

bi. Lu & Ca.

220. Cum ex causa effectus ex sua speciebus indagati. vix
cum aboi deus apud hos constituitur, magna ee verito
ri et aqua vixim ad alia genera movenda, hinc qd
da in mente sunt huiusmodi casus ad effectus plurimos
horum fortissimi punitibus adhiberi: idq; hinc alios, qui
maxime peditentur in pistoris, quorum mole veritatem
et aqua vixim et magno humani laboris examine
versantur.

Alia quidam species est, in a partibus ad hunc finem
pessis. ut fit in illa operatione arithmetica, quae ad
ditio; et in ea, quae multiplicatio dicitur: in illa multa
in partibus summa, in hac productum et multis colli-

gitur.
221. Cuius ex hoc parte aliqua quidam altera pars,
ut videtur in altera arithmetica operatione, quae subtra-
ctio, aut in ea, quae divisio vocatur.

partis a rōe illegit id oē, quod est a qualibet, ut fl
modi, p̄p̄rietas, extremitas, et generatim oī a alt=
bla.

Itaq; si quid sit de vocabulis, ut per ea s̄p̄s ali=
quis reconditis, u. denigatis, u. alteris p̄p̄riis aut sen=
tentia diffiātib; equirat: imo necesse est ad ea voca=
bula diligenter attendere, ut illorum vī, quib; fieri
p̄t, clare p̄p̄iatur.

Udo videndū, quo aī fuerint ab auctore ad libitā;
a n. nativo s̄p̄s fac̄ s̄p̄ litterali, ut vocant, s̄p̄m;
an metap̄tōis et translato s̄p̄s accipiendā; quō s̄p̄
auctoris s̄p̄s, ad quos orāeri consuevit; quo h̄p̄ore
q̄b; circumstanti; s̄p̄s fuerit: Diversi u. h̄p̄oribus, Diversi
s̄p̄s q̄d op̄ aī dē auctoris s̄p̄s sententia: in alia fre=
quentior est antimonias, conūciantis rōs apud s̄p̄s
consullos quāq; et h̄p̄orū diffinitis reperit. eadē
in s̄p̄s usu venit apud scripturales S: interpretis, p̄p̄
s̄p̄m in veteri testamento, unde illud S: Augustini

Distribuite hęc et concordat scriptura.

Si de authoris doctrina dubium sporat, ad eundem se-
luciam, quę ea diligenter expressit, et expresso tradi-
dit, nec ex uno aut altero discepto testimonio se-
curi veris istis sistematice constitutisq; principis de
illis mente iudicandū. Neque veris istis se transferre
hęc ita fide adhibenda est, quin exemplar au-
thentice in nativa authoris lingua scriptum conferatur.
Si variæ sint lecturę, adhibendę, quę constanti-
ter in libris manuscriptis et emendatis et editis
occurrunt, duntaxat in authoris principis aperi-
pugnant.

Si idem veris istis utraque Critici, ut suppositio
quodam libris suis authoribus restituant, et alii ad in-
dicant, aut loca degravata, aut operis serie emendant.
in ea et hęc et hęc more ex pendunt; authoris confi-
dentia, doctrina, scribendiraorem ex quiunt; et deo-
aut superis vris scriptis in testimonio uno aut, caproia

et quae his adiuncta sunt inter se conferendo, id quod intendunt
assequuntur.
quod si de appendice propria granda huiusmodi veritate agatur
ubi quis sententia sua et quo ad integritate sistit, et quo
ad facta non nulla, quae ad rem proprie et intrinsece perti-
nent validis probativibus communi, si quid extrinsece per-
tinet ab adversariis ipsi obicit, satis est, quod probati-
onibus illis responsivis, et possibilibus conatur hoc revel-
lat, et ab eo singulari responsione demonstratis
requiri debet, cum res, quae pugnatur contra illis aliam
de constant arguit, et dum in huiusmodi auctoritate con-
dunt Aplosi principi Petri magna Romae fuisse
id quod lexibus arguit, et fradere conatur, ut est illud, quod
S: Paulus Episcopo: quae Romae scripsit, et illud, quod
S: Petri memoratis merito respondere fuisse
ut S: Petrus ab urbe hinc abest et alia ad propa-
dum Christi Evangelium est profectus: ipsi et profectus merito
absentia ista probari postulat, et cum aliunde certis

si in veteri testimonio ut popi e, S. Jovin, Tertullian,
 et aliorum, nullo profero exemplo, constat, S. Petrum aliquando
 in Roma moratum fuisse, tametsi alio fortasse o magna diver
 se sent, alii enim a rone videtur absentia d. y. s. probatus egi
 gere ab o, quare aliunde certissima affirmant, si potius coru
 est, qui contra fide historice notissimum factum in filion
 te afferre raos, si quis libet, cur omnium histori corum
 refragatur auctoritati. si de rebus institutis quæstio,
 ut si cau ex effectu v. raa ex p. p. tate aut f. unctio in
 vestigato, v. v. i. s. s. i. m. i. m. e. n. d. u. m. e. s. t. , et p. p. t. e. s. t. i. o. n. i. s.
 am rale p. p. i. a. t. e. r. e. i. a. t. i. s. o. i. b. u. s. , que ad n. o. p. t. i. n. e. n. t. , Condi
 tionibus.

Edo, Singula quæstiois parts aut conditiones ita p. p. i. s. p. i.
 a. e. n. d. e. d. i. s. t. i. n. g. u. e. s. s. e. s. u. n. t. q. u. e. s. t. i. o. n. i. s. p. a. r. t. e. s.
 et habitus, seu reos, in re de scant.

Chio. a. p. p. e. c. i. a. l. e. i. n. s. , quod in quæstioe notu est ex ori
 ne, ad id, quod est ignota p. e. d. e. n. t. i. m. p. r. o. g. r. e. d. i. o. p. o. s. s. e. t.
 nã in o. i. quæstioe quæda s. p. t. c. o. g. n. i. t. a. , que a. i. g. n. o. t. a. s. p. e. c. i. a.
 e. s. q. u. e. d. a. s. i. g. n. i. s. a. u. t. c. o. n. d. i. t. i. o. n. i. b. u. s. o. p. p. o. s. i. t. i. s. s. p. d. e. l. e. g. e. n. d. a.

utroque se nobis ad incognita procedendum procedendo tandem
ad aliquid notissimum perveniat, a quo istis quæstionibus solutio
pendeat in eo enim sistendum et altera methodo, quæ synthe-
tica appellatur ad illas exponitæ erit utendum. Sed si ad
absurdum quidpiam et impossibile terminetur inquisitio, id est
quod quæsitum est impossibile et absurdum est indicandum.
Ea hinc rei exempli.

Quælibet ut in scholis on fides, et opinio simul con-
sistere possit in eadem mente de eadem re, quæ quæstio ut
solvatur, iuxta constitutos et rationales methodi leges expe-
ndenda.

Imo, quod fides velut terminus seu via fidei, fidei et opinio-
ni statim consideranda fidei et cognitionis certæ et eviden-
tem, quia a angelis seu motoribus, ut loquitur et modis claris et
firmis sustinetur: fidei obscuræ, quoniam sola Dei et
veluti auctoritate, quæ claritate perducit in nihil aliud de-
monstrat, in certâ, hypothese, quæ ratiõ dubitabilis et probabilis
quæ dubitabilis et tollit est insufficientis.

Idem videndum, an cognitio, quæ certæ et evidens, place-

poit in cognitione et offensa in capla : et attendenti mari factu
 erit, cognitioe, quae acta est et videtur, oio remota hinc
 firmitate, quare non amolito fidei, hinc dubitandi rationem, qua
 religio est opio: adeoq; inferre licet, quod, in fidei argu
 fu motiva aut media fidei et opiois simul a se acti
 vere poit, hinc sola fidei argu hinc affeui debeat; fidei qo
 et opioem ipse fieri a se inuilibs. quod quide sanctoris
 olim accidisse videtur, et circa Chri Dnum, cum dica
 bant mulieri, quia o propter hoc loquela tua credimur,
 ipse n audieris et fides, quia hic est verus falsator mun

Di.
 o hinc fidei tollit fidei meritum circa ea, quae clarioro profan
 to, dummodo qis sit ita affeui, ut iis, quae per suam
 nosit, affeui dare, ppter sola videlicet authoritate
 fid parat, si ab eis fidei, pro ut iis, quae clarioro nosit, affeui
 hinc.
 2da o plura, quae simul fidei, fidei, et opioi fabricata e
 ponit, fidei est hinc a Dei, et hinc ad mentis immorta
 lita, ino existenti a Dei ad fidei ppe o pertinet. hinc

cognitio exhibuit d. Dei fide divina antecedit. quippe u-
 velatis credimus, ppter Dei iā cogniti auctoritatem, aliam
 de rōe nāalī, dum odo ad fidei, quā hōi fit altera,
 o p̄t invidiā Deū ~~de~~ ignorare. hinc est, quod legimus
 qd̄m patra fuisse miracula, ut defidī nāa misteris
 condinuerit h̄ increduli, et q̄ n̄ ul Deū existerē p̄baret.
 nā hīs nāa tūp̄s, et ad ministrōū p̄p̄tū est miraco-
 lū, quod seip̄e nūc rē oīū auctorē ac Dn̄i p̄dī-
 cat.

Simili modo ubi p̄p̄tū quāstio, an meo humana
 sit immortalis, statim t̄m quāstio, an rati p̄spici
 debet, et qd̄ sit meo, qd̄ immortalitas p̄spiciendū est,
 tu rōp̄ menti rōe + intelligit̄ substāa quāda fixa
 cogitōis partī q̄s, quodā p̄p̄tū nāa p̄p̄tū alienū
 est inde colligere licet, menti diversi plane ordinis ā
 p̄p̄tū ostendā eē, adeoq̄ ab ip̄so soluta p̄manere,
 sicut q̄s fixa ip̄sa sup̄p̄tū est. hoc h̄ā d̄st̄inēn in i-
 q̄d̄ statūendū, quod q̄s utroq̄ est h̄ā, et q̄ partib̄

Compositum corrupti et mutari potest, tota quoque forma in
 dicitur: cum mens, quae spiritus est, et hinc remanet; sed in he-
 gra spiritus, et illi balia conservata. Insuper mensura vitia in
 cogitatione est posita; unde libens quoque est dicenda, seu in or-
 bali et in corrupta; quod in quodam modo fuit positum.
 quod si hoc ipsum alii est ponendum fuit, si in hinc in ca-
 thedram adhibere oportebit, et ab eo in inveniendum est quod
 in hoc inquisitio est per hunc locum fuit inventum: rpe fun-
 damenti in hoc statuendum est generale illud principium
Substantiam cogitantem et spirituale corruptioris eius est
per se. atque ita contraria via ad ipsam mentem est defen-
 dendam, quae in orbali et in corruptibili et in esse con-
 da.
 ubi quoque multo de ubi hinc advocati, qui de uno illo
 adent, et eos agunt, hinc illi moralis, qui de se
 ubi autem conficit, hinc in medici qui de morbis confulunt
 hinc. rā in accidentibus ad se circa singularem capita.

rei proficere in jellatim inter gaud, et abis, quod scilicet
do sicut proficere ad ea, quod minus nota sunt pergent, ut tunc
ad principia generalia sive moralia, sive in iis puden-
tia, sive medicina perveniant, ac tunc, quod in quodlibet
est verum, ad hoc idem genus pertinere intelligant.

Sicut Thelys in sacra conione, et advocatus in foro, et medi-
cus in pulpitori, de qua consultus est, et plura vellet,
contraria ad regreditur: ac in initio dicitur a generalibus effa-
tis seu principis ad id, quod specialiter proficere est, desen-
dit.

Hinc liquet, regressum in demonstrando vultu in o-
culis circulis et casari o-
poid, tunc a fit regressus, cum
diversa est demonstrandi ratio, et analitica, et sic letitia
prior a specialiteri considerat ad notios comens aser-
dit, posterior a notios comens, ad ea, quod sunt
specialia defendit, in quo multum occurrunt videtur.

Sed circulis fit, cum ferretur inde demonstrandi ratio, ut

si quis in gl'a falsa dicitur opinione stelle finitillone
affirmaret, quod in m'u a nobis distent, et vicissim ex longe
a nobis est distare concluderet, quod finitilla s' circulari
in dem ore brando admitteret, quod r'aciao int'io sa merito
diceret.

Caput 2°.

De Methodo Synthetica.

Synthesi sive methodo Synthetica, aut methodo con-
positivis est ea quae ex illis in vltima congruo modo et
ordine alijs exponit ~~et exponit~~ una quaedam seu
ar'ctum p' tractato. in qua q'dam methodos o'flens ac in
Analisi s' p' a notio'ibus ad m'is nota s' p' progres-
sus. sed in Analysi vs in o' sp'cialim exp'ndit' ut ad
com'is notio'is s' p' ad progressu, in Synthesi v' generatim
in u' de sp'cialim vs conf' d' rante. s' p' de sp'ci-
o' p'is ageret quae de genera; cum sp'ci' notitia ultra
generis cognitione libere requeret, s' p' p'is generis r'ac'es
p'lianda foret, quotis u'go de sp'ci' aliqua est

tractandum quod molestia et confusio parat, et
ordini, quae quidem progre ad usum.

Methodus quoque synthetica ab analytical differt, si vel
desensus montis alius ab eis montis ascensu, sive iter
quo à montis cacumine ad vultu descendit, ab illo ipso
quo à valle ad montis cacumen pertrahitur.

verum ut ipsius exemplar syntheticae methodi ob oculos
ponatur, id à geometria est repetendum: nam nulli tibi res ac
a rationi ordine abstractant, nec solidioribus demonstrat =
rationibus ornantur, quae in ipsorum libris.

3. v. patet laquei solent geometria ut assensu oblitescant,
imo. vocabula sua quae utuntur definiunt, re. ut in ipso
ambiguitate relinquunt.

2do quaedam axiomata seu notiones communes, quae nempe
in dubio revocari possunt, adhibentur.

3tio, prioribus demonstrantur, et ope definitum ab axio
maticis, quae solo naturali lumine ipsi videntur, et aliam ipso
quo prioribus definitis et axiomata fuerunt comprobata.

es qd se, & salutaria, seu est corollaria, ut vocant,
deducunt.

his proinde tribus continetur i fcula demonstrandi: ratio.
demonstratio n. ut vulgo deservunt, est ratiocinatio, & ratiocinatio
cum suis consequentibus & premis; ratiocinatio, hoc est, &
per se evidentibus, & per alios p[ro]p[ri]os iam probatis es qd
ratiocinatio vera ^{in fcula} conclusio.

est inquam, ratiocinatio & ratiocinatio sine, ut ratio admodum
dum contingit, ut ea unica ratiocinatio, aut p[ro]p[ri]a absoluta
h[ab]et, deinde constat ex p[re]missis ratiocinatio, id est, quae
in se habet, & licet per se se, ut in axiomaticis; & per alios
p[ro]p[ri]os iam probata est, ut in aliis p[ro]p[ri]is scribitur; es qd
ratiocinatio vera dicitur conclusio.

2 p[ar]tes a diffingui solent p[re]cipue s[er]vatis demonstratio; una
a priori, et per eam; altera a posteriori, et per
effectus. q:

Demonstratio a posteriori est, quae fit per effectus, ratiocinatio
per p[ro]p[ri]etates aut functiones, antequam ratiocinatio deum per id p[ro]p[ri]etate

q: Demonstratio
a priori est
quae effectus
per se a priori
h[ab]et per eam
& ratiocinatio deum
s[er]vatis per alios
conoscitur.

quod est per se, ad hanc speciem dicitur, deo
Cari per deum omnia per absurdum, seu impossibile, de qua
postea.

ut igitur argatur aliquid seu ratio sua accurate, et non
sua: et methodi leges pertractato, observanda sunt
septa Regulae. quarum in a et ad deficientibus, quae sunt
et per haec arguuntur, et ob haec arguuntur per se, et
et ad methodum ipsa referuntur.

Regulae definitivae.

in a. A nullis terminis et linguis obscuris, aut ambiguis
sed quilibet definitur.

ad a. ut termini qui in definitibus adhibentur, sint videlicet
tibi prius et plerumque.

Minus est, quam multa in a et in pertractatione
plerumque, per se, in scholasticorum disputationibus
non sunt, terminorum definitio sepe in pertractatione, ut
scholasticis exploranti patebit. quare haec duo definitio
in Regulae alii auctores figent, velint, quibus cavillatibus
ad id.

Regula axiomatum.

estia ut nulli adhibeatur axioma, quod o. sit eiden
hissimū.

zpla. ut ilud videtur habeat, quod mediocri attentio
verū ē agnosibile.

axioma, v. effatu, seu pronuntiatu, aut volis omni
ri de prois aliqua in libet attendenti manifesta.

reg. inpossibile est ut idē sit et sit, et o. sit; oē habitus est
veritas sua parte et. d. modo n. hanc p. p. hanc a.

li. quā intelligat minime s. assensu denegare p. t. quia
in p. ca clara et distincta sibi sui comprehensu videt

alt. hū, ut hoc ab illo divellit, nulla rāō que ali
sed casenda diligenter remulla, quā vulgo lingua ur

ta a. r. f. m. s. t. a. x. i. o. m. a. t. a. p. a. u. l. o. l. e. v. i. s. a. d. m. i. t. t. e. n. t. u. r.
cuus modi s. vulgo triba in solob; ni hil est in intellectu

quod prius fuerit in s. p. a. p. r. i. v. a. t. e. a. d. h. a. b. i. t. u. o. d. a. l. t. e. r.
regressu, et. h. e. l. i. c. i. t. a. l. i. q. u. o. d. i. g. e. n. t. i. s. o. p. a. n. c. i. a

ā. t. r. a. n. s. v. e. r. i. t. a. t. e. o. s. t. e. n. d. a.

hanc den
ble. de qua
ak, et de
and p. p.
venit, s. h.
re, 7. d.
n. h. g. u.
o. v. i. t. u. s.
n. i. s. s. i. m. e.
n. o. s. s. o. s. f. o. l. a.
n. o. s. s. i. m. e. s. i. g. n. i. s.
D. n. g. d. e. p. i. o.
i. l. l. a. s. o. s. s. i. p.

Regle Demonstrationum

Ita ut oēs p[ro]p[ri]etates, quæ ab aliq[ua]nta ob[sc]uritate invol-
vuntur accurate p[ro]bata op[er]e Definiendi, quæ p[ro]p[ri]etates
aut axiomata quæ universa s[un]t; aut p[ro]p[ri]etates, quæ iam
antea fuerunt demonstratae.

Ita, ne q[ui]s ambiguitate terminorum abutatur, s[ed] Defini-
endi p[ro]p[ri]etates applicet, s[ed] in h[ab]eat.

Dum hæc Regle Demonstrationum observantur, o[mn]ia p[ro]p[ri]etates
venit fieri ipsa magis, s[ed] in quodam od[ore] illuminantur,
id est, o[mn]ia p[ro]p[ri]etates veniunt, s[ed] in quæ ita fit claritas di-
stinctio et legi.

Regle methodi.

Prima, ut res p[ro]p[ri]etates fieri p[oss]unt, ordine r[ati]o[n]ali p[er]tracten-
tur, sumptis s[ed] in generationibus et s[ed] in p[ro]p[ri]etates et ordine
et opposita p[ro]p[ri]etates r[ati]o[n]ali generis, quæ ad singulas s[ed] in p[ro]p[ri]etates de-
scendant.

Secunda, ut unum quod p[ro]p[ri]etates in suis s[ed] in p[ro]p[ri]etates quod libet p[ro]p[ri]etates
in suis p[ro]p[ri]etates, et quævis difficultas in o[mn]i p[ro]p[ri]etates casu, p[ro]p[ri]etates

id obtineri potest diffinitivum.

his a posterioribus duabus dicitur in scriptis hoc verba quae
 fieri potest, ira aliquando accidit, ut, et propter humana
 mentis angustias et ob praescripta, et quae tractantur,
 disciplinae limites, sumo in observari nequeant. Si
 tamen eos qui quod sibi ante oculos ponere debet, ut nunquam
 ab illis, nisi summa necessitate, aut maiori emolimen-
 to luto, distulit, siquidem tunc observandi id
 spiritus quidem, ut quod aliunde facti dicitur a mole-
 stia allatura esset, sine hoc die, sumo in inveniendi
 hunc ac facilitate adstant.
 atque hoc quod dicitur dicitur praescribit hoc in omnibus, qui in disci-
 plinae duntaxat aut rationibus dant opera, sed in gratia
 tamen, qui ad sacrum theologiae studium, atque ad tractan-
 da christi fidei asserant, mysteria, non o paulatim
 nos comparant, parva insuper, quod signa, a quibus multa
 sibi placeat, ut tunc subsidio, qui sicut publicae ac theo-
 giae limites, quod alter utriusque sibi, quod utriusque omnino

facilis intelligere valeamus.

axioma in.

finite ratiō est in finitū pot̄ comprehendere.
Aliud est qd̄ p̄ā cognoscere aliud comprehendere.
oī comprehenditō cognitō est, oī via vera, cognitō e
dicim, qua quid p̄ā ratiōis, posse a p̄sum, re clare
et distincte id, quod oī comprehendimus. ut mo
ratiōis Dēi eī in finitū p̄fectū, cap. Dēi cogni
tio clara est et distincta, quia Dēi ab oībus alijs rebus
sui generis, ut minima cum alijs. confundi pot̄.
ab solis Dēi se ip̄sū suū qd̄ p̄fectū comprehendit, id est
cognoscit, q̄m ip̄sū suū in finitū p̄fectū cognoscit
p̄sentia in hoc n̄ vera comprehenditō ratiō consistit.
mens. creatā tota eī p̄fectioibz p̄p̄re eī p̄t, quia
plures adhuc in finitū per illam distinctatē
ip̄sū se ip̄sū suū cognoscendū eī.
igit̄ de ratiōis finitū est, ut in finitū comprehendere
nequeat ~~in finitū~~ ~~et~~ licet in finitū clare

Et diffinitio ppriat.

Axioma dicitur.

Non fides ppriat a regenda est, quod obscura aio computu
 Dinequant aenog inter lotoa regat istud principia, quae st
 eade uni alio fer quod o diffingatur ab aliquo, hio st
 eadem inter se, fice inter se o diffingatur, licet cum o quod
 de sanctissima trinitate credid a propo int Ecclia clare
 a nobis conuiliari o pnt. Et in Patet et filis in deo o
 diffingatur a raia fer ecclia diuina, et hi patet ac fi-
 lis inter se diffingatur, factu raie raali o conuiliari
 quomodouitga huius sub minima hostia pntia con-
 tricta, repit a iustia nobis goro raali fide conu-
 liare pnt. Dicit nobis in dicit plura fieri pot a
 deo, qua meo tra comprehendere queunt, uade a dno
 bis pnt raie mysteriu diuina, quae in illis tra
 fupant, in hie alid respondendū, quam ita nobis a deo
 fuisse revelat auz vid et cognoim sua diffant a ois
 et cognoim ois prout ipse nos docet Isai. C. 55. v. 8.

repproinde cu furetori fas est, quod deus alio conelio nobis
oculac voluit. nam libi proverb: 28: ver: 27 qui scrutator
est malis latib; opprimet e; gloria.

Maxima estium.

In i; libis, quod ratione humana superant dignissimum
est, ut intellectum ratione authoritati Divinae subiciamus
idque ratio ipsa ratio persuadet.
etiam, ut observat S: Aug: fidei ipsa spiritus aliqua
te adit ratio, et clara distinctioque ipsius et ipsa. Deo re
velanti affertur prolatum in i; quod ratione superant
et ipsa ratio id eque persuadet; tunc quia Deo
longe plura potest effici, quam ratio mente supra volentis,
hinc quia adus boni est et perfectus, ut non fallere aut pot
nec falli. quare merito ipsius authoritati mente ratione
in i; quod a nobis attingi o potest subiciamus, idque ita
a nobis fieri debet ratio ratio ostendit.
Authenticus: Divina de fidei in causa Nicholai, a

Chriſtus dicitur furdatus, et ſuis capituli Romani pontificis ur-
inuita et ſecta, quia doctrinam ſua dicitur fieri, ſive alteris
ſive nobi preſertim in teſtamenti ſcripturis, quod diuino
ſpiritu afflatus hoc exarauerit, tum et ſua traditioe
a Chriſti Apoſtolo coram ſucceſſoribus et diſcipulis ad nos
tranſmiſſa deſumit; et an autem illi ſpeciali promiſſio
iſte Chriſtus ubi uoce nungua labatur, ſed ſit uolunt-
na et firmamentu ueritate, prout illa uoce S. Pau-
lus. ſicut ſaluator Apoſtolo ſuos et in eoru perſona ois
iſtorum ſucceſſoribus ipſi allegit: Quae ego uobis unum ſun-
oibus diebus usque ad conſumatione ſaeculi. et ad fi-
monem Petri, ac in eius Perſona ad ois ipſis ſucceſſores
bonae Pontificatus ait, tuus petrus, et ſuper hanc pe-
trae aedificabo auliſiam meam, et portae inferi o-
praeualibunt aduerſus eam. et uicem ad eandem. Rogari
prole ut o deficiat fides tua. et uultu ad diſcipulos

suos. ego rogabo patre: et alium paraclitum dabo vo-
bis ut maneat vobis in eodem spiritu veritatis.
Ecclesia quae est sponsa Christi sibi ipsi et caris Roma-
no Pontifici in qua visibile capite suo Christi
spiritu regitur, nec proinde errare potest in fide. Sed quod
circa fidem desidit, et quod non fidei articulos, unde
doverunt veritatos magis explicando. id in qua
articulis in se veritatis occultis est habendum, quod
non est sine controversia fidei in explicando praeser-
tim scripturam sibi convenientem, nisi visibilibus articulis
fidei, cuius et authoritate, et motu erroris periculis
dirimerentur?
verum haec errandi prerogativa quae in Romano
Pontifice et Ecclesia Catholica quilibet fidelis agere
sunt debent. Non desunt, qui fidem spectant, qui
saltem. unde quaestiones sunt, quibus quaeritur quod
credendum sit, aut quomodo agendum per la quod sit
scripturarum sensus, quos non legi debent? et. et facta

Revelata q̄bz Chriā fidei quocumq̄ modo scribitur, ut quid
 sint libri canonici in s̄. bibl̄. et. hoc iudicio vel
 ab oīerrandi: formidine libero de Decernit pontifex
 seu eulīa. Sed aliter se q̄z lib̄i in quibz hōibz facti.
 x̄p̄i cū fuda. s̄. revelata, ne fad̄ fide n̄a d̄spiciant
 etiam circa ea dom̄ oīerrandi minime sine bono
 Pontifici sine eulīe fuit concessū id q̄ docent comu-
 niter th̄logi.

axioma. 2um.

facta s̄. lib̄ia multorum testiu oculatorū Diversa
 n̄a s̄. factio sive testimonio, Diversis hōibz confirma-
 ta, tā certo lib̄i d̄bit ab eis quoq̄, quā si p̄p̄riis
 h̄. fuissent explorata.

etiam in quibz hōibz facti certitudo oīz ex huius modi
 testiu oculatorū turba petiti, de quorū testimonio
 ut aiunt S. Aug: in Laudentia ad eum generā mi-
 nē dubitandū, et merito, tū ex oī. s̄. p̄fectionem fixatio-
 ne, et diligētia, aliax qualibet rōe differant.

Comuni consilio ad stabilicandū mendaciū conspire mi-
nime suspitari licet.

Scia quod livis viris in q̄b̄ aḡt̄ de cor, quod circa
maam̄ quandā sentiendū est turba sp̄s arḡlum
pessimis, ut post S: Segrū observat̄ Jereia loquendū
ut nulli sentiendū ut pauci sc̄l̄t̄, h̄m̄ de iure aḡt̄
o de facto.

Et Segrū Sakraima.

..... o figūm turbida Roma.

Quare accedat, egamene in pobu in ilta castigo tru-
hira.

hoc Sostrenū alicūma ad defendenda, quae in religio-
sūe quāam patrala legim̄ miracula, sacra q̄ tradidit̄
propugnanda maximi est comparati; ad id ut et ijs et
qui illud produnt q̄b̄ praecipua fidei de feri-
mina continent, ad huiusmodi rem cogitatio e cogitanda,
quo scire plurimi vācitate, neq̄ proinde de illis hāc
du fuit in hā, huius firi est tradere defos, q̄b̄ ventis in ven-
ri, ac inventa difficile est ordinarē p̄d̄ et p̄i care.

✓

= Deumque vulgare illud arguere phlosophum quorundam primi =
pium: ni hil est in intellectu, quod o' prius fuerit in sensu unives-
= fide non esse.

¶
Perceptio seu Idea p' se vera, id est, convenire suo obiecto, nun-
qm' ea falsa, nisi materialiter, seu ratio e' subsequens f' d' i' c' o',
cui namq' falsitatis causam praebet a occasione.

¶
Quamvis o'ia, quae in rebus existunt, sicut singularia, cum
sua q'ue mentis abstractione, q'bus s' h'ent ab abstracto et
vicijsim, & modus in re alius est modus, & modus e' modo per
mentem abstractus, atq' seorsim conijcti, varia p' d' r' a' r' o'
genera conijcte possumus, quarum aliquid univ'ersale, parti-
cularis alia, deniq' singularis alia denominantur. univ'ersa
= les: p' d' r' a' s: vulgo numerantur genus, s' e' c' t' u' s, s' p' e' s, Differe-
ntia propria et accidentis.

¶
Idea generatim vulgo s' h' o' l' l' e' dividunt, in clara seu distincta
et obscura, seu confusa. Quae confusio in Idea seu perce-
ptione & s' s' u' i' t' i' m' o, sed ut v' g' e' a' n' t' c' o' n' f' u' s' i' o' n' e' s, quae magis sui
sua q'ue cogitationum s' e' c' t' u' s' e' s' t, proprie v' p' r' e' s' e' n' t' i' s, q' u' o' d' o'
v' p' e' r' e' s' o' a' p' e' r' e' n' d' i' t, s' i' c' u' t' a' p' e' r' e' n' d' e' n' s' d' e' b' e' a' t.

¶
in d' i' s' t' i' n' c' t' i' s' C' a' t' e' g' o' r' i' s' d' u' o' b' u' s' v' e' r' s' i' m' i' t' e' r' c' o' m' p' r' e' h' e' n' s' i' s:

Arbor, s' u' s' s' e' r' v' o' r' u' s, a' n' d' o' r' e, r' e' f' r' i' g' e' r' a' t, u' s' t' r' o;

Etia' mag' s' h' o' l' l' e' n' e' h' u' n' i' c' a' t' u' s' e' s' t. E' q' u' i' d' e' m' o' v' i' o' c' o' n' t' e' m' p' t' i' m' u' s,

Idem magis placet recentiorum philosophorum Calyoniis: his duobus
versiculis contenta:

mens mensura quies motus positura figura,

Idem nunc tractat deordia rerum. Ad arborum, quam
vulgo porphyriam vocant, quod variis falcibus vocibus, vivenda
putamus

8.

Ideaum figura propria, his qui in speculorum cognitionem veni-
mus, figuram n. definitur ad, quodammodo alterius rei cognitionem
ducit, estque species naturalis unum alterum ex istis duobus locis
vocabulo. nomina n. veniunt, utpote quae instituta sunt ab hominibus
ad exprimendum speciem seu speculorum obiecta. hoc species speculorum
nunc, ut eis huius enarrare o. vocat. Evendit inter alia, ne nomi-
nes invidiosum dicatur de spectu dei et creaturarum.

Est parte 2da Logica.

Judicium definiunt admodum cogitatio species, qua consuetudin-
tes ideas per affirmativam coniungimus, de negantibus: per nega-
tivam coniungimus, seu qua unum de aliis affirmamus, et nega-
mus, estque species mentalis, et quodammodo pluribus ideis compo-
situm.

9.

Enuntiatio seu propositio est oratio ab hominibus instituta
ad exprimendum iudicium. duobus nominibus, seu ut
vocant, terminis, quorum unum est subiectum, alterum
attributum seu predicatum, ut verbo sum es est, quod illis:

cum copula seu vinculum, qui a illa simul conicit, de,
constat. adeo est affirmatio & negatio unius de alio vocibus &
presa. eadē hinc vera est aut falsa.

Propositionum de futuro contingenti et singulari sibi con-
tradictorium altera in se definiti seu determinati vera
est altera falsa. 12.

Inter varias propositionum species, quae logici numerant, et
aequam attentionem meretur ea, quae complexa ad
cuius rei alteruter & uterque terminus est complexus seu plus
idea complectitur. eaeque duplex est, explicita scilicet et
implicita: ad hanc reduit haec Christi. Qui profert hoc
est corpus meum: in qua inepti obscuritatem quaedam
a catholicis.

Definitio generativa spectata est oratio, quae quodam re
nomine obscurum est, explicat. duplex est; alia nominis,
si alia: in a est, quae quis determinat, quod per nomen
aliquid intelligat. altera est oratio explicans rationem rei:
in a est arbitraria, ac proinde extra omnem controversiam
posita. haec & verba atque interdum in controversiam dici
possit. 13.

Divisio est totius in suas partes distributio. haec duo fundi in
species in scientiis est utilissimae, nihil & in omnibus discipli-

= nis a futuris utilius, quam bene definire, ac dividere.

Et ista parte logica.

15

Latias est ista cogitatio species, qua iudicium aliquod ex prioribus aliis inferitur. sub iudicio inquam sibi genere suo continetur, adeoque etiam quemadmodum illud est simplex mentis actus, non quiddam compositum.

16

Argutio ratiocinis interpretatur definitur, oratio qua unum iudicium ex prioribus aliis inferitur illatum distinctis propriis. Illiusmodi praecipue continetur, quippe ad quem ceterae, quae in scholis numerantur argutio species, referuntur.

17

Definitur oratio autem syllogismus oratio, in qua duobus propriis positis, quarum una maior, altera minor vocatur, quaedam propositio scilicet conclusio sequitur necario ex eo, quod duae priores sint verae, quae praemissae vocantur, quia a conclusio ni praemittuntur.

18

27. huius oratio est syllogismus figura, seu salis ratio obtemperare dicitur, qui 27. admittitae annuat.

173

19

Sed missis oratio, quae in laia traduntur, figurarum et

modorum dicitur, universale quoddam statuimus principium,
cuius quae facile diiudicare possumus, de quolibet syllogismo
an bene & male concludat. hoc quod est: ois conclusio cuius
termini syllogismi debet contineri eadem totam suam comprehen-
sionem et extensionem in una praemissarum, id quod per
alteram indicari et probari.

Ex ista parte loquens

de Methodo.

20:

Methodus generaliter definitur via et ratio inveniendi veri, quod
ad hunc locum, et illius explicandi, huius inventum est. duplex
distinguitur analitica videlicet ~~efficiens~~ resolutionis et
inventionis, et synthetica seu compositionis, et doctri-
nae. in a. est ratio inveniendi veri seu propositae quaestio-
nis solvenda; altera v. est ratio, qua veritas in verba congruo
modo et ordine aliter exponitur. 21.

Si quaestio illa in scholis agitata non solum sententia fidei
et opinio simul consistat, potest in eadem mente de eadem re
iuxta analiticae methodi leges rite expendatur: mani-
festum est, si vehementer fallimur, eandem simul
in eadem mente de eadem re consistere o potest, sed quomodo

causam omnium rerum retinere potest, hinc solis hinc ignis affi-
cit. quod postmodum melius de his rebus exponi poterit.

Solis

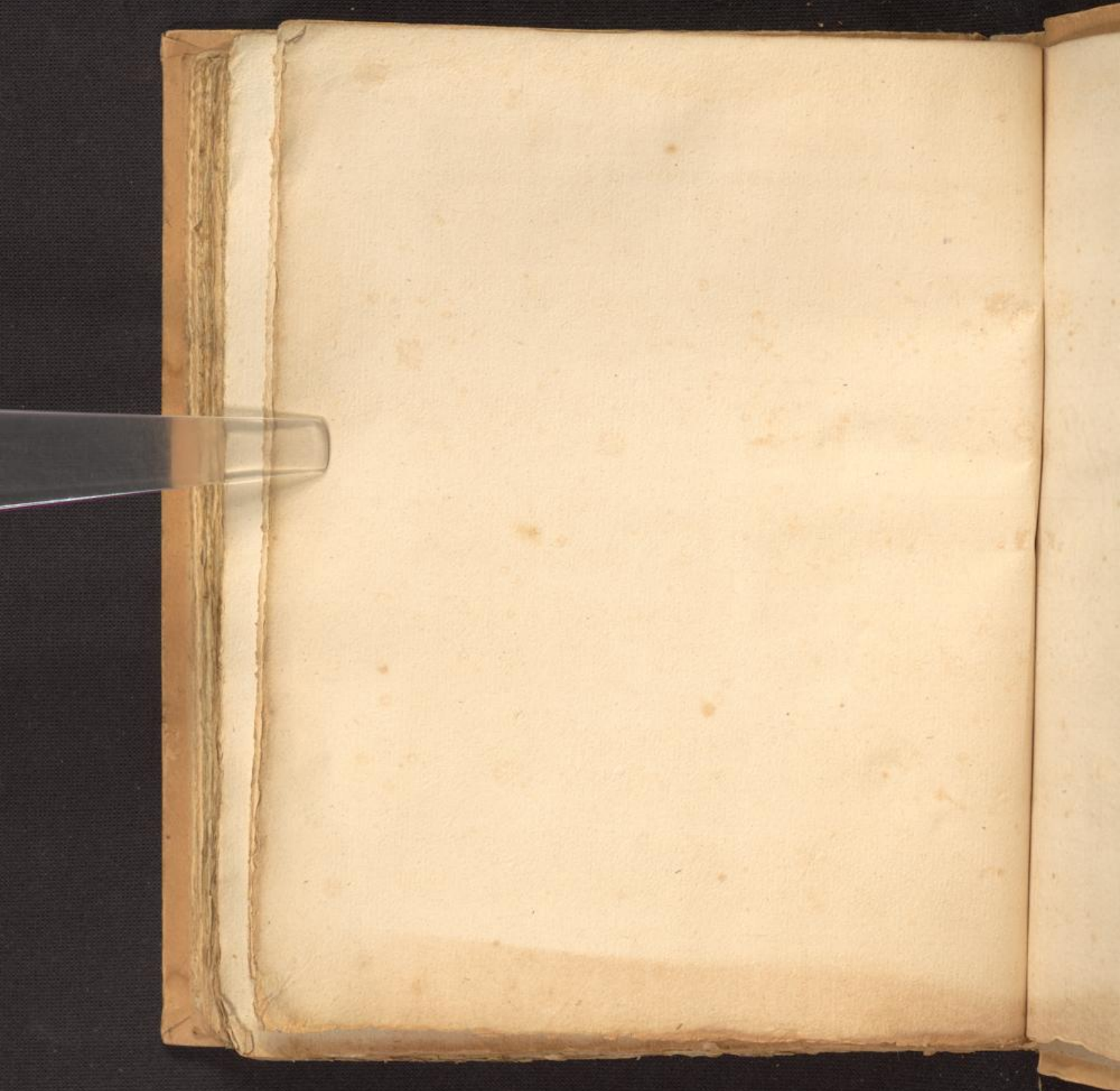
[Faint, mostly illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

[Marginal notes on the left side of the page, including words like "causam", "ignis", "potest", "exponi".]

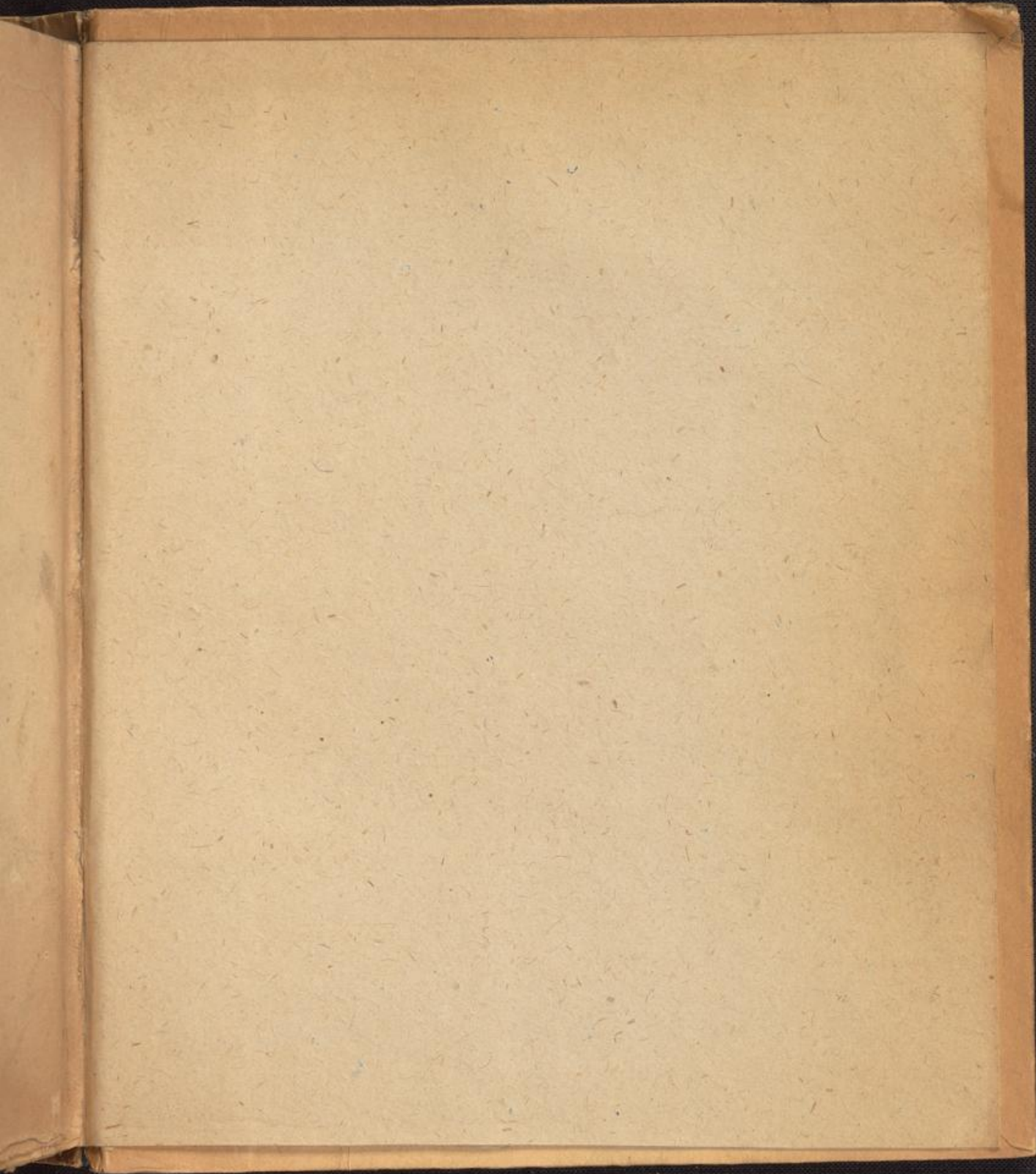

154

~~155~~

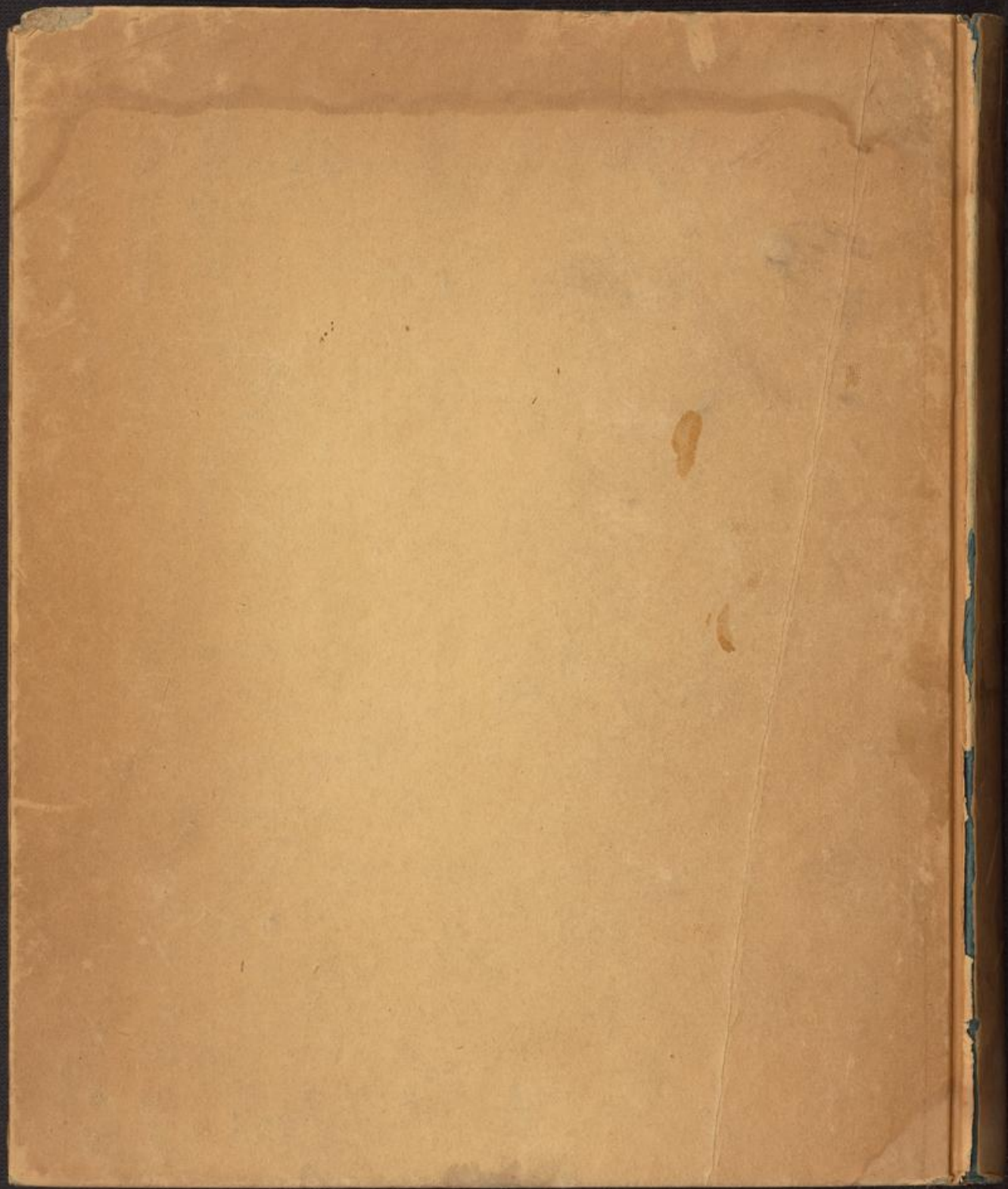

D

1871

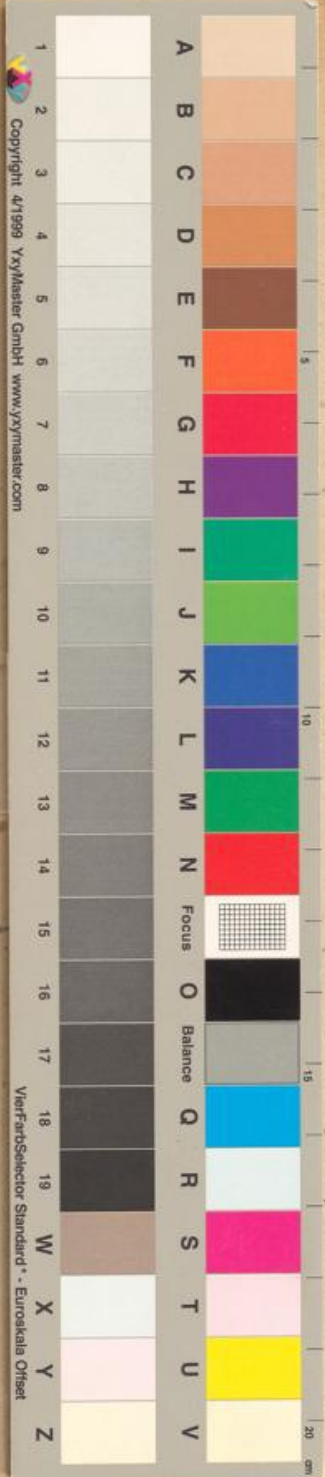
153 L + l + 2 + 2 L 21 x 17,5 cm

D

1171

15

+2 L 21 x 17,5 cm